

NA KANAWAI

O KA

MOI KALAKAUA I.,

KE ALII O KO HAWAII PAEAINA,

I KAU IA E KA

Hale Ahaolelo Kau Kanawai

I

KE KAU AHAOLELO O 1886

Paiia ma ke Kauhā a ke Aupuni.

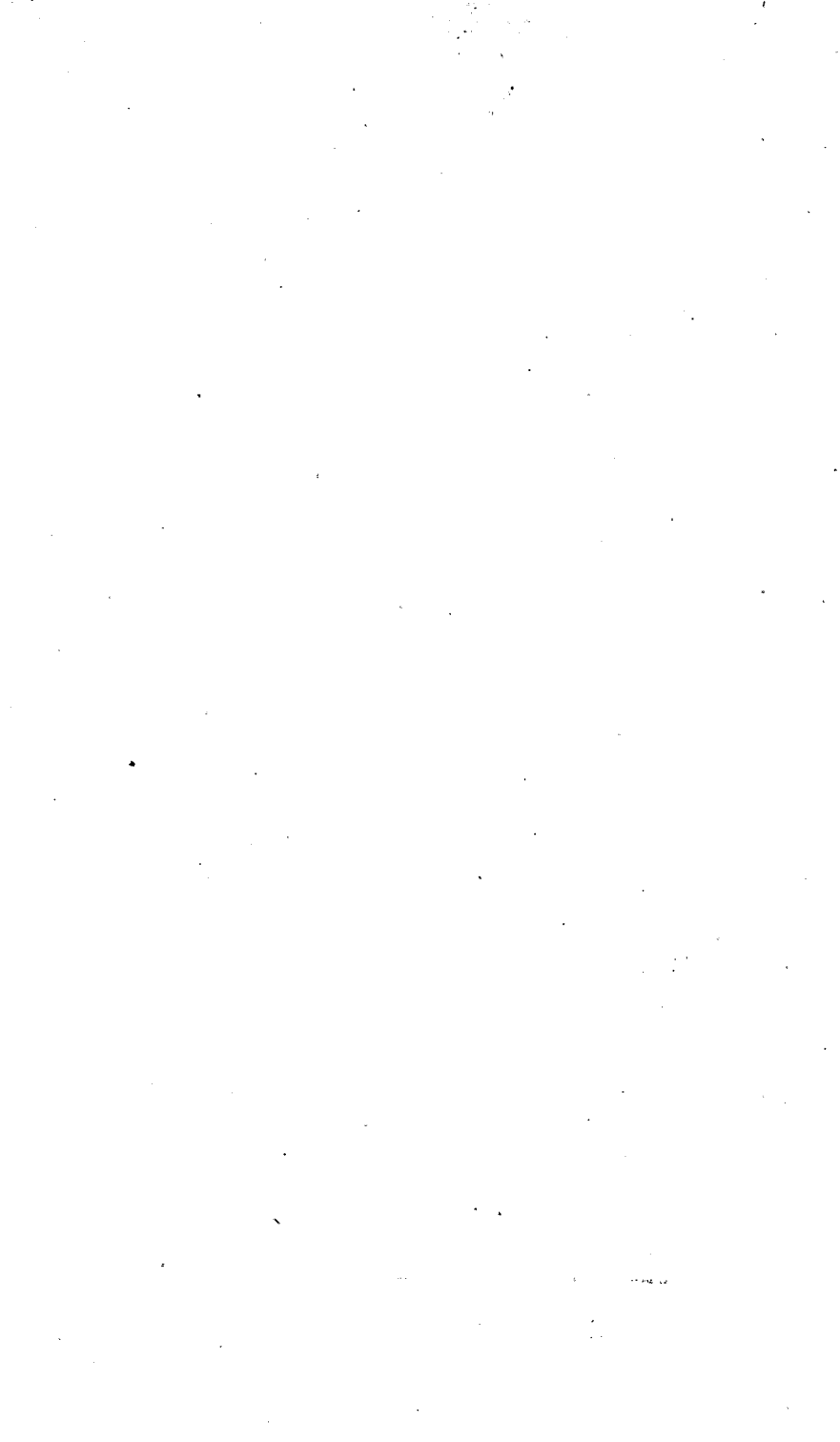

HONOLULU:

PRINTED AT THE "ELELE" BOOK & JOB OFFICE.

1886.

NA KANAWAI O KE KAU O 1886.

MOKUNA I.

OLELO HOOHOLO.

*E Hooholoia e ka Moi ame ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa i loko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

E hookaawale ia a ma keia ke hooookaawale ia nei na dala he Kanakolu kumamalima Tausani (\$35,000.00) mai loko ae o ka Waihona o ka lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo o ka Makahiki 1886.

Aponoia i keia la 6 o Mei 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KUKULU, A ME KA HANA HOU ANA, I NA
HALE MA KE KULANAKAUHALE O HONOLULU, MALOKO O
KEKAHI MAU PALENA PALE AHI I HOAKAKA IA.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko, o ka Ahaolelo Kau Kanawai, o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O kela mahele o ke kulana kauhale o Honolulu, i kau palena ia e like me keia ihō, penei Ma ka aekai; ma ka aoao hikina o ke Alanui Maunakea, e holo ana mai ka aekai mai, a i ke kihi hema o ke Alanui Moi, ma Alanui

Maunakea, alaila, ma ka aoao makai o ke Alanui Moi, a hiki i kahi e a'e aku ana, ma ka lihi hikina o ke Alanui Konia (oia ke Alanui Kamika mamua) kahi i moe aku ai ua holo ana la; alaila, holo ae ma ka aoao hikina o ke Alanui Konia, (o ke Alanui Kamika ia mamua) a hiki i kekahi wahi, he kanawalu kapuai, mauka o ke Alanui Hotele; alaila holo hikina ma ka laina, he kanawalu kapuai mauka, a e moe kaulike ana me ua Alauui Hotele la, a hiki i kekahi wahi, he kanawalu kapuai, ma ka Hikina o ka laina hikina o Alanui Alakea; alaila, ma ka laina he kanawalu kapuai, ma ka hikina, a e moe kaulike ana, me ka laina hikina, o Alanui Alakea, a hiki i ka aekai, me ka hui pu mai, me na aina apau i lawe ia, a e lawe ia aku ana paha, ma keia hope iloko o ua mau palena la; a pela pu hoi, me na aoao aelua, o na Alanui Nuuanu a me Papu, mawaena o na Alanui Hotele a me Beritania, nona ka loa he kanawalu kapuai, mai kela, a mai keia aoao pakahi mai, e hooponoponoia ia mau wahi, oia na palena kaupale pauahi o Honolulu. Ma na Alanui a pau i komo ai, hookahi wale no aoao, iloko o na palena kaupale pauahi, o na hale ma kela aoao mai, (i na aole he hale pale ahi) aole e oi aku mamua, o hookahi hale ke kiekie, i oi ole aku maluna o 16 kapuai ke kiekie, a o ke kiekie loa o kaupaku, aole e oi aku mamua o 30 kapuai mai ka iliwai ae o ke Alanui.

PAUKU 2. O kela a me keia ano hale, koe na hale-lua liilii, e kukulu ia aku ana ma keia hope, maloko mai o na palena kaupale pauahi o Honolulu, e kukuluia na pale-ku o waho loa, a me ko ke kaupaku o ua hale la, me ka uinihepa, pohaku, pohakupuna, hao; a o kekahi mea pale ahi, e ae paha i aponoia, a ina nae he hao, alaila, e kukulu ia ke kino me ka hao, a o na u'a, a me na kua o kaupaku ke uhi ia, me kekahi mea pale ahi i aponoia, alaila, he laau no. E hana ia oloko o ka hale pale ahi, a mau hale paha, me na mea pale ahi, a i ole ia, me na aaho i palaina ia i ka puna. Aole i pili na olelo o keia Kanawai, i na lanai i kukulu ia, a e kukuluia aku ana paha e ke Aupuni, ma na uwapo no ka hoolawa pono ana ia mau uwapo.

PAUKU 3. Aole e hoano e ia kekahi hale laau e ku nei, maloko mai o na palena kaupale, pauahi o Honolulu, aole hoi e hana hou, a hoololi paha, me ka palapala ae ole, i kakau inoa ia e ke Kuhina Kalai aina, a e loa a wale no ia ae, mamuli o ka waiho ana aku i ke noi ma ka palapala, me ka waiho pu aku i ke kii, a me na hoakaka oia mau hoano e, hana hou a hoololi paha, a aole e ae ia, ua noi la i na o ua hoano e nei, hana hou a hoololi paha, ua hiki aku ka nui, o kahi hou i ka hookahi hapakolu, a oi aku paha i ko ka mea kahiko; a e pau ka mana o ua ae la, ke hoomaka ole ia ka hana i manaolia, iloko o na la he umi, a e paa hoi iloko o na la he kanaiwa, mahope mai o ka la i haawi ia ai ua ae la.

PAUKU 4. Aole e ae ia kekahi mea, nona kekahi hale, a e noho ana paha ma kekahi hale, e huli ana ke alo i kekahi alanui, alahela, ala olowi a wahi e ae paha, maloko inai o na palena kaupale pauahi o Honolulu, e kukulu, a e kauoha paha e kukulu ia, a e malama ia paha, kekahi anini a lanai paha o kekahi ano, koe wale no ke kulike me na hoakaka malalo iho nei. O ua anini la, a lanai paha o kekahi ano, e kukulu paa ia maluna o na koo hao, i hoopaa ia iloko o na paia, me ke koo ole ia e na pou, a aole hoi e emi iho malalo, o umi kumamakahia kapuai ke kiekie, maluna ae o ke ala hele aoao, ae kau ia i hawaii, no ka lawe ana i ka wai a hiki i ke kihi o ka hale, a malaila aku a i ke alawai o ke alanui; aka, aole nae e ae ia, e hana ia na hawaii maluna, o na anini o kela a me keia ano, a pela nohoi, o ke kiekie o na anini o na ano a pau, e hana ia aku ana ma keia hope, aole e emi iho malalo o ehiku me ka hapu kapuai maluna ae o ke alahela-aoao. Aole e ae ia kekahi ano anini, a lanai paha e oi aku mawaho, o ka palena o ke ala hele-aoao. Aole e kaupale ia kekahi ano anini, a lanai paha a oi ae ke kiekie, mamua o ekolu kapuai me eono iniha: a aole e kau a hana ia kekahi anini, a lanai paha ma kekahi hale, e huli ana i ke alanui, alahela, alaolowi, a ma kekahi wahi paha, he kanakolu kapuai a emi mai ke akea; a aole e ae ia na ano anini, a lanai paha e kau ia ma na aoao, a mahope paha o kekahi hale maloko mai o na palena, o ke kahua kaupale pauahi, koe nae i na aole e emi iho malalo, o kanakolu kapu-

ai ke akea, mai kekahi mau hale e aku, a e kukulu ia hoi ia mau mea, me na lako pale ahi. Aole e kau ia na hoailona oihana ina ke alo, ma ke kua, a ma na aoao paha o kekahi hale, a oi ae ke kiekie maluna o na paia pale ahi, a aole hoi kekahi hoailona oihana, i hanaia me ka laau kapolena, a lole paha, e oi aku mamua o ekolu kapuai ke kiekie. O na hoailona oihana apau, e hoopaa pono ia a paa, ma ka hale e kau ia ai. Aole e kukulu ia kekahi mau puo'a laau, maluna o kaupaku o kekahi hale, a i uhi ia me na mea aa ia e ke ahi, no na hoailona oihana, a no kekahi mea e ae paha.

PAUKU 5. Aole e ae ia ke kapili ana aku, maluna o kekahi hale pale ahi, maloko mai o na palena kaupale pauahi o Honolulu, i na laau maoli, na laau apo hoonani a me na ano laau hookinohinohi e ae. O na molina apau mawaho o ka hale, a me na laau apo hoonani, a me na mea kinohinohi e ae, e hanaia me kekahi mau lako pale ahi; a i na he hao, e hoopaa ia me na kui hao, aole e oi aku mamua o elua iniha, ke kaawale mai kekahi a i kekahi, a e koo ia hoi e na koo hao, i hoopaa ia iloko o ka paia o ka hale, aole e oi aku mamua o elua kapuai ke kaawale, a i na manawa apau, o ke kaumaha oi o ka pohaku, ka hao a mea e ae paha o ia mau mea i hana ia ai, e hoopaa ia ma ka aoao maloko o ka pale mawaho o ka paia, ma kahi e kau ia ai, ma ke ano like o ke kaumaha, eha no ka paia, a elua no na molina; a e haawia kekahi huina hooi, no ke kaomi hoopaa i hoala ia, mamuli o ka oioi o na molina, mawaho o ka paia o ka hale; e hoopaa ia na molina apau, iloko o ka paia me na hao hoopaa, me ke ku kaawale mai na mea laau mai, a i na manawa a pau, e kukulu ia na paia a pili pu, me ka papa moe o kaupaku; a i na ua kaa ka hoomaka ana o kaupaku, malalo o na molina, alaila, e kukulu ia na paia, a hiki i ke kiekie o na molina, a i ole me na kaupale maluna ae, a e uhi ia me kekahi mea pale ahi, O na hawaii me na molina laau, ku i ka hoopoino apau o keia manawa, a ma keia hope aku paha, e hookaawale ia, a e kukulu hou ia me kekahi mau mea pale ahi, malalo o ke kauoha a ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 6. O na puka a pau ma na paia aoao, a paku-pale paha, e pale ia me ka hao, a olepelepe hao paha i aponoia e ke Kuhina Kalaiaina, a o na paia aoao, paku-pale, a paia paha o ke alo, a i ole o ke kua paha o kekahi hale, i na he 15 a oi aku kapuai ke kiekie, alaila, e kukulu ia i 30 iniha, ke kiekie maluna ae o ka hoomaka ana aku o kaupaku, a o ua paia 'la hoi, aole e emi kona manoanoa malalo o 12 iniha.

PAUKU 7. O kela me keia mea, e kue ana i na hoakaka o keia Kanawai, e manao ia ua ku ka hewa mikamina iaia, a ke hoahewa ia, e hoopai ia me na dala aole e oi aku i ka elima haneri, a o ka hoomau, a me ka lawelawe ana ia mau kue, mahope o kona hoahewa ia ana, e manao ia, he hewa hou ia i kela me keia la, i hoomau a i lawelawe ia ai, a e kau ia ka hoopai noia mea.

PAUKU 8. E kau no ka hana maluna, o ka Iiamuku o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, ka Iiamuku o ke Aupuni, kona Hope, a o kekahi Makai paha, e hoike ae imua o ke Kuhina Kalaiaina, i na kueia apau o na hoakaka o keia Kanawai, a nana e lawelawe koke aku i ka hana, no ka hoopii ana i ka mea hana hewa.

PAUKU 9. O na Kanawai, a me na hapa Kanawai a pau, i kulike ole me keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 29 o Mei M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 16, 16A, 18 A ME 23 O KA MOKUNA XLIV, O NA KANAWAI O 1882, E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI, E KA MOKUNA XXXVI O NA KANAWAI O 1884; E PILI ANA I KA HOOPONOPONO ANA I KE KUAI ANA I NA WAIONA.

E Hooholo ia e ka Moi ame ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa i loko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 18 o ka Mokuna XLIV o ka makahiki 1882 a penei e heluhelu ia ai:

Pauku 18. E hooponopono ia ke kuai ame ka hoolako ana i na waiona no ka manawa, kahi, ka nui ame ke ano i ae ia ai ka mea i loa iaia ka laikini e kuai a hoolilo aku ma ka laikini i kulike me na Kanawai e paa ana, a o kela a me keia mea nana i kuai aku a kauoha paha e kuai ia aku kekahi waiona koe wale no ma ke ano i hoakaka ia ma kona laikini a me ke Kanawai paha, e hoopai ia oia no ka hewa mua e uku i ka hoopai aole e emi malalo o iwakaluakumamalia dala aole hoi e oi mamua o kanalima dala, a no ka lua o ka hana hewa ana e hoopai ia e uku i ka hoopai, aole emi malalo o kanalima dala aole hoi e oi aku mamua o elua haneri dala, a no ke kolu o ka hana hewa ana e hoopau ia kona laikini a e hoopai ia e uku i ka hoopai aole emi malalo o elua haneri dala, aole hoi e oi aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ia, ana ma ka hana oolea no ka manawa, aole e emi malalo o ekolu mahina, aole hoi e oi aku mamua o eono mahina, a i ole ia e hoopaiia e uku dala a e hoopaahao ia e like me ka mea i olelo mua ia elike me ka manao o ka Lunakanawai; eia nae, i na e pau a poino kahi i lawelawe ia ai ia hana e hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke manao oia he pono e haawi aku i ka mea iaia ka laikini i palapala e ae ana e lawelawe i ua hana nei ma kekahi wahi okoa ae mai kahi i olelo ia ma ka laikini.

PAUKU 2. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 23 o ka Mokuna XLIV o na Kanawai o 1882 a penei e heluhelu ia ai:

Pauku 23. O kela ame keia mea i na aole oia he hope a kauwa paha o ka mea iaia ka laikini nana i kuai a hoolilo aku i kekahi waiona iloko o keia Aupuni, a ua kauoha a ae aku e kuai a hoolilo ia kekahi waiona e kekahi mea i hooohana ia, hoolimalima ia a hoounauna ia paha noia hana me ka ae ole ia e hana pela ma ka laikini i hoakaka ia ma keia Kanawai, e hoopai ia oia no ka hewa mua aole e emi malalo o hookahi haneri dala, aole hoi e oi aku mamua o elima haneri dala, a no kela a me keia hana hewa hou ana mahope o ka hewa mua e hoopaahao ia aole e emi malalo o ekolu mahina aole hoi e oi aku mamua o eono mahina ma ka hana oolea, a e hoopai ia no hoi e uku i na dala aole e emi malalo o elima haneri, aole hoi e oi aku mamua o hookahi tausani dala.

PAUKU 3. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 16A, o ka Mokuna XLIV o na Kanawai o 1882, e like me ia i hoololi ia ai e ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXVI o na Kanawai o 1884, a penei e heluhelu ia ai:

Pauku 16A. Aole e ae ia kekahi mea kuai liliu i ka waiona e kuai ia mea me na keiki oo ole, na wahine a i kekahi kanaka a mau kanaka i ike ia he ona mau.

PAUKU 4. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 16 o na Kanawai o 1882, a penei e heluhelu ia ai:

Pauku 16. Ma na laikini i olelo hope ia e ae ia ka mea nona ia laikini e kuai a hoolilo aku i na waiona ma ke kiaha a ma ka omole ma kahi i hoakaka ia ma ia laikini mawaena o ka hora elima me ka hapalua o ke kakahiaka a me ka hora unikumamakahi me ka hapalua o ka po o kela la keia la, koe ka la pule.

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 1st o June A D 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XLIV O NA KANAWAI O 1874 E
PILI ANA I KA HOOHOIHOI ANA I KA HOOHOLO ANA I NA
MOKU-MAHU.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa i loko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ka Mokuna XLIV o na Kanawai o 1874,
ma keia ua hoololi ia a e heluhelu ia penei.

Pauku 1. O ke Kuhina Kalaiaina ma ka aoao o ke
Aupuni Hawaii ma keia ua hoomana ia e komo aku ma na
aelike ana me na Hui Moku Ahi e hooholo nei a e hooholo aku
ana paha ma keia hope aku a e holo mau ana hoi mawaena
o kekahi awa maloko o ka Pae Aina Hawaii a me
kekahi awa e aku, a e lawe ana hoi i leta Hawaii, e komo
mai, hooili, hoolei a waiho ukana a me na ohua ma
Honolulu, me ka uku ole i na uku awa no na hale kukui,
mouo, uapo a wai mai na paipu wai Aupuni mai, koe wale
no aole e ahuai ia a hoohana ia ia wai no ka holoi ana i na
oneki.

PAUKU 2. O na lanahu a pau, mekini a me na lako ai i
makemake ia no ka pono o ua Hui laina moku ahi 'la i olelo
ia, e hookomo ia mai no me ke dute olé ia, a o na moku a
pau e lawe mai ana i ke awa o Honolulu i ka lanahu, mekini,
a me na mea lako ai no ka pono a me ka aiana a ua mau
Hui 'la i oleloia e noa mai na auhau awa no ka hale kukui,
mouo, a me ka uku uapo, ke ole ia lanahu, mekini a lako
ai o kekahi hapa wale no ia o ka ukana o ia moku, ma ia
mea, na ka Luna Dute Nui e mahele i ka mea e hoonoa ia,
aka e auhau ia no ua moku la i ka uku uapo no ka manawa a
lakou e pili ai i ka uapo mahope iho o na hora he Iwakalua-
kumamaha mai ka hoolei ana ia lanahu, mekini a me na
lako ai.

PAUKU 3. O ke Kuhina Kalaiaina ma keia ua hoomana-ia oia e hookaawale i apana a mau apana aina paha i wahi hoahu lanahu a hale waiho ukana hoi no ka laina a mau laina moku ahi paha i hai ia ae nei maluna e waiho ai i na mekini, na lako ai a me na waiwai kalepa i hookomo ia mai, a e lawe ia aku ana paha i waho e ua hui moku ahi nei.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai. Aponoia i keia la 30 o Iune M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I KA MANA MALUNA O KA LUNAKANAWAI HOOMALU A ME KA LUNAKANAWAI APANA O KONA MOKUPUNI O OAHU, MA NA HIIHIA NO KE KUE ANA I NA PAUKU O KE KANAWAI I KAPA IA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KE KUKULU A ME KA HANA HOU ANA I NA HALE MA KE KULANAKAUHALE O HONOLULU MALOKO O KEKAHI MAU PALENA PALE AHI I HOAKAKA IA," A I APONO IA MA KA LA 29 O MEI 1886.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. I kela a me keia manawa o na hoakaka ana o ke Kanawai o ka Ahaolelo i kapa ia "He Kanawai e hooponopono ai i ke kukulu a me ka hana hou ana i na hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu maloko o kekahi mau palena pale ahi i hoakaka ia" i apono ia ma ka la 29 o Mei 1886 e kue ia ana, e loa no ka mana i ka Lunakanawai Hoomalu o Honolulu a me ka Lunakanawai apana o ka apana o Kona mokupuni o Oahu e hoolohe a e hooholo ma ia ano hiihia.

Apono ia i keia la Ekolu o Iulai M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E HOOMAOPPO AI I KA HOOKAA IA ANA O NA UKU, NA LILO O NA
 AHA HOOKOLOKOLO, A ME NA LILO E AE O KE AUPUNI, A
 HIKI I KA LA 31, O AUGATE 1886.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
 Aina i akoakoa i loko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia aku nei ka mana i ke
 Kuhina Waiwai, e hoomau ia aku ka hookaa ana i ka "ekolu
 hapaha" o na uku malama" o na Luna Aupuni, a koe na
 Luna kanawai Kiekie, e like me na hookaawale ana o ka Bila
 Haawina o ka 1884-6, Ka uku o na kumukula, o na koa, a
 me na makai, na lilo mau o ka Papa Hoonaauao, Papa Ola,
 Oihana Leta a pela me na haawina o ka Oihana Kinaiahi, na
 lilo o ka Aha Kiekie, na Aha Kaapuni, me na hoike ma na
 hihia Karaima, na Bona Aupuni, me na uku panee maluna
 olaila, ke kokua i na paahao, a me na lilo o ka malama ana i
 ka Halemai Pupule, me Lepera, na uku o ka poe malama i
 na pa malama, a hooulu mea kanu; ka eli ana i ke awa o
 Honolulu, ka hana hou ana i na Uwapo o Honolulu, na
 Alanui a me na Uwapo a pau o ke Aupuni, a hiki i ka la 31 o
 Augate 1886, ke hooholo ole ia he Bila Haawina hou mamua
 ae oia la.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai.
 Aponoia i keia la 10 o Iulai M H 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

PAKUI NO KA MAHELE XXVI MOKUNA IX O KE KANAWAI
KIVILA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa i loko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. E hiki no i ke Kuhina Waiwai mamuli o ke a'o a me ka ae o ke Alii ka Moi iloko o ka Ahakukamalu e koho i kekahi mau awa kumoku iloko o ka Pae Aine Hawaii a me kekahi mau wahi kupono e ae e lilo malalo o ke Kanawai i mau wahi palekai, hoahu ukana, uwapo, a i mau wahi hoopae, no ka lawe ana aku a me ka hoolele ana mai o na ukana; a e hoi ke ae hoi i na palena oia palekai, wahi hoahu ukana a uwapo paha, a e hoopau i ka mana o na wahi i hookaawale ia ma ia ano, ina i keia manawa a e hana ia aku ana paha ma keia hope a e kukala ae ia mau wahi i mau awa kumoku i palekai, wahi hoahu ukana, mau uwapo a mau wahi hoolele ukana ua pau ka mana a e hoololi paha i na inoa. na palena a me ka nui.

PAUKU 2. Aole e ae ia kekahi moku e ku mai ana mai kekahi awa o ko na Aina e, a awa kumoku e ae paha, ina he mau waiwai a he mau lako paha ko luna o ua moku 'la me ka ae ole o ka Luna Dute Nui a i ole o kekahi o kona mau hope, e kipa aku ma kekahi wahi o keia Aupuni i hoolilo ole ia i awa kumoku malalo o ke Kanawai, i ka manawa e hooholo ia ai keia Kanawai koe wale no ina ua kipa aku ma ia mau wahi mamuli o ka ino, ka nele i na mea ai a me na ulia e ae i hiki ole ke pale ia, a o na Kapena a mea e ae paha e noho mana ana maluna o kekahi moku e kua ana i keia mau hoakaka ana a keia Kanawai, e hoopai ia no oia i na dala aole e oi aku maluna o Elima Haneri.

PAUKU 3. Ina e loa aku iloko o kekahi moku maloko mai o ka palena o kekahi awa o keia Aupuni, kekahi waiwai

a mea e ae paha i papa a hookapu ia ka hookomo ana mai a kekahi mea, alaila, oia mau waiwai a mea e ae paha a o kekahi hapa paha i hoike ia maloko o ka palapala hooia noia mau mea e lilo noia no ke Aupuni a o na moku a me na waapa apau e komo mai ana iloko o kekahi awa o keia Aupuni me ka opiuma iluna i huna ia iloko o na kuineki na paleihu o ka moku, na pale aoao, a malalo paha o ka iwikaele a ma kekahi wahi huna a hoonalo i hanaia ma na ano apau iloko oia moku a waapa paha, e lilo no ia no ke Aupuni,

PAUKU 4. O kela me keia Luna o ka Oihana Dute, a o kekahi mea e ae paha i hoolimalima a i hoochana ia no ka hookapu ana aku i ka hoopae malu ana mai i ka opiuma, e hiki no iaia ke kau aku iluna oia moku, a waapa paha, ina no ko na aina e mai, a noloko nei paha o ka aina, maloko mai o na palena o kekahi awa o keia Aupuni, e imi, e huli i ua moku la a waapa paha no ka opiuma, a no kekahi waiwai e ae paha i ku i ke dute.

PAUKU 5. E hiki no i kela a me keia Luna o ka Oihana Dute a luna e ae paha ke huli i ke kino o kekahi mea ke loa iaia he kumu kupono e manao ai ua hoopae malu i kekahi ano waiwai, a pela no hoi i na waiwai a me na ukana pilikino maluna o kekahi moku a waapa paha, ka uwapo, wahi pae, hale hoahu ukana, a iluna paha o kekahi kaa, kaa mahu, a kaa o kekahi ano e ae ina nae maloko mai o na hora he iwakaluakumamaha mahope iho o ka hoolele ia ana mai o na ohua, na ukana, a me na waiwai.

PAUKU 6. Mamua ae o ka huli ia ana o ke kino o kekahi kanaka, a waiwai a ukana paha, e hiki i ua mea la, a i ole, i ka Ona paha o ua waiwai la, a i ka mea paha i hoouna ia mai ai ua waiwai a ukana la, ke lawe aku me ka hikiwawe imua o ka Luna Dute Nui a i kona hope paha, a ke ike ia he mau kumu kupono ole no ka huli ana alaila, e hookui ia mea; oia mau ukana a mau waiwai paha; a aole Luna Dute e huli ana a imi ana paha malalo oia kumu e hiki ke hoopii ia ma ke Kanawai.

PAUKU 7. O kela a me keia kanaka e wawahi ana a hana

ino paha a e hoao paha e wawahi a e hana ino i kekahi waiwai a mea e a e paha i kumu e hiki ole ai ke hopu iaia ma ke Kanawai, a e kue mai ana paha i ka hooko ana a ka Luna o ka Oihana dute e like me ia i hoike ia ma ka pauku 4 a me 5 o keia Kanawai, e hoopai ia no oia i na dala aole e oi aku i ka Elima Haneri.

PAUKU 8. O kela a me keia mea, ina ua ike ia ma kekahi ano, i ka lawe ia ana, hookaawale ia, waihoia, a huna ia paha, a i ole, ma kekahi ano e ae o ka lawelawe ia ana o kekahi opiuma, a mea okoa aku paha i papa ia kona komo ana mai; a i ole, o kekahi mea okoa a waiwai e ae paha i uku ole ia ke dute; e hoopai ia no ia i na dala aole e oi aku mamua o Elima Haneri dala.

PAUKU 9. O na loa a pau mailoko mai o keia mau hopu ana, a me na hoopai a me na koina no ke kue ia o na hoakaka o keia Kanawai, e hoihoia'ku noia i ka Luna Dute nui a nana e hoihoi aku e like me ka hoakaka o ka Pauku 672 o ke Kanawai Kivila.

PAUKU 10. O na Kanawai a me na hapa Kanawai apau e kue ana i keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia, aka nae, aole kekahi mea iloko o keia Kanawai e mana maluna o ka Mokuna XVI o ke Kanawai Kivila.

PAUKU 11. Elilo keia i Kanawai mai ka la aku e aponoia ai. Aponoia i keia la 12 o Iulai M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HOI HOU ANA O NA AINA I KE AUPUNI
HAWAII.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ina manawa a pau e hoi hou ai kekahi waiwai paa ma ke Kanawai i ke Aupuni Hawaii, e waiho aku ka Loio Kuhina o ke Aupuni i palapala hoopii imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoakaka ana hoi i na kumu kupono a ke Aupuni Hawaii e manao ai e hookahua i ke koi e hoihoi hou ia ai ua Aina la. A i na e ike ka Aha Hookolokolo ua hooiaio ia na kumu i hooia ia iloko o ka palapala hoopii, a he mau kumu kupono ma ke Kanawai, e hoopuka a e kope ia ka olelo hooholo a ua Aha la, ma na buke e hooia ana ua hoi hou ua waiwai 'la i ke Aupuni Hawaii, alaila, e pai pu ia hoi ia mea ma kekahi Nupepa i hoolaha akea ia ma Honolulu iloko o ekolu malama no ka hoolohe ana i ua hana la.

PAUKU 2. Ma na hihia apau i hoakaka ia iloko o ka Pauku ekahi o keia Kanawai e lilo na mea apau i hoakaka ia malalo iho i mau kumu e ho oiaio ia ai.

1. Ua make ka mea hope loa nona ua waiwai la me ka hooilina ole, ke hoike ia mai ua kaawale aku ua mea la nona ka aina mai ko Hawaii Pae Aina aku, a i lohe ole ia mai no Umi kumamalima makahiki a aole hoi i noho paa pono i a i ole noho haku maluna o ua waiwai la, a i ole ma o kekahi agena la i loa ka mana e hana pela me ke kakau ana, a i ole ma o kekahi mea hoo limalima e noho ana maluna o ua aina la, malalo o kekahi palapala hoolimalima, a aole hoi e waiho ia mai kekahi palapala noi luna hooko kauoha a i ole luna Hooponopono waiwai imua o kekahi Aha Hookolokolo iloko o keia Aupuni i loa ka mana e hookolokolo i na hana hooponopono waiwai iloko o ia manawa.

2. Aohe he pilikoko i koe o ka mea hope loa nona ka waiwai ke hoike ia aole i koi mai kekahi mea e olelo ana oia ka pilikoko o ka mea nona ua waiwai la iloko o na makahiki elima, mahope iho o ka hala ana o na makahiki he umi kumamalina i hoakaka mua ia i loko o keia Pauku.

PAUKU 3. Ma na hihia i hoakakaia iloko o keia Kanawai, aole e ae ia kekahi mea e pale aku i ke Aupuni Hawaii maluna o ke kumu kupono aia oia iluna o ka waiwai kahi, i noho ai ke ole oia e ho oiaio mai, aia oia ke noho la maluna o ua waiwai la malalo o kekahi ano kuleana, a i ole, ua noho oia maluna o ua Aina la me ke keakea ole ia no kekahi manawa i emi ole malalo o iwakalua makahiki, a ua uku ia e ia na auhau o ke Aupuni iloko o na makahiki hope eono o ia manawa.

PAUKU 4. Ina e hookomo ia ka olelo hooholo no ka pono o ke Aupuni Hawaii e waiho aku ke Kuhina Kalaiaina i ua Aina la e kuai ia ma ke kudala a o na dala loa o ua kuai ana la mahope iho o ka hoolawe ana i na koina a me na lilo a pau, e waiho ia ma ka Waihona o ke Aupuni Hawaii, a malaila e waiho ia ai no ke koi ana mai o kekahi hooilina, a i ole o kekahi mea i kuleana ma ke Kanawai i ua mau dala loa la, aka nae, aole e ae ia kekahi noi no ua mau dala loa la, ke ole e waiho ia mai ua koi la iloko o elima makahiki mahope mai o ka waiho ia ana o ua mau dala loa la.

PAUKU 5. O kekahi mea e koi ana i na dala loa o na kuai ana o na waiwai i hoi hou i ke Aupuni, he hiki no iaia ke waiho mai i kana noi imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie noia mea a e haawi ia aku ka lohe i ka Loio Kuhina, a he hiki no iaia ke hele mai a pale no ke Aupuni Hawaii, a i na e hooholo ua Aha Hookolokolo la i ka pono no ua mea noi la, e uku aku ke Kuhina Waiwai i ua mau dala loa la i ua mea la me ka uku panee i oi ole mamua o eono keneta i ka makahiki hookahi.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai paa mai ka la o kona hoolaha ia ana.

Aponoia i keia la 12 o Tulai A D 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPPOPO AI I I KA HOOKAA IA ANA O NA UKU O NA LUNA
 AUPUNI A ME NA LILO O KELA A ME KEIA KEENA O KE AUPUNI,
 A HIKI I KA HOOHOLE IA ANA O KA BILA HAAWINA O 1886
 A 1888.

*E Hoohole ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
 Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia aku nei ka mana i ke
 Kuhina Waiwai, e hoomau ia aku ka hookaa ana i ka uku o
 na Luna Aupuni a me na Lilo o kela a me keia Keena o ke
 Aupuni, a me na haawina "Na Lilo Moi" e like me na
 hookaawale ia ana ma ka Bila Haawina o ka 1884-6, a hiki
 i ka manawa e hooholoia ai a aponoia ka Bila Haawina Hou
 e ka Ahaolelo e noho nei i keia manawa.

PAUKU 2. O ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai E
 hoomaopopo ai i ka hookaaia ana o na uku na lilo o na Aha
 Hookolokolo, a me na lilo e ae o ke Aupuni, a hiki i ka la
 31 o Augate 1886" i aponoia ma ka la 10 o Iulai 1886, ma
 keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai.
 Aponoia i keia la 23d o July M H 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E KUKULU ANA I NA AHA NIELE NO NA PAU AHL.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ka Iiamuku o ke Aupuni a o kona hope o kekahi Makai Nui, Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, maloko o ka Apana kahi e ulu mai ana kekahi ahi, i pau loa ai, a i pau hapa ai paha kekahi hale, aina mahi ko, aina kula, a me na aina kuahiwi a ulu laau, e ninau no ia i ke kumu a i ka hoomaka ana oia ahi, a e hoomaopopo hoi i na ua ho'a ia me ka manao ino, a i ulu mai paha mamuli o ka hoopalaleha, a i ole he ulia paha; aka, aole e malama ia ka Aha Niele ma kekahi pau ahi ke ole e loaia ia Luna kekahi kumu kupono e manao ai o ua ahi ala i ulu mai no mamuli o ka hoopalaleha a manao ino paha, a i ulu mai paha malalo o na kumu i manao ia he mea ku i ka pono a me ka maluhia o ka waiwai e ninaninau ia.

PAUKU 2. No na kumu i hai ia maluna ua hiki no i kela a me keia Luna i olelo ia maluna e hoopuka i palapala kii hoike me ka hoihoi koke mai ano, a i ole ia, ma ka manawa a wahi ana e kauoha ai maloko olaila.

PAUKU 3. O na Luna i olelo ia e hiki no ke kauoha i papa kiure, aole e emi malalo o ekolu, aole hoi e oi aku mamua o eono kanaka, mai waena ae o na ona hale, a aina paha, e noho ana ma kona Apana, e hoolohe i na olelo ike e waiho ia mai ana e pili ana ia pau ahi, a e hoopuka hoi i ka olelo hooholo malalo o na hoohiki ana i kulike me na mea i hoike ia.

PAUKU 4. E malama ia no hoi na olelo ike ame na hana apau ma ke kakau ana, a o ke kope o ia mea i hooiaio ia e ka Luna nana i lawelawe ka ninaninau, e waiho ia no me ka Loio Kuhina.

PAUKU 5. O kela a me keia kanaka e hiki ole mai ana mahope iho o kona kii pono ia ana, ma ke ano he kiure a hoike paha, a me kekahi hoike e hoole ana i ka haawi i kana olelo ike malalo o ka hoohiki ia ana, ke makemake ia oia e hana pela, e hoopai ia no ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha ma ka hoopai he iwakalua dala, a i hookaa ole ia hoopai e hoopaa hao ia no iwakalua la.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mahope iho o kona apono ia ana.

Apono ia i keia la 14 o Augate M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E AE ANA I KEKAHI AIE AUPUNI, A E HOOMAOPPO AI NO KA

HOOLILO ANA AKU IA DALA.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ua hoomana ia ke Kuhina Waiwai, mamuli o ka apono ana o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, e hoopuka aku i na Bona-Kupona o ke Aupuni Hawaii, na huina dala, aole e emi malalo o hookahi haneri dala, a no ka huina nui aole e oi aku mamua o ka elua miliona dala, no na hana i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 2. Ao keia mau Bona, e hookaawale ia mai loko aku o na Auhau Aupuni, ma na ano apau, a ma ka uku panee aole e oi aku mamua o eono pa keneta no ka makahiki, e uku ia ana i kela a me keia hapalua makahiki, a e hookaa pau loa iloko o ka manawa, aole hoi e emi malalo o na makahiki he elima, aole hoi e oi aku i na makahiki he iwa kalua, mahope iho o ka la i hoopuka ia aku ai lakou. Euku ia ke

kumupaa me ka uku panee, ma ke dala gula o Amerika Hui-
puia, a i ole ia ma ka mea like.

PAUKU 3. E kakau inoa ia ua mau bona la e ke Kuhina
Waiwai, a me ka Luna Buke Helu, a e sila ia i ke sila o ke
Keena o ke Kuhina Waiwai, a aole hoi e hoopuka ia ma ka
waiwai io, i emi iho i ko lakou waiwai io i olelo ia ma ke
dala gula o Amerika Huipua, *e ku nei i keia wa, koe wale
no ko ke Kuhina Waiwai ae ana aku, mamuli nae o ka
apono ana o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, he uku komi-
sina e oi ole ana mamua o elima pa keneta, i kela a me keia
kanaka, a Aha hooponopono paha, nana e hoochana i ua mau
bona la. Eia nae, aole e haawi ia ka uku komisina i olelo
ia, no na bona i kuai ia aku iloko o keia Aupuni, a i kekahi
poe e noho ana iloko o keia Aupuni.

PAUKU 4. O na dala apau i aie ia mamuli o na olelo o
keia Kanawai, e waiho ia no iloko o ka Waihona Aupuni,
ma ka helu aie o ka Waihona Dala Aie, ae hoolilo ia aku hoi
no na kumuhana i hoakaka ia mahope ae nei, aole no kahi
mea e ae:

1. No ke kahea ana e hoihoi ia mai o na bona a pau, i kau ia ka uku panee ma ka ehiku, a me ka eiwa pakeneta i hoo- puka ia, malalo o kekahi Kanawai o ka Ahaolelo mamua aku o keia aie ana, a me ka uku ana i ka uku panee ma ia mau bona.....	\$ 300,000 00
2. Hoochoihoi Eemoku.....	250,000 00
3. Oihana Wai o Honolulu.....	75,000 00
4. Hoomaemae i na Mea Ino o Honolulu.....	100,000 00
5. Hoomaemae Awa o Honolulu, a me na Uwapo Hou.....	350,000 00
6. Hoomaemae i na Alanui o Honolulu a me na Alanui a Puni ke Aupuni.....	250,000 00
7. Uwea Moana Pili Aina.....	250,000 00
8. Alahaka me Awa Pae Hou.....	75,000 00
9. Alanui a Puni o Oahu, (Pali).....	75,000 00
10. Hookaa Aie Ku i ka Wa.....	150,000 00
11. Kuai ana i ka Mokumahu Eleu.....	39,000 00
12. Na Lilo e Pili ana i ka Hoaie ana.....	86,000 00
	<hr/> \$2,000,000 00

PAUKU 5. Ua hoomana ia ke Kuhina Waiwai, ma keia e uku aku mai loko ae, o na dala i aie ia, aku ai malalo o na olelo o keia Kanawai, i na uku Komisina i aie ia malalo o ka Pauku 3 ae nei, a me na lilo a pau, no ka hoomakaukau ana i ua mau bona la, a me na kupona.

PAUKU 6. E hana aku ke Kuhina Waiwai, i na hana kupono e hiki ai e loa aku ka uku panee, i ku maluna o ua mau bona la, i ka poe e paa ana i ua mau bona la, ma Honolulu nei paha, a i ole ma ke kulana kauhale paha o Kapalakiko, a ma kekahi wahi dala e ae paha, a na i manao ai he pono.

PAUKU 7. E paa keia Kanawai mai ka la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 1st o Sepatemaba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA. XII.

HE KANAWAI

EHOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA 21 O NA KANAWAI O 1884 E PILI ANA I NA HOCHALAHALA, I NA POE I KOHO IA I JIURE.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 1 o ka Mokuna 21 o na Kanawai o 1884 a penei e heluhelu ai:

“Pauku 1. Mawaho ae o na hoochalahala i na poe i kohoia i Jiure i ae ia e ke Kanawai, e ae pakahi ia ka mea hoopii, a me ka mea hoopuia, ma na hookolokolo ana a pau ma ke Jiure, e hoochalahala i na Jiure elua wale no, me ka hai ole i na kumu no ia hoochalahala ana; aka, i na he lehulehu na mea ma kela a me keia aoao, e hui no lakou ma ia mau hoochalahala.”

PAUKU 2. Elilo keia i Kanawai mahope iho o kona
hooholoia ana.

Apono ia i keia la 12 o Julai M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

EHOOLOLI AI I KA PAUKU 12 O KA MOKUNA LI O NA KANAWAI
O 1884, E PILI ANA I KA HOOPAI NO KA HOOMAINOINO I NA
HOLOHOLONA.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ka Pauku 12 o ka Mokuna LI, o na Kanawai
o 1884, ma keia ke hoololi ia nei ae heluhelu ia penei:

“Pauku 12. O kela ame keia kanaka i ahewa ia malalo
o na hoakaka ana o keia Kanawai e hoouku ia oia aole e oi
aku i na dala he iwakalua, a i ole, e hoopaahao ia ma ka
hana oolea, a hana oolea ole paha, aole e oi aku mamua o
ka malama hookahi, a i ole, e hoopai ia ma ia hoopai dala,
a me ka hoopaahao ma ka hana oolea, a hana oolea ole
paha.”

PAUKU 2. Elilo keia i Kanawai mai ka la aku e apono
ia ai.

Aponoia i keia la 12 of Julai M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 101 O KE KANAWAI KIVILA.

*E Hoololo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 101 o ke Kanawai Kivila, a e heluhelu ia ua pauku la penei:

“Pauku 101. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i ka palapala ae holoholo waapa ma ke ano hoolimalima ma ke awa o Honolulu a me Lahaina a me Hilo a me Kahului, no ka makahiki hookahi, ke loa mai iaia no ka waapa ma Honolulu na dala he ewalu, no kela waapa keia waapa me na hoe eha a oi aku, a i na dala eha no kela waapa keia waapa malalo o na hoe eha.

A ma Lahaina a me Hilo a me Kahului ke loa mai na dala ewalu no ka waapa me na hoe eha a oi aku, a i na dala eha no kela waapa keia waapa i emi malalo o na hoe eha.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai i kona la e apono ia ai.

Aponoia i keia la 28 o Augate M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

EHOOLOLI AI I KA MOKUNA XLI O NA KANAWAI O 1884, I KAPA-
IA "HE KANAWAI E HOHOIHOI AI I NA UWEA OLELO
MOANA."

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

E hoololiia a ma keia ua hoololi ia ka Pauku 1 o ka Mo-
kuna XLI o na Kanawai o 1884, a penei e heluhelu ia ai:

"Pauku 1. I ka wa e hoohui ia ai o Honolulu me Ka-
palakiko a me kekahi awa a wahi e ae paha ma Amerika
Akau, ma ka hoohui pu ana ma ka Oihana Telegarapa o
Amerika, ua hoomana ia ke Kuhina Waiwai e hana i
"aelike" me ka mea a mau mea paha i hoopaa ai i kela
hoohui ana, e uku ia i mau dala kokua aole e oi aku mamua
o ka "Iwakalua Tausani" no ka makahiki hoo kahi, a no
na makahiki no hoi, aole e oi aku mamua o ka Umiku kuma-
malima."

PAUKU 2. Elilo keia i Kanawai mai ka la aku e apono
ia ai.

Aponoia i keia la 28 o Augate, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KUKULU ANA I NA HALE MALOKO O KE
KULANAKAUHALE O HONOLULU, AME NA WAHI E AE MALOKO
O KEIA AUPUNI.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Aole e kukulu, hoala ae, a hoonee kahi kanaka i kekahi hale maloko o ke kulanakauhale o Honolulu me ka palapala ae ole mai ka Luna Nui aku o na Hana Hou.

PAUKU 2. E haawi aku no ka Luna Nui o na Hana Hou a o kekahi luna kupono e ae paha i hookohu pono ia no ia hana i palapala ae no ke kukulu ana, hoala ana ae, a hoonee ana aku paha i kekahi hale, maloko o ke kulanakauhale o Honolulu mamuli o ke noi ana aku o kekahi kanaka, hui a Ahahui paha, a mamuli hoi o ka hooko ana i keia mau kumu alakai.

1. Ma ka waiho ana aku ia noi, e waiho pu aku ka mea nana ke noi he hoolala, ame na olelo hoakaka no ke ano o ka hale i manao ia ai e kukulu, e hoala ae a e hoonee ia paha.

2. A i na ma ka nana ia ana o ia hoolala a me na olelo hoakaka ua ike ia ua ku i ka aponoia e ka Luna Nui o na Hana Hou, a o kekahi mea kapili hale, a kanaka e ae paha i koho ia e ke Kuhina Kalaiaina no ka nana ana i ua mea la he kupono na lako e hana ia ai ua hale la e kukulu ia aku ana, a i ole i ka wa e paa ae ai, hoi he mau mea paa lawa pono ia, a pela hoi me ka nui, a ua hoonohonoho ia hoi a ua hana ia a paa pono i mea e paa ai ae palekana ai ka hale, a no na mea a hana paha i makemake ia ai ua hale la.

PAUKU 3. Ina mamuli o ia nana ia ana, aole i hoapono ia ua hoolala ana la, ame na olelo hoakaka, a hoole ia hoi ka haawi ana i ka palapala ae, a oia hoole ana e hana ia ma ka palapala e hoaka kaana i na kumu oia hoole ana, alaila,

ua hiki no i ka mea nana ke noi ke nonoi aku i papa o na lunakanawai koho, a e koho oia i kekahi lala o ua papa la, a na ke Kuhina Kalaiaina hoi e koho i kekahi lala o ua papa la, a na ua mau mea la elua i koho ia ai e wae aku i ke kolu o na lala o ia papa.

E waiho ia aku no na hoolala a me na olelo hoakaka, a e nana ia hoi e lakou. A e paa ka olelo hooholo a na lala elua o ua papa la, i na paha e hiki ke haawiia ka palapala ae i noi mai ai.

PAUKU 4. O na olelo o keia Kanawai ua pili nohoi i ke kukulu ana, hoonee ana, a hoala ana ae paha o na hale a pau mahope aku nei, e kukulu ia ana ma kekahi wahi o loko o ke Aupuni, e hoolilo ia ana i mau halepule i mau hale kula, mau hale Hookolokolo, Hale hotele, a mau wahi halawai e ae paha.

PAUKU 5. Aole e pili na olelo o keia Kanawai i ke kukulu ia ana o na hale i emi iho na lilo malalo o hookahi tausani dala.

PAUKU 6. O kela a me keia kanaka e kukulu ana, e hoonee ana, a hoala ae paha i kekahi hale ma ke ano kue i na olelo o keia Kanawai, e hoopai ia noia i Hookahi Haneri Dala. A ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ma kona noonoo ana, e kauohaia e wawahi ia ua hale la, a i ole ia e hana hou ia a paa pono, a i ka hooko pono ia ana e ke kope oia kauoha, alaila, e wawahi ia no ua hale la, a e hana hou ia a paa pono paha, a e ku no i ka hoopaiia ka ona a o ka mea paha nana i kapili ua hale la, i ka uku hoopai he iwakaluakumamailima dala no kela a me keia hebedoma a hapa paha o ka hebedoma e hooko ole ia ai ua kauoha la mahope aku o ka hala ana o hookahi hebedoma mai ka la i loa aku ai ua kauoha la iaia.

PAUKU 7. No na hana o keia Kanawa, e manao ia o ke kulana kauhale o Honolulu oia no kela wahi o ka Apana o Honolulu Mokupuni o Oahu maloko o keia mau palena. Ke kahawai o Kalihi ma ke komohana ke kahawai o Manoa a o Kalia ma ka hikina ke kai ma ke alo, a mauka he ekolu mile mai ke kai aku.

PAUKU 8. Ua loa a ka mana i na Lunakanawai Hoomalu a Apana a puni ke Aupuni e hoolohe a e hoocholo i na hoopii no ka uhaki ia ana o kekahi olelo o keia Kanawai, a e kau aku i kekahi o na hoopai i hoakakaia maanei.

PAUKU 9. Elilo keia i Kanawai mai kona la e hoolaha ia aku ai.

Aponoia i keia la 28 o Augate M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA NO KE ANA IA ANA O NA MOKU, I KA MANAWA
E KOPE IA AI MA KE HALE DUTE.

*E Hoocholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Na ka Luna, a mea e ae paha nana i ana kekahi moku, i ka manawa e noi ia ai e kakau kope ia kekahi moku, ma ka Hale Dute e haawi i Palapala Hoike, i ka Luna Dute, i mea e ike aia oia, a i hoike nohoi nona, e hoakaka ana i ke ano o ka moku, ka nui o kona mau papa keehi, ka nui o na kia, kona loa, laula, a me kona hohonu, a me ka nui o kona mau tona, a me na mea hoakaka e ae, i hoike mau ia e pili ana i na moku, i mea e maopopo ai ia moku, a ua kakau ia ka inoa a me kona wahi mahope oia moku, ma ka papa eleele, me na hua keokeo i emi ole iho malalo o ekolu iniha ka loihi; a oia Palapala Hoike e kakau inoa pu ia e kekahi ona oia moku, a i ole ia, e ke kapena oia moku, a i ole ia, e kekahi mea e ae i hele ae malaila, i ka manawa e ana ia ai ua moku la, mamuli o kona ona, a mau ona paha, i hoike no ka oiaio o na mea i hoakaka ia maloko, a i na aole e loa a ia mea, alaila, aole no e mana ia Palapala Hoike.

PAUKU 2. E hoike ia ma ke kope ana, o kela a me keia

moku, kona loa a me kona laula, me kona hohonu, a me ke kiekie malalo iho o kona papa hehi ekolu, a penei e hoomaopopo ia ai; o ka papa hehi e ana ia ai na tona o na moku, he ekolu mau papa hehi, oia no ka papa hehi elua mai lalo mai, a ma na moku e ae apau, o ka papa hehi e ana ia ai na tona, oia no ka papa hehi maluna loa o ke kino o ka moku. O ka loa mai ka hoomaka ana o na papa owaho, mamua ma ka aoao o ka laau pii o mua, a hiki i ka aoao mahope, o ka laau pii o hope, o na moku mahu huila mahope; a ma na moku e ae, a hiki i ka aoao mahope o ka laau pii e paa ai ka hoe, e manao ia oia ka loa o ka moku. O ka laula, ma kahi laula loa o ka moku, ma waho oia ke manao ia ka laula o ia moku. O ke ana mai ka aoao malalo o ka papa hehi e helu ia ai na tona, mawaena konu o ka moku a hiki i ka papa pale o ka opu o ka moku, (ma ka manoanoa avariki) e manao ia oia ka hohonu o ka moku. Ina ekolu papa hehi oia moku, alaila, o ke kiekie mai ka aoao maluna o ka papa hehi e helu ia ai na tona, a hiki i ka aoao malalo o na papa, o ka papa hehi ekolu, e manao ia oia ke kiekie malalo o ka papa hehi o luna loa. E ana ia na ana ana, ma na kapuai, a me na hapa kapuai, a e hoakaka ia na hapa kapuai, ma na hapa haneri kapuai.

PAUKU. 3. Aole i manao ia e ana, mamuli o na olelo o ka pauku mamua iho, kekahi wahi i lawelawe ia i wahi moe, a mau rumi moe paha maluna o kekahi moku, i na ua hana ia a pau loa maluna ae o ka papa hehi mua, aole ia he papa hehi no ke kino o ka moku.

PAUKU 4. Mai loko ae o ka huina nui o na tona o kela a me keia moku Hawaii, e hoolawe ia ka nui o na tona, iloko o na wahi a rumi paha i noho ia, a i hookaawale ia no na kanaka o luna o ia moku, eia nae, aole e oi aku ka nui o na tona, e hoolawe ia no kahi i noho ia e na kanaka o ka moku, mamua o (5) elima hapa haneri o ka huina nui o na tona. A ma na moku a pau i hooholo ia e ka mahu, a mea ikaika e ae paha, e makemake ia ai i wahi kaawale no na enekini, e hoolawe ia nohoi mai loko ae o ka huina nui o na tona oia moku, ka huina o na tona o kahi, a mau wahi paha i hoohana maoli.

ia, a i makemake ia e hookaawale, no ka holo pono ana o na hana o na ipuhao mahu, a me na pono mahu e ae, i hui ia me ke ala e puka aku ai ke kue, ma na moku aia mahope ka huila, a me ka hui pu ia me na moku i hooholo ia e na huila ma na aoao, me kanalima hapa haneri hou iho, a ma na moku i hooholo ia e ka huila mahope, i kanahiku kumamalima, hapa haneri o ia wahi, aka, aole no e oi aku ka nui o na tona i hoolawe ia pela, mamua o (50) kanalima hapa haneri o ka huina o na tona; a, mahope iho o ka hoolawe ia ana o na tona, i hoolawe kupono ia, mai ka huina nui o na tona, alaila, o ke koena, oia ke manao ia na tona e kakau kope ia ai ia moku.

PAUKU 5. Aole e manao ia na mea, i hoakaka ia ma na pauku mamua ae, e pili ana i ke ana ia o na moku, ua pili i kekahi moku i kauoha ole ia, e ana ia ma ke kanawai, a e hoopaa ia, a laikini ia paha i na aole i hoakaka okoa ia pela.

PAUKU 6. O na tona i kope ia o kela a me keia moku, i kapili ia maloko o ko Hawaii Pae Aina, a i ole ia no kekahi kanaka kupa o keia Aupuni, ma ke ano, oia ka ona oia moku, oia no kona nui kupika, a pau loa maloko, ma na tona he (100) hookahi haneri kapuai kupika (cubit) pakahi, e hoomaopopo ia penei: E ana i ka loa, o ka moku ma ka laina pololei ma ka aoao maluna o ka papa hehi e ana ia ai na tona, mai ka aoao maloko o na papa o loko, e awalika ka manoanoa ma ka aoao o ka hope o ka moku, a hiki i ka aoao maloko o ka papa, e pili ana me na wae o hope, ma ka awe-like o ka manoanoa, me ka hoolawe mai keia loa ae, ka mea i ike ia, ua loa no ka hi-o o mua o ka moku, ma ka manoanoa o ka papa hehi, a ma ka mea i ike ia, ua loa mai no ka hi-o o na wae o hope, iloko o hookahi hapakolu o ka pio o na (beams) kua, o ka papa hehi, e mahele like i ka loa i loa pela, e like me ka mea i hoike ia ma ka papa mahope iho nei, e like me ka papa i kupono no ka moku e ana ia ana.

“PAPA O NA HELU.”

HELU 1. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, elike me ke ana ia ana i hoakaka ia maluna, he

kanalima kapuai a emi iho ka loa, e mahele ia i eono mahele like.

HELU ELUA. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, elike me ke ana ia ana i hoakaka ia maluna, ua oi ae maluna o 50 kapuai ka loa, aole nae e oi aku maluna o hookahi haneri kapuai, e mahele ia i ewalu mahele like.

HELU EKOLU. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, e like me ke ana ia ana i hoakaka ia maluna, ua oi ae maluna o hookahi haneri kapuai ka loa, aole nae i oi ae maluna o hookahi haneri me kanalima kapuai e mahele ia i umi mahele like.

HELU EHA. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, elike me ke ana ia ana, i hoakaka ia maluna, ua oi ae maluna o hookahi haneri me kanalima kapuai ka loa, aole nae i oi aku mamua o elua haneri kapuai, e mahele ia i umi kumamalua mahele like.

HELU ELIMA. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, elike me ke ana ia ana i hoakaka ia maluna, ua oi ae maluna o elua haneri kapuai ka loa, aole nae i oi aku mamua o elua haneri me kanalima kapuai, e mahele ia i umi kumamaha mahele like.

HELU EONO. Na moku i ike ia ka loa, no ka hoomaopopo ana i na tona, e like me ke ana ia ana, i hoakaka ia maluna, ua oi ae maluna o elua haneri me kanalima kapuai ka loa, e mahele ia i umi kumama ono mahele like.

Alaila, i na ua kaawale kupono olalo o ka moku, e hiki ai ke ana ia ka hohonu a me ke akea, e huli i ka nui o ia moku, ma ka laula ma kela a me keia wahi, i mahele ia ai ma ka loa, elike me keia mahope iho nei:

E ana i ka hohonu ma kela a ma keia wahi, i mahele ia ai, mai kekahi wahi, he hookahi hapakolu ke kaawale o ka pio o na kua, o ka papa hehi malalo oia papa hehi; a i na he anuu ma ka papa hehi, alaila, malalo iho o kekahi laina, i hoomalo ia ma ka laina pololei, mai ia anuu aku a hiki i ka aoao maluna o na wae kee, ma ka aoao maloko o ka laau

halii, mahope iho o ka hoolawe ana i ka manoanoa, awelika o na papa hale o loko, mawaena o na papa pale o lalo loa, a me ka laau halii, alaila, i na aole i oi aku ka hohonu o na mahele mawaena konu o ka moku, ma ka mahele ana i ka loa mamua o umi kumamaono kapuai, e mahele i kela a me keia hohonu i eha mau mahele like, alaila, e ana i ka laula waiho like, maloko ma kela a me keia wahi o na mahele ekolu, i mahele ia ai, a me na aoao maluna, a me malalo o ka hohonu, me ka hoohele aku i ke ana a hiki i ka manoanoa awelike o ka papa pale ma ia wahi, i komo mawaena o na wahi i ana ia, e kau i ka helu maluna o kela mau ana laula, mai luna mai e helu ia ka mea maluna loa, "akahi," a o ka mea malalo iho "alua," a, pela aku a hiki i lalo loa, alaila, e hoonui i ka laula mua me ka ha, a o ke kolu e hoonui me ka elua, a e hui i na huina o keia mau hoonui ana, alaila, e hui aku me keia hailoaa i ka laula akahi, a me ka laula elima, hoonui i keia hailoaa i loa mai, me ka hapakolu o ke kowa like, mawaena o na ana laula ia ana, a o ka hailoaa i ike ia, e manao ia no oia ka laula kua; aka, ina e oi aku ka hohonu o ke ana ia ana, mawaenakonu o ka moku, mamua o umi kumama ono kapuai, e mahele i kela a me keia hohonu i eono mau mahele like, aole hoi i eha, a e ana aku e like me ka mea i kukuhi mua ia ae nei, i ka laula waiho like ma na wahi mahele elima, a me na aoao maluna a malalo o na hohonu, a e kau i ka helu o keia mau ana ia ana, mai luna mai, e hoonui i ka lua, ka ha, a me ke ono me eha, a o ke kolu a me ka lima me elua, hoohele i keia mau hailoaa, a i ka huina i loa e hoohele ka laula mua a me ka laula hope, a e hiku, hoonui i keia huina me hookahi hapakolu, o ke kowa like mawaena o na ana laula ia ana, a o ka hailoaa i ike ia e manaoia oia ka laula kua. Mahope o ka hoomaopopo ana i ka laula kua, ma kela a me keia wahi i mahele ia ai ma ka loa, e like me ka mea i kauoha ia maluna, e hoomaka aku i ka huli ana i na tona, e kope ia ai ka moku e like me keia mahope iho nei.

E kau helu i na laau kua mai ka 1, 2, 3, a pela aku, o ka helu ekahi oia no ka mea mamua loa o ka moku ma ka ihu,

a o ka helu hope loa, oia ka mea mahope loa o ka moku ma kona hope, alaila, i na ua mahele ia ka loa iloko o eono, a i ole, i umi kumamaono mau mahele, e like me na helu 1 a me 6 a o kekahi helu mawaena oia mau helu paha, e like me na helu 2, 3, 4, 5, e hoonui i ka lua a me kela a me keia laula kua, i helu ia me ka helu like me eha, a o ke kolu, a me kela a me keia laula kua i helu ia me na helu like ole, koe ka mua a me ka mea hope loa, e hoonui aku me 2, e hoo hui i keia mau huina, a i ka huina i loa mai, e hui aku ka mua a me ka hope i na he mau hua ko laua, hoonui aku ka hailoaa i loa mai pela, me hookahi hapakolu o ke kowa like, mawaena o na ana laula ia ana, a o ka hailoaa i ike ia, oia no ka nui kubika o kahi malalo iho o ka papa hehi, e ana ia ai na tona, e mahele i keia hailoaa me hookahi haneri, o ka mea i ike ia oia no na tona malalo iho o ka papa hehi, e ana ia ai na tona, a oia no ka mea i manao ia, oia na tona kope ia oia moku, malalo nae o na hui ana aku i hoakaka ia mahope iho nei.

Ina he anuu ma ka papa hehi o ka moku, a wahi e ae paha, i hoopuni paa ia ma na papa hehi o luna loa, i kupono no ka waiho ana i na ukana, a me na mea ai, a i ole ia e hoomoe ia ai na ohua, a o na kanaka pono i paha o ka moku, e hoomaopopo ia na tona o ia wahi penei :

E ana i ka loa maloko o ua wahi 'la, ma na kapuai, a mahele iho i mau mahele like, a o ka loihi malalo e like ia me na mahele i mahele ia ai ka loa o ka papa hehi, e ana mawaena o kona kiekie i na laula penei : Hookahi ma kela a me keia poo, a ma kela a me keia wahi i mahele ia ai, e kau helu aku ia lakou 1, 2, 3, a pela aku, alaila i ka huina o na laula ma na poo, e hui i ka pa ha o ka huina o na helu i helu like ia, a me ka pa lua o na helu i helu like ole ia, koe ka mea mua, a me ka mea hope, a hoonui aku i ka huina o keia mau mea, me ka hapakolu o ke kowa like, mawaena o na laula, ao ka mea i ikeia oia no ka laula kua waiho like oia wahi, alaila, e ana i ke kiekie mawaena o na papa o ka hohonu, a hoonui aku ia mea me ka laula kua, a mahele iho me hookahi haneri, a o ka mea i ike ia, oia no ka mea

e manao ia, oia na tona oia wahi, a e hui pu ia aku me na tona, malalo o ka papa hehi i loa a ma ka huli ana i hoaka-kaia mamua. Ina he ekolu papa hehi o ka moku, e hoomaopopo ia na tona, o kahi mawaena o ia papa hehi, a me ka papa hehi e ana ia ai na tona e like me keia: E ana ma na kapuai i ka loa maloko, mawaena o kona kiekie mai na papa, ma ka aoao o ka hope, a hiki i na papa maluna o na wae o ka hope, a e mahele i ka loa i na mahele, i like ka nui me na mahele i mahele ia ai, ka loa o ka papa hehi e ana ia ai na tona, e ana hoi mawaena o kona kiekie, i ka laula o loko ma kela a ma keia wahi, i mahele ia ai, a me ka laula o ka hope, me ka laula o ka pii o mua, e kau helu ia lakou mai ka 1, 2, 3, a pela aku, e hoomaka ana mai hope mai, hoonui ka lua a me na helu e ae i helu like ia o na laula me eha, a o ke kolu a me na helu e ae i helu like ole ia, koe ka mea mua a me ka mea hope, hoonui me 2 i ka huina o keia mau mea, e hui aku i na laula mua me hope, hoonui aku i keia huina me ka hapakolu o ke kowa like, mawaena o na laula, a o ka mea i ike ia, oia no na kapuai kua, o ka laula waiho like oia wahi, e ana i ke kiekie mawaena o na papa, o na papa hehi elua, a hoonui aku me ka laula waiho like, a o ka hailoaa oia no ka nui o na kapuai kubika oia wahi, mahele ia mea me hookahi haneri, a o ka mea i ike ia, oia no na tona oia wahi, a e hoohui ia aku no me na tona e ae o ka moku, i hoomaopopo ia e like me ka mea i hai ia maluna.

A i na ua oi aku mamua o ekolu papa hehi, o kekahi moku, e hoomaopopo ia no na tona o kela a me keia wahi, mawaena o na papa hehi maluna a e o ka papa hehi, e ana ia ai na tona e like me ka mea i kuhikuhi ia maluna, a e hoohui ia aku no me na tona o ka moku i hoomaopopo ia e like me ka mea i hoakaka ia maluna.

Ma ka hoomaopopo ana i na tona o na moku hamama, o ka aoao maluna o ka papa maluna loa, o ia no ka palena o ke ana ia ana, a o ka hohonu e ana ia no mai ka laina, mai kekahi aoao a i kekahi aoao, i kau ia ma ka aoao maluna o ka papa maluna loa, ma kela a me keia wahi i mahele ia ai ka loa.

PAUKU 7. Ma ka palapala kope a palapala hoike e ae, mai ke Aupuni mai no na tona a lahui paha o kekahi moku, o ko Hawaii Pae Aina, me na mea i kauoha ia i keia manawa, e ke Kanawai e hoakaka ia maloko, e hoakaka kaawale ia na hoolawe ana, i hoolawe ia mai ka huina nui o na tona, a e hoakaka ia nohoi, o ka nui o na tona ia, oia moku i kope ia.

PAUKU 8. O na palapala kope o na moku o ko Hawaii Pae Aina, aole e lilo i mea ole ma ka hoakaka hou ia ana o kona mau tona, aia wale no a hoihoi maoli ia ma ka manao pono, aka, ua hiki no ke pakui aku, i ka palapala mua i palapala pakui, me ka palapala hoike o ka Luna Dute Nui, e olelo ana ua hooponopono hou ia ka palapala mua.

PAUKU 9. O ka uku no ke ana ana i na moku malalo o 100 tona \$5, maluna aku o hookahi haneri a malalo o 200, he \$7.50, maluna o 200 tona a malalo o 300 tona \$10, maluna o 300 tona a malalo o 400 tona \$12.50, maluna o 400 a malalo o 500 tona \$15, maluna aku o 500 tona hookahi keneta no kela a me keia tona hou iho.

PAUKU 10. O kela a me keia moku mahu, mawaho ae o ke kau ia ana o kona inoa i pena ia ma kona hope, e kau moakaka ia kona inoa, me na hua akaka pono, i emi ole ka loihi malalo o eono iniha, ma kela a me keia aoao, mawaho o ka hale ku hoe, i na he hale kona o ia ano, a i na he moku ia me na huila ma ka aoao, e kau ia no ma ka aoao mawaho o ia mau hale huila, a i na e loa aku kekahi moku mahu, aole i kau ia kona inoa, e like me ka mea i kauoha ia, e kau ia no ka hoopai maluna ona, aole e oi aku mamua o \$50.

PAUKU 11. O ka Pauku 633 o ka Mahele XXIV o ke Kanawai Kivila, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 12. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 28 o Augate, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOMANA HOU AI I KA MOKUNA 34 O NA KANAWAI O 1884, I
 APONO IA I KA LA 29 O AUGATE 1884, A E HOOLOLI I NA
 PAUKU 1, 6, A ME 13 O UA KANAWAI LA.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
 Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ka Pauku 1, o ka Mokuna XXXIV, o na
 Kanawai o 1884, ma keia ke hoololi ia nei, a e heluhelu ia
 penei:

“Pauku 1. Ma keia, ke haawi ia aku nei ka pono, ia
 William R. Austin, a me kona mau hoa, mau hope, a alahui
 paha, e hoohui a e hoala ia aku ana e ia, a e lakou paha, no
 ke kukulu, ka hoomoe, ka hoohana, a me ka hoomau ana,
 no na makahiki he kanakolu, ma hope aku o ka holo ana o
 keia Kanawai, a kekahi alanui alahao pakahi me na pio
 kupono a pau, na mana. a me na huli aoao, a alahao palua
 paha, e holo ana maluna o na alanui o ke Kulanakau hale o
 Honolulu penei: E hoomaka ana, ma ka huina o na Alanui
 Moi a me Nuuanu, malaila aku i ka hikina ma alanui Moi, a
 ma ke alanui i Waikiki a hiki i Kapiolani Paka, mai ka huina
 alanui i olelo ia, i ke komohana, ma alanui Moi, a hiki i
 Moanalua, mai ia huina alanui no i Akau ma alanui
 Nuuanu, a hiki i ka pali, a mai ka huina o na alanui Judd
 a me Nuuanu, ma alanui Judd a hiki i alanui Liliha, a ma
 alanui Liliha, a hiki i kona huina me ke alanui Moi; a mai
 ka huina o na alanui Beritania a me Nuuanu, ma alanui
 Beritania a hiki i ke alanui Punahou, a ma ke alanui
 Punahou a hiki i ke alanui o Manoa; a ma ke alanui Keeau-
 moku, mai ke alanui Beritania a hiki i ke alanui Moi; Mai ka
 huina o na alanui Alakea a me Moi, i ka akau ma alanui
 Alakea, a hiki i alanui Beritania, a i ka huina ma alanui
 Alakea, a hiki i ka palena ma ka aoao mauka, o ke alanui e

pili ana i na uwapo, a ma ke alanui Allen a hiki i ka Hale Dute."

PAUKU 2. O ka Pauku 6, o ka Mokuna XXXIV, o na Kanawai o 1884, ma keia ke hoololi ia nei, a e heluhelu ia penei:

"Pauku 6. E kono ia aku no o William R. Austin kona mau hoa, na Lunahooponopono, a me na hope aku, e ke Kuhina Kalaiaina, e malama pono i keia mau hoakaka ana penei:

AKAH—E hoomoe ia na alahao i olelo ia, ma ke ano, e haawi ole aku ai, i kau wahi keakea a alaalai, i ka hele laula ia o na alanui, ma na wahi i hoomoe ia ai o ua mau alahao nei.

ALUA—E hoonee i ua mau alahao nei, mawaena konu pono i o na alanui, elike me ka hiki, i na he okoa ke kuhikuhi ana o ke Kuhina Kalaiaina.

AKOLU—E hali i a e kipapa liilii i ka loa holookoa o na alanui i moe ia e kona, a o ko lakou mau alahao mawaena o kahi o na hao e moe ai, a mawaena o na alahao, i na e oi aku ana mamua o hookahi alahao e hoomoe ia ana, a e hoomaemae mau hoi ia mau wahi, i kiekie like ai me na alanui, a me na Alakea maikai, a o na lako hali i e hali ai, i kahi ke hoohana ia ma ka hali, ke kipapa, a me ka hoomaemae ia o na wahi i moe ia e ke alahao, e like me ke kauoha a ke Kuhina Kalaiaina.

AHA—Aole no e oi aku mamua o kanaono iniha ke akea, o ke ala mawaena o ka moe ana o na hao, a o na hao e hana ia ai he hao palahalaha, aole loa e ae ia na hao T ma ka hana ana.

ALIMA—I ka wa o ke alahao e hoomoe ia ai, aole e oi aku mamua o hookahi kua o na kauhale o pani ku ia (oia hoi, mai kahi alanui ke'a a i kahi alanui ke'a,) aole hoi e oi aku mamua o umi kumamailima la hana, ke pani ia i kahi manawa hookahi.

AONO—E kukulu ia na kaa, mai na ano hou maikai loa, e kupono ai no ka maha, ka oluolu a me ka pakela kupono o na ohua.

АНИКУ—O ua alahao nei, e paa, a lako, a makaukau, no ka lawe ana i na ohua, iloko o na makahiki elua, a i na e makaukau ole, pela iloko o na makahiki elua i olelo ia, alaila, o na pono apau e haawi ia nei ma keia e pau no ia. A o ka pono ka okoa i haawi ia ma keia Kanawai, e pau wale no, a e lilo i mea ole. Eia nae, no na wahi o ua alahao nei i paa iloko oia manawa, a ua lako a makaukau, e like me ka mea i kauoha ia maluna, e mau no na pono i haawi ia ma keia Kanawai.”

PAUKU 3. O ka Pauku 13 o ua Kanawai la e hoololi ia ma ka pakui ana mai i keia mau huaolelo penei: “E lilo keia i Kanawai.” A o na manawa i olelo ia ma ka Pauku 2, e hoomaka mai ka la aku e hoooho ia ai, a apono ia ai keia Kanawai.

PAUKU 4. No ka mea ua ike ia ua pau ka mana o ka Mokuna 34, ma kona heluhelu ana, a o ka Mokuna i olelo ia me na Hoololi ma keia Kanawai ua hoomana hou ia.

Apono ia i keia la 15th o September M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XIX.

OLELO HOOHOLO BILA KANAWAI.

*E Hoooho ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

E hookaawale ia a ma keia ke hookaawale ia nei na Dala he Umi Kumamalima Tausani hou iho mai loko ae o ka Waihona o ke Aupuni no ka uku ana i na lilo kupono o ka Ahaolelo o ka makahiki A. D. 1886.

Apono ia i keia la 20 o Septemaba A. D. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOMANA ANA I KA HOOKUPA ANA IA ABRAHAM HOFFNUNG, A
ME SIDNEY B. FRANCIS HOFFNUNG.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ke hoomana ia nei ke Kuhina Kalai-
aina, me ka hoia ana mai o ka Moi, e haawi aku i mau
Palapala Hookupa no Abraham Hoffnung a me Sidney B.
Francis Hoffnung e lilo i mau makaainana no ke Aupuni
Hawaii, a e haawi aku hoi maluna o ko ke Alii Kanikela
Kenerala, e noho ana ma Ladana Enelani, i ka mana no ka
haawi ana aku i ka hoohiki no ka hookupa ana a me ke
kakau inoa pu ana malalo oia hoohiki.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e
apono ia ai.

Apono ia i keia la 22 o Kemakemaba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 47, O KE KANAWAI I KAPAIA, "HE
KANAWAI E HOOPAU AT I KA MOKUNA X O KE KANAWAI
KIVILA I APONO IA MA KA LA 10 O IANUARI M. H. 1865."

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka
Pauku 47 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai

i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila i apono ia ma ka la 10 o Ianuari M. H. 1865," ma ke kapae ana i ka huaolelo "hapaha" a e hookomo ia malaila ka huaolelo "hookahi" a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"Pauku 47. Na ke Kuhina Kalaiaina ma ke koho ana mai o ka Papa Hoonaaauao e hoonoho i poe Luna kupono, ma kela a me keia Apana o ke Aupuni, na lakou e haawi i na Palapala Ae Mare, e like me ke Kanawai, e uku ia lakou i "Hookahi Dala" no kela a me keia Palapala Ae Mare a lakou e haawi ai. Na ka mea noi mai ia Palapala e uku, a o ka mea lawe i ka mea oi aku mamua o keia no ka Palapala Ae Mare a lawe paha i ka uku kipe no ia mea e hoouku ia oia aole e oi aku i na dala he "kanalima" ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai. Aponoia i keia la 21 of Sepatemaba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E KUKULU A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA KOA O KE AUPUNI.

NO KA MEA, i kumu e lawa pono loa ai na hooponopono ana i na manawa i manaoia e hoomakaukau me na pono kua, a e malama a me ka hoomakaukau i kekahi mau Puali Koa kupono no ka malama ana i ka maluhia kuloko a me ka noho ana maikai o ke Aupuni, a oiai no hoi mamuli o ka Pauku 26 o ke Kumukanawai, Nolaila

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E kukuluia i Oihana Koa Aina a me Koa

Moana, a e kapaia ka Oihana Kaua Aina a me Moana. O ke Kuhina o ko na Aina e, oia ke Kakauolelo o ka Oihana Kaua Aina a me Moana, a e malama oia i hoike no na dala a pau i hooliloia e ka Oihana Kaua Aina a me Moana, a e ae aku a apono aku i na kikoo a pau i ka Waihona Waiwai no ia oihana.

PAUKU 2. E hoonohoia i Papa Aliikoa Luna Nui no ka oihana, a e hoonohoia ke poo oia Papa ma ke kulana a me ka inoa o Lutanela Generala, i hookohuia a i komisina ia e ke 'Lii ka Moi e noho ma ka oihana iloko o ko ka Moi oluolu. O keia Aliikoa oia no ke Aliikoa Nui o na pualikoa a pau o ke Aupuni malalo aku o ka mana kiekie o ka Moi ma kona ano Alihikaua Nui.

PAUKU 3. O na Aliikoa o ka Papa Aliikoa Luna Nui malalo o ka Lutanela Kenerala, oia no ka Akukana Kenerala, Puuku Kenerala, me ko lakou mau lalo, ke Aliikoa Kumua, he Ahaiolelo a he Kakauolelo. O na Aliikoa a pau o ka Oihana Koa, Koa Pualu a me Aumoku, o ke Aupuni, na ka Lutanela Kenerala e waiho aku a na ke 'Lii ka Moi e hookohu a e Komisina aku, a e paa lakou i ko lakou mau komisina iloko o ko ka Moi oluolu.

PAUKU 4. E kukulu hoopaa inoa ia he mau Pualikoa Kumau Aina a me Moana, aole e oi aku ka nui i ka elua haneri a me kanalima na koa a me na 'lii. He elima makahiki ka loihi o ka manawa e hoopaa ai, a oia manawa he hiki no i kela a me keia wa ke hoonui hou ia aku ma ka hoopaa hou ana aku.

No na kumu e hiki ai ke hookoia keia kanawai a e malama ia ai no ke kukulu hoomau ana o na Papa Aliikoa Luna Nui, a me na pualikoa o ke Aupuni, e hooholoia a e hooliloia no ia mea, mailoko mai o na dala o ka Waihona Aupuni, i hoolilo oleia, na dala he iwakalua kumamakahi tausani no kela me keia elua makahiki.

O na haawina no ka uku ana i na lilo o ka Puali Koa Kumau o ka Moi, na Puali Pualu a Puali Koa Aina a Koa Moana e ae paha, malalo a mamuli o ka mana o kekahi

kanawai a olelo mana kanawai paha e ku nei iloko o keia Aupuni, e hooliloia no ia a e malama ponoia, e like me na olelo maloko o keia kanawai.

PAUKU 5. Na ke Poo o ka Papa Aliikoa Luna Nui, mamuli o ka apono ana o ke Alii ka Moi, ma kela a me keia manawa, e hoopuka a e kuahaua aku i na rula a me na hooponopono ana no ka hookele pono ana o na koa iloko o ka manawa maluhia a kua paha, i kapaia na "Olelo Hooponopono o ka Oihana Kua Aina a me Moana."

PAUKU 6. O na Kiaaina, i hookohu a komisina kuponoia malalo o ke Kumukanawai a me na kanawai o ke Aupuni, mamuli o ko lakou oihana, e noho ma ke kulana a me ka inoa o ka Mekia Kenerala, a o ko lakou mau Alii Ahaiolelo, mamuli o ka lakou waiho ana mai, e hookohuia a e komisina ia e ke 'Lii ka Moi, a e noho ma ka oihana iloko o ko ke Alii makemake.

PAUKU 7. Ua mana na Kiaaina a pau maluna o ka Mana Oihana Koa maloko o na palena o ko lakou apana Kiaaina. Ina ua ike ia ke kupono i kekahi manawa e kahea ia na puali koa o kekahi Mokupuni, ua hiki no i ke Kiaaina oia wahi ke waiho aku e hookohuia i Aliikoa Nui no ia Mokupuni iloko o ka manawa oia kahea ia ana o na koa, a na ka Moi oia e hookohu a e komisina aku, a me kona mau Alii Ahaiolelo a me Aliikoa pu kekahi i ike ia he kupono i na hana i manaoia.

He mana ko na Kiaaina, ma ko lakou kulana koa, e kauoha a e kukulu i na Aha Hookolokolo Koa, no ka hookolokolo ana i ka poe e kue ana ina "Olelo Hooponopono Oihana Kua Aina a me Moana," a oia mau olelo hooponopono e mana a e lilo no oia e like me ke kanawai.

O na olelo hooholo oia Aha Hookolokolo Koa i hui puia me ka moolelo piha o na hana a pau oia aha, e hoouna ia aku no ia e ia mau Kiaaina a i ke Aliikoa Nui, a nana e nana ia mea, a e hoopaa, hoololi a hoano e ae paha i na olelo hooholo aia mau ahahookolokolo.

Ua mana na Kiaaina e alakai a e hooponopono i na

lawelawe a me na hoohana ana o na koa malalo o ko lakou mau mana pakahi e like me ia i hooponoponoia, a e waiho aku no ko ke Alii ka Moi hookohu ana, i Kōkua Akukana Kenerala a me Kōkua Puuku Kenerala, Ahaiōlelo a me Kakauōlelo, a o lakou ka Papa Aliiōa Luna Nui o na Kiaaina.

Ua mana na Kiaaina, ma ke ano Aliiōa o na Puali Koa, no ke kōkua ana i ka lakou lawelawe oihana koa ana, e kukala akea ae i na hoomalu kanawai koa ana maloko o ko lakou mau mokupuni pakahi, a e kau i ka hookapu ma na awa oia mau mokupuni, i ka manawa e kauoha ia aku e hana aku e like me ia e ke Alii ka Moi ma o ka Aliiōa Nui.

PAUKU 8. O na Puali Koa Puwalu a me na koa e ae a pau o ke Aupuni e hoopaaia a e kukulua maloko o keia kanawai, a he hiki no lakou ke kahea e ke Aliiōa Nui no na hana maoli ana iloko o ka manawa kaua, a no ka hoomalu ana i ka haunaele, kuae a kipi paha, a e manaoia aku lakou aia a e noho ana malalo o na "Olelo Hooponopono o na Oihana Kaua Aina a me Moana," i olelo mua ia, iloko o ka manawa e hoomauia ana ia mau hana.

Na ke Alii ka Moi, ma kona ano Kenerala Alihikaua Nui, e kapa i ka inoa, ka helu, a me ke kulana o kela a me keia Puali Koa Pualu, a mamuli oia kapa ana a ke Alii ka Moi, e lilo ka hoopaa ia ana oia mea i hana na ke Kakauōlelo o ka Oihana Kaua Aina a me Moana.

O ka Moi ka mea hookahi nana e noonoo ke kupono no ke kukulu ana, hoopau ana, a hoohui ana paha i na Puali Koa Pualu.

O na kikoo dala a pau maluna o ka haawina o ka Oihana Kaua Pualu a me Moana e hana ia no ia ma o ke Poo o ka Papa Aliiōa Luna Nui, a e waiho aku oia ia mea i ke Kakauōlelo o ka Oihana Kaua Aina a me Moana no kona apono ana, koe nae ina aole he aie a he mau hoolilo i hoaiē ia me ka ole o ka apono o ke Aliiōa Nui ma ke kakau ana, a nana no e kauoha e hoouna pu ia na bila aie me na kikoo dala no ia mea maluna o ka Waihona Aupuni a oia mau bila

aie e paa ia no e ke Kaukauolelo o ka Oihana Kaua Aina a me Moana.

PAUKU 9. O na mea a pau e komo ana iloko o ka Oihana Kaua Aina a me Moana o ke Aupuni, a e hookomo ana ia lakou iho iloko o kekahi Puali Koa Pualu a Kompane paha, e hookuu ia no lakou mai na auhau kino a pau. Aole na noi hookuu a noho ana paha o kekahi mai kona puali aku, e ae ia e hooloihi aku no ka manawa aole e oi aku i ka eono mahina, koe no na ano he mai a kaawale ana aku paha mai ka aina aku malalo o ka hookuuia.

Iloko o ka manawa maluhia aole na Puali Koa Pualu, a Kompane paha, e kahea ia e lawelawe i na hana a na Koa Kumau, a aole e hoouna ia no na wahi mamao aku mai ko lakou wahi noho mau; aka nae, no na hana e hoomaamaa ai i ko lakou paikau ana e hoonohoia no na Koa Pualu Kompane malalo o na kuleana o na mana Oihana Koa o ke Aupuni i kukuluia mamuli o keia kanawai.

O na komo a me na hoopaa inoa ana a pau e kakau ia no e ka mea e komo a e hoopaa inoa ana, a e hooiaioia aku ma o ke kakau ana o ka inoa o ke Aliikoa iaia ka hookomo a me ka hoopaa inoa ana.

Ma na hoopii o ka holomalu ana o na kanaka i hoopaa inoa a o ka poe koa pualu paha e noho lawelawe io ana i ka hana, e hoopuka aku no na Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, mamuli o ke noi ia ana mai no ia mea, i na palapala hopu no ka hopu a hoopaa ana oia poe holomalu, a no na ofeni e ae i hana ia e kekahi kanaka i hoopaa i a koa pualu paha kue ana i na "Clelo Hooponopono o ka Oihana Kaua Aina a me Moana," e kokua a e lawelawe pu mai no na Luna Aupuni Kivila mamuli o ko lakou mea ia ana aku no ia mea, a lawe aku ia kanaka i na mana Oihana Koa, a na lakou e lawelawe aku i kona hihia e like me na olelo hooponopono i oleloia.

PAUKU 10. Mahope iho o ka noho ana he umi mau makahiki iloko o ka Oihana Kaua Aina a me Moana o ke Aupuni i kukuluia malalo o keia kanawai a kanawai paha e hoololi ana i keia, e loa no he kanaono dala ukumau o ka

makahiki i ka mea i loa ai iaia ka hoailona ano maikai ; mahope o iwakalua makahiki noho hana ana, e loa no ka hoailona hoopono he hookahi haneri me kanaono dala o ka makahiki.

PAUKU 11. Ma ke kauoha a ka Moi e akoakoa ae no na Puali Kaua Aina a me Moana o kela a me keia mokupuni ma kekahi wahi ana e kuhikuhi aku ai, no na hana paikau ana, makaikai ana, nana ana a hoomoana ana paha, ina no o lakou a pau o ka hapa paha, iloko o keia Aupuni.

PAUKU 12. O na kanawai a pau a me na hapa kanawei e kue ana i keia kanawai ma keia ua hoopau ia.

PAUKU 13. Elilo keia kanawai i mea mana mai a mahope aku o ka la o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la akahi o October M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXVI O NA KANAWAI O 1870 OIA HOI KE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI E HOOLOLI ANA I NA KANAWAI, E PILI ANA I KE KUPONO O NA UKU HOOPAI A ME NA KOINA MA NA HIIHA HOOPAI KARAIMA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku akahi o ka Mokuna XXVI o na Kanawai o 1870 a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 221. Ina i hoopai ia kekahi kanaka ma ka uku, hoopai a me na koina a me kekahi paha oia mau mea me ka olelo e hoopaa hao ia oia a hiki i ka manawa e kaa ai, alaila

e helu ia kona manawa e hoopaa hao ia'i i mea e kaa ai ia mau uku ma ka hapalua dala o ka la hookahi."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai.

Aponoia i keia la Ehiku o Okotober M. H. 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOOMAU AI I KA HAAWINA KOKUA I HAAWI MUA IA NO KA LAWE.
ANA I NA LETA MAWAENA O KO HAWAII PAE AINA A ME
AMERIKA HUIPUA.

OIAI, ua haawi ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina me ka apono ana o ke 'Lii ka Moi ma ke kau o ka Ahaolelo o 1884, i ka Hui Mokumahu Oceanica no ka lawe ana i na leka mawaena o na awakumoku o Honolulu a me Kapalakiko, i Haawina Kokua he Umikumamalima Haneri Dala no ka holopuni hookahi ana o na mokumahu o ua Hui la, a malalo o ua Haawina Kokua la, ua hoomaui aku ka hana e like me na hoakaka ana i hoikeia ma mua aku nei ma ke Kanawai mai ka la 31 o Maraki, M. H. 1886. A oiai he mea pono a pomaikai hoi no ka lehulehu e hoomaui aku ua oihana lawe leka la me ke keakea ole ia, Nolaila:

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E ukuia aku i ka Hui Mokumahu Oceanica ka Haawina Kokua he Umikumamalima Haneri Dala no ka holopuni hookahi ana no ka lawe ana i na leka mawaena o na awakumoku o Honolulu a me Kapalakiko, a oia lawe leka ana he elua lawe ana i ka mahina, e hoomaka ua haawina

kokua la mai ka la 31 o Maraki 1886, a e hoopauia i ka la 31 o Maraki 1888.

PAUKU 2. E haawiia ua haawina kokua la malalo o keia mau kumu.

I. Aole e hooi ia ae ka uku moku no na ukana a me na ohua mamua ae o ko na makahiki elua i hala aku nei.

II. O ka uku moku no na dala maoli aole e oi aku mamua o ka hapalua o ke keneta hookahi.

III. E laweia ua mau leka la maluna o na mokuahi helu ekahi i emi ole malalo o umikumamawalu haneri tona ka helu.

IV. Aole e ukuia ua haawina kokua la no na holopuni ana i oi aku mamua o elua iloko o ka mahina hookahi.

V. Aole e oi aku ka uku maluna o na maia mamua o kanalimakumamalima keneta no ka ahui hookahi.

PAUKU 3. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai mamuli o ka hooiaio pono ia ana aku iaia ua hooko ia ua mau hana la, o ua hookoia hoi na kumu i oleloia ma keia Kanawai, e uku aku i ua Hui Mokumahu la i ua Haawina Kokua la i ka pau ana o kela a me keia mahina e like me ka uku ia ana o na haawina 'e ae.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Okotober M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 62 O KE KANAWAI KIVILA E PILI
ANA I NA LAIKINI.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko, Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ka Pauku 62 o ke Kanawai Kivila ua hoololi
ia a penei e heluheluia ai :

“Pauku 62. O kela a me keia mea i kuai i ka ukana ka wai-
wai a i na mea kalepa i hoouluia a i hanaia paha ma ka aina e
me ka laikini ole a i ole me ke kue paha i ka Pauku 60, a
o kela a me keia mea e paa ana i ka laikini a ae a hookuu
aku i kekahi mea i laikini ole ia, e kuai aku i kekahi o ua
mau ukana waiwai a mea kalepa la malalo o ka inoa o ka
mea i laikiniia koe nae ka mea a mau mea paha i hoonoho
mau ia me ka pololei e ia e lawelawe nona ma kona wahi hana
mau, e hoopaiia ma kekahi huina dala aole e oi aku mamua
o elima haneli dala a ke uku ole ia e hoopaaahaoia aole e oi
aku mamua o eono malama ma ka hana oolea a ma ka hana
oolēa olē paha e like me ka manao o ka Aha aka nae, ina na
kekahi kapena a alii e ae paha iaia ka malama o kekahi
moku e hookomo mai iloko nei o ke Aupuni i kekahi o na
ukana, waiwai a mau mea kalepa paha, he hiki no iaia ke
hoolilo aku i ua mau waiwai la mahope iho o ka loa ana
mai o ka ae ana i kakauia mai ke Kuhina Kalaiaina, a no
ua ae ana la e uku aku oia iloko o ka waihona o ke Aupuni
i na dala he hookahi haneli.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la mai e apono
ia ai.

Apono ia i keia la Ehiku o Okatober M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA, XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 191, O KE KANAWAI KIVILA A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA WAI O KE AUPUNI.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 191, o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 191. Na ke Kuhina Kalaiaina e malama i na ohe wai, e pono ai ke kulanakauhale a me ke awa o Honolulu, a me na wahi e ae iloko o keia Aupuni.

Nana no i kela manawa keia manawa e hooponopono i ka uku e uku ia no ka wai, a i na e hoololi ia na uku e uku ia no ka wai, e hoolahaia no ia hoololi ana, aole e emi malalo o hookahi hoolaha ana i ka pule hookahi, no kekahi manawa aole e emi malalo o eha pule, ma na olelo Hawaii me Beritania maloko o elua mau Nupepa i pai ia ma Honolulu.

Ona noi e haawi ia i wai mau mai na ohe wai aku o ke Aupuni, e hanaia no ma ka palapala i kakau inoa ia e ka mea e noi aku ana.

O na noi o ia ano e kakau ia no ma na palapala paihakahaka i hoolakoia e ke Kuhina Kalaiaina i ka Luna Nui o ka Oihana Wai, a malalo oia palapala e hoakakaia ke ano a me na kumu e hiki ai e loa a e hoohana ia ai ka wai.

Ina e ae ia aku ke noi e haawi ia aku no i ka mea noi i kope like loa me ka palapala noi, a e loa iaia ke kuleana wai e like me ka mea i hoakaka ia ma ia noi. E hookaa mua ia na uku wai i kela a me keia hapalua makahiki, ma ka la mua o Ianuari. a me ka la mua o Iulai, o kela a me keia makahiki, ma ke keena o ka Oihana Wai.

Na ka Luna Wai iloko o aole e emi malalo o umi la mamua ae o ka manawa e hookaa ia ai ia mau uku wai, e hoolaha aku i ka poe i loa ia lakou na pono wai ma ka hoolaha ana iloko o hookahi a oi ae mau Nupepa i pai ia ma ka olelo

Hawaii a me Beritania, e uku ia mai ua mau uku wai nei ma ka la mua o Ianuari a me ka la mua o Iulai, mahope iho oia hoolaha ana.

Ina aole hookaa ia ua mau uku wai nei a hala na la he umi kumamalima mahope o ka manawa e hookaa ia ai, e kau hou ia aku i umi pakeneta hou iho maluna o ka uku mau, maluna o ia mea i loaa iaia ka pono wai, a ua hiki i ka Luna Wai ia wa koke no me ka hoolaha ole aku e pani i ka wai mai ia pono wai mai, me ke kau aku i na lilo o ka hana ana pela maluna o ka mea nona ia pono wai.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Kalaiaia no iloko o eono mahina mahope iho o ka hooholo ia ana o keia Kanawai, e haawi a hoouna aku i kela a me keia mea e uku ana i ka wai mai ke Aupuni mai ma ia manawa i kope o ka palapala noi i hoakaka ia ma ka Pauku 1.

Ua hiki no iaia i kela a me keia manawa e hana i na mea hou e hooponopono ana i ka Oihana Wai o ke Aupuni, a hooponopono hou ia mau mea i ike ia he kupono, aole nae e kue i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai.

PAUKU 3. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia, ma keia ua hoopau ia, a e lilo keia i Kanawai mai kona la i apono ia ai.

Apono ia i keia la Ehiku o Okotober M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOKUU AI I KEKAHI MAU MEA KOMO MAI, MAI NA DUTE AE.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Mai ka la aku e hoolaha ia ai keia Kanawai o na Holoholona Ola, Wahie, Niu, Io niu maloo, Aila niu,

kaula aha niu, me na mea hana kaula e ae, na peahi, a me na mea e ae i hana ia mai na lau loulu mai, Na pohaku akoa-koa, Pa, na mea hoikeike o na holoholona, a me na mea e ae o ia ano, me na hua iwi, i na e hookomo ia mai iloko o keia Aupuni, aole no e kau ia i ka Dute.

Apono ia i keia la ehiku o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E LAIKINI ANA I NA POE HOAIE DALA MALUNA O NA WAIWAI
LEWA MA KE ANO HOOMOE.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O na kanaka a pau e hoaie ana no ka uku pa-nee, a no ka manao e puka, ola a e pomaikai i kekahi puu dala ma ka hoopaa ana i na waiwai lewa o kela a me keia ano i lawe ia e ia kanaka ma ke ano he mea hoopaa; alaila, e manao ia a e kapa ia he kalepa hoaie dala oia mana waiwai lewa ma ka manao o keia Kanawai; aka, aole e manao ia ma keia ua pili i na hoaie a me na uku mua i hana ia maluna o kekahi waiwai lewa, bona, bila, a mea hoopaa e ae paha i lawe ia e na kalepa, poe Baneko, Agena uku Komisina a poe Kudala ma ke ano maa mau o na lawelawe Kalepa a Banako ana paha.

PAUKU 2. Ua hoomana ia ke Kuhina Kalaiaina ma keia, e haawi aku i laikini no na manawa pakahi, he hookahi makahiki e lawelawe ai i ka Oihana Hoaie Dala maluna o na waiwai lewa i ka wa e uku ia mai ai na dala he hookahi haneri me kanalima.

PAUKU 3. O na laikini a pau e hoopuka ia no ia maluna o keia mau kumu i hoakaka ia a i hookomo ia hoi maloko o ia laikini.

O ka mea e loa ana iaia ia ano laikini aole ia e auhau a e ohi mai i kahi uku panee i oi aku mamua o eha pa-keneta no ka malama, nona hoaie ana malalo o Iwakalua dala, aole hoi e oi aku mamua o elua pa keneta no ka malama no ke kahi puu dala maluna aku o ka Iwakalua dala, a malalo iho o Hookahi Haneri aole hoi e oi akumamua o hookahi pakeneta no ka malama maluna o kekahi puu dala maluna o Hookahi Haneri, aole nohoi ia e koi hou aku, i puka, ola, a uku ma ka auhau ana i na komisina, lawe, hoemi, na uku hale paa na auhau e ae, a ma ke kulana hookui a ma kekahi ano e ae e hoonui aku ai ia uku panee; aole oia e kuai aku i kekahi waiwai i hoopaa ia iaia a i kii ole ia iloko o na malama eono, mahope iho o ka la hope i hoopaa ia ma ka aelike no ke kii hou ana mai, aole nohoi oia e hana i kekahi kuai me ka hoolaha akea ole, aole e emi malalo o elua manawa ma kekahi Nupepa i hoopuka ia ma Honolulu, ma ka olelo Hawaii a me Beritania aole e emi mai malalo o umi la mamua ae o ia kuai ana, ka hoolaha e hoike ana i ka waiwai e kuai ia ana, a e hoakaka ana i ka manawa a me kahi o ke kuai. A e hoike aku nohoi oia i ka mea i hoaie ia aku ai, a i kona Agena i ka inoa o ka mea kuai, a me ke kumukuai i loa iaia, no kekahi waiwai i hoopaa ia a kuai ia. E malama oia i buke ma ka olelo Beritania a Hawaii paha, a e hookomo maloko oia buke i ka la, ka loihi o ka manawa, huina, pa keneta ma na hoaie i hana ia e ia me ka hoakakapololei i ke ano o ka waiwai i hoopaa ia e ia, i ka inoa a me kahi noho o ka mea hoopaa mai, a e haawi nohoi i ka mea hoopaa mai i kope oia mau hookomo ana, a e hookomo pu nohoi oia ma ia buke i moolelo i kakau ia no na kuai ana a pau i hana ia e ia.

A e waiho mai no hoi ia i kana buke no ka nana ana a e hoike mai nohoi i na waiwai a pau i loa aku iaia, ma ke ano hoopaa a me kana hoike o ke kuai ana, i kekahi makai i hoomana ia malalo o kekahi palapala huli no ka imi ana i na waiwai, a e paa ana paha oia i kekahi kauoha mai kekahi Luna Kanawai, e kuhikuhi ana ia makai, e nana i ka buke, a i ka waiwai i hoopaa ia, a hoike paha o na kuai ana.

E hoike aku no hoi oia i ka Ilamuku o ke Aupuni, a i kona Hope paha, no ka haawi ana mai o kekahi mea hoopaa i kekahi waiwai i manao ia e ka mea laikini ka waiwai i aihue ia.

PAUKU 4. O kela a me keia kanaka e lawelawe ana i ka oihana hoaie dala, maluna o na waiwai lewa, koe wale no mamuli o ka mana o ka laikini i hoakaka ia ma keia Kanawai e hoopai i no ia ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha, ma ka hoopai dala, aole e oi aku mamua o ekolu haneri dala.

PAUKU 5. O na poe hoaie dala maluna o na waiwai lewa, i laikini ia e kue ana i na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 3 o keia kanawai, e hoopai ia no ia ke ku ka hewa iaia, imua o kekahi Lunakanawai i Apana a Hoomalu paha, aole e oi aku mamua o ekolu haneri dala, a e hoopau ia no hoi kona laikini.

Apono ia i keia la Ehiku o Okotober M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI.

E HOOPONOPONO AI I KA PAPA OLA HAWAII.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Na ka Moi i hoonoho i elima kanaka maoli i Papa Ola Hawaii, a na ka Moi e hookohu i kekahi o lakou i Peresidena, he poe makaukau ma ka oihana lapaa maoli, he ano maikai a hoopono, e noho lakou oiai ko ke Alii make-make.

PAUKU 2. Na ia Papa e hoolohe i na noi a pau a kela me keia kanaka maoli e makemake ana e lawelawe i ka oihana lapaa maoli iloko o keia Aupuni, no kela me keia mai o na

ano a pau, a i ole ia, no na mai Paaaoa, a no na mai iwihaki paha.

PAUKU 3. Na ua Papa nei a o ka hapa nui o ka Papa e haawi i palapala hoapono e hoike ana i ke Kuhina Kalaiaina i ka makaukau o kekahi e lawelawe i ka oihana lapaau maoli no na ano mai o na ano a pau, a no ka lapaau ana i na mai Paaaoa, a no ka lapaau ana i na mai iwihaki e like me ke ano o na palapala noi.

PAUKU 4. E haawi aku ke Kuhina Kalaiaina ma ke kauoha o ua papa nei i laikini lapaau i ka mea noi i loa a ka palapala hoapono e lapaau i na mai o na ano a pau, ke loa aku i ko Kuhina Kalaiaina na dala he Iwakalua.

PAUKU 5. Na kela mea keia mea i loa a ka laikini lapaau ma na ano i oleloia ma ka Pauku 4 o keia Kanawai e malama i mau buke oihana lapaau, a e kakauia na hana a pau me ka pololei iloko o na buke. Ina o kekahi mea iaia kekahi laikini i ae ia ma keia Kanawai e lapaau ana ma ke ano homanamana, hoopiopio, anaana, hoounauna, e hoopau koke ia kona laikini lapaau.

PAUKU 6. O kela a me keia kanaka maoli e lawelawe ana i ka oihana lapaau maoli me ka loa ole iaia o ke laikini lapaau, e hoopai ia no oia i na dala Kanalima he ku ka hewa iaia imua o ka Lunakanawai hoomalu a apana paha.

PAUKU 7. No ua Papa nei ka mana e hoonoho i ekolu kanaka ano maikai, he Kamaaina a he makaukau i ka oihana lapaau i Papa Komite ma kela a me keia apana auhau o ke Aupuni, koe nae ka apana o Honolulu, na ia mau Papa e ninaninau mua, a hoike aku imua o ka Papa Ola Hawaii, i ka makaukau ma ka oihana lapaau Hawaii, a he kupono na laau i na mai i oleloia ma na mai i hoakaka ie ma ka Pauku 2 o keia Kanawai.

PAUKU 8. E hiki no i ka Peresidina o ua Papa nei ke hoike aku i ka manawa a ua papa nei e halawai ai no na hana a pau o keia Kanawai.

PAUKU 9. E hoopau ia no na hana o keia Kanawai ka

Pauku 48 me ka Pauku 49 i hoololi ia ai e ke Kanawai i aponoia ma ka la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876, a me ka Pauku 50, 51, 52, 53 o ke Kanawai Hoopai Karaima, Mokuna 55.

PAUKU 10. E mana keia Kanawai mai kona la i aponoia ai.

Apono ia i keia la Ehiku o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XL O NA KANAWAI O 1880, OIA HOI HE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI E MALU AI KA POE MALALO O NA PALAPALA HOOPAA HANA I AE IA MA KA PAUKU 1417 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia ka pauku akahi o ka Mokuna XL o na Kanawai o 1880, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 1. I mea e hooko ia ai na olelo o keia Kanawai ma keia ua ae ia ke Kuhina Kalaiaina e hookohu aku i kahi luna a mau luna paha ma kela a me keia Apana Koho o keia Aupuni, a nana no a na lakou paha e lawe a hooiaio i na Palapala Hoopaa Hana i ae ia mamuli o ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila; aka hoi, ua hiki no i ka luna a mau luna paha e hookohu i hope oiai oia e kaawale ana mai ka apana aku no kekahi mana'wa, a o ia hope i hookohu ia e loa'a iaia ka mana e hana i na hana a pau a ua luna la a mau luna paha e like me ia i hooakaka ia ma keia Kanawai. E loa'a i na luna i hookohu ia ka mana, a ua kauoha ia lakou ma keia Kanawai, e holoi ina hoailona pai i lawelawe ia ma ia mau

Palapala Hoopaa Hana ma ke kakau ana me ka inika i ko lakou mau inoa maluna iho o ke alo oia mau hoailona pai. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia Kanawai i mea e manao ia ai ua kupono ka koho ia ana o kekahi Lunakanawai a o kona hope paha, a o kekahi mea e noho hana ana malalo o kekahi mahi ko, a mea malama hale kuai paha ma ia oihana. O kela a me keia luna hooiaio Palapala Hoopaa hana malalo o keia Kanawai nana i hooiaio i kekahi Palapala Hoopaa Hana i kau ole ia na hoailona pau a pau i Kupono, e kau ia no maluna o na ka hoopai uku dala aole e oi aku i ke Kana-lima dala ke ku ka hewa iaia no ia mea imua o kekahi Luna-kanawai Hoomalu a Apana paha.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai ma kona la aku e apono ia ai, a o na Kanawai a me na hope Kanawai a pau e kue ana i keia ma keia ke hoopau loa ia nei.

Apono ia i keia la Ehiku o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA LXXXVI. O KE KANAWAI KARIAIMA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o 'ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. O ka Pauku 5 o ka Mokuna LXXXVI. o ke Kanawai Kariama e hoololi ia, a e heluheluia penei:

“Pauku 5. O na luna nana kohō, oia no ka Lunakana-wāi Hoomalu a Apana paha, ka Luna Auhau a me ka Luna Helu, a o ka lakou mau hope paha i koho ia e lakou, i umi-kumamalima la mamua iho o ka la koho Lunamakaainana, koe nae ua la koho i Kauohaia e like me ka olelo o ka Pauku 797 o ke Kanawai Kivila, e kakau lakou i mau papa helu

inoa o na kanaka a pau i kupono he koho balota maloko oia Apana i hoonohonoho ia ma ka A, a pela aku, ka poi hoi i hoike ia mal ko lakou mau inoa imua o na Luna Nana e ka Luna Aáuhau, e like me ka pauku mamua iho : a o kela papa helu inoa e hoolaha ia lakou i ka loho ma ke kapili ana i hookahi kope ma kahi e koho ia ana, a ma na wahi akea e ae i elua iloko oia Apana."

PAUKU 2. O na huaolelo "Na luna nana koho" e komo pu keia mau hope a pau i kohoia e like me ia i hoike mua ia ae nei, a i ka wa o na huaolelo "na luna nana koho," a i ole ia ka "luna nana koho" e komo ai iloko o kekahi mau pauku o ka mokuna i hai ia ae nei; oia mau pauku e helu-helu ia a e hoomaopopo ia me he mea la, o na huaolelo a o na hope paha i koho ia e like me ia i hoike ia ae nei, ua komo mahope iho o na huaolelo "na luna nana koho" a o "ka luna nana koho" paha e like me ka mea e pono ai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai o mahope aku o kona la ẽ apono ia ai. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

Apono ia i keia la Ehiku o October M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 13 ME 15 O KA MOKUNA 43 O NA KANAWAI O 1882, I APONOIA MA KA LA 7 O AUGATE M. H. 1882.

E Hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU-1. E hoololi ia a mea keia ke hoololi ia nei ka

Pauku 13 o ka Mokuna 43 o na Kanawai o 1882 a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 13. No ka auhau maluna o ka waiwai e auhau ia na waiwai paa a pau maloko o keia Aupuni i auhau makahiki he hookahi keneta iloko o ke dala hookahi maluna o ka waiwai io, oia mau waiwai paa.”

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 15 o ka Mokuna 43 o na Kanawai o 1882, a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 15. O na waiwai lewa a pau o kela ano keia ano iloko o keia Aupuni i hoakaka ole ia ka auhau ma ke Kanawai e auhau ia i hookahi keneta iloko o ke dala hookahi i kela a me keia makahiki ma ke kumu waiwai io, oia waiwai.”

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai, a o na Kanawai a pau a me na hapa Kanawai e kue ana i keia, ua hoopau ia, ma keia.

Apono ia i keia la 8 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA XXXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 409 O KE KANAWAI KIVILA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

E hoololiia a me keia ke hoololi ia nei ka Pauku 409 o ke Kanawai Kivila ma ka hoopau ana i ka huaolelo “kekahi” ma ka lalani mua a e hookomo ana ma laila ka huaolelo “ka” a e pakui ia ma ka hookomo ana i ka huaolelo “nui” mahope iho o na huaolelo “hale leka” ma ia lalani mua no, a e hoopauia na huaolelo “ka makahiki hookahi” ma ka lalani elua a e hookomoia malaila na huaolelo “na mahina

ekolu "a e hoopauia na huaolelo "mau leka" ma ka lalani eha a e hookomoia malaila na huaolelo "na leka pili aina a pau," a e pakui ia mahope aku o keia pauku na huaolelo "mahope iho o ka waiho ana o na leka o na aina e iloko o ka Hale Leka Nui no ekolu mahina ua manaoia ia mau leka ua make, a e like me ia e hoihoi ia ia mau leka i na Aupuni i hoouna ia mai ai," a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

"Pauku 409. O na leka a pau e waiho ana iloko o ka hale leka nui a hala na mahina ekolu, aole hoi i kii ia mai, e manaoia no he mau leka make ia, a na ka Luna Nui o ka Oihana Leka, mamuli o na rula ana e hooholo ai, e wehe ia na leka pili aina a pau, a ina aole mea ano nui maloko, e haehaeia no, a ina he mea ano nui maloko, nana no e malama ia leka, a e hooikaika oia e hoihoi aku i na mea maloko i ka ona oiaio.

Mahope iho o ka waiho ana o na leka o na Aina e iloko o ka Hale Leka Nui no ekolu mahina, ua manaoia ia mau leka ua make, a e like me ia e hoihoi ia ia mau leka i na Aupuni i hoouna ia mai ai.

Apono ia i keia la 8 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 6 O KA MOKUNA 46 O KE KANAWAI O KA MAKAHIKI 1884, I KAPA IA "HE KANAWAI BANAKO HUNAHUNA HALE LETA HAWAII."

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 6 o ka Mokuna 46 o na Kanawai o ko makahiki 1884, oia hoi ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai Banako Huna-

huna Hale Leta Hawaii” a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

“Pauku 6. O ka uku panee i ae ia no na dala i waiho ia malalo o keia Kanawai, aole e oi aku mamua o ka elima pa keneta no ka makahiki, a aole e haawi ia ka uku panee no na dala i oi aku mamua o Hookahi Tausani e waiho like ana ma ka inoa hoakahi ; a aole no hoi e houluulu ia ka uku panee no kekahi huina dala e emi iho malalo o na dala elima a huina pa lima paha ; a aole e hoomaka ka uku panee a hiki i ka la mua o ka mahina mahope iho o ka la i waihoia ai, a e pau ana no hoi ma ka la mua o ka malama i lawe ia aku ai ka dala.

O na dala a pau i oi ole aku ka huina i ka Hookahi Tausani Dala e waiho like ana ma ka inoa hookahi a i waiho ia no hookahi mahina mamua aku o ka la ekahi o Julai o kela a me keia makahiki aole e helu ia no ka auhau ana a e hookuu ia no mai na auhau ana a pau o ke Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 11 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA MONI O KE AUPUNI HAWAII.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O ke dala gula o Amerika Huipuia, oia no ke dala Kanawai e like me kona kumuwaiwai i hooholo ia ai, e hike ai ke uku a hookaa i na aie a pau i ke Aupuni a me na kanaka e ae maloko o keia Aupuni.

PAUKU 2. O na dala keokeo (seleva) o ke Aupuni Hawaii, oia no ke dala kanaiwa, ma ko lakou kumuwaiwai i hooholo ia, no ka huina aole e oi aku mamua o ka umi dala i kela a me keia hookaa hookahi ana.

PAUKU 3. O na kikoo dala keokeo a pau i waho i keia wa, a me na kikoo a pau e hoopuka ia aku ana malalo o keia Kanawai,—koe na kikoo no umi dala—i na ua kau ia a kau ole ia na huaolelo "silver coin" e hookaa ia no ma ko lakou waiwai io i ike ia ma ka dala gula o Amerika Huipuia, a o na kikoo dala a pau i hookaa ia pela e hoihoi koke ia a hoopau ia e ka Luna Buke Helu o ke Aupuni. A e ku no i ke Kanawai i ke Kuhina Waiwai e hoopuka a kouoha paha e hoopuka ia mai ka Waihona aku i kela a me keia manawa i na kikoo no na dala he umi, iwakalua kanalima a me hookahi haneri pakahi, ke hookaawale ia ae mai na dala e waiho ana iloko o ka Waihona i puu dala ku i ka wa i like ka nui me na dala ma ia mau kikoo o na dala ku i ke Kanawai ma ke ano hoopaa no ka hookaa ana oia mau kikoo, a o ka huina oia mau kikoo i waho, a me na mea hou e hoopuka ia ana i olelo mua ia aole no e oi aku i ka manawa hookahi mamua o ka huina he ekolu haneri me iwakaluakumamalima tausani dala, a maloko oia huina aole e oi aku mamua o kanakolu tausani dala ma na kikoo he umi dala pakahi.

PAUKU 4. O na kiko i hookakaia ma ka Pauku 3 o keia

Kanawai e kakau inoa ia e ke Kuhina Waiwai a kakau hoo-iaio ia e ka Luna Buke Helu o ke Aupuni, a o na dala ku i ka wa e waiho ana iloko o ka Waihona no ka hoo-kaa ana ia mau kikoo e lawelawe ia no ka haokaa ana i ua mau kikoo nei wale no, a e malama ia i puu dala ku i ka wa no ia hana, aole no kekahi mea e ae.

PAUKU 5. O ka Mokuna XVIII o na Kanawai o ke kau o 1884 a me na Kanawai e ae a pau i kua i na olelo o keia Kanawai, ma keia ua hoopau ia.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPA IA HE KANAWAI E HOOMANA ANA I KA AIE AUPUNI A ME KA HOOMAPOPO ANA I NA HANA A ME NA HOOLILO ANA O UA DALA 'LA I AIE IA, I APONO IA MA KA LA 1ST O SEPATEMABA 1886.

E Hoololo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 2 o ua Kanawai la a penei e heluhelu ia ai.

“Pauku 2. A o keia mau bona e hookaawale ia mai loko aku o na Auhau Aupuni ma na ano a pau, a ma ka uku panee o eono pa-keneta no ka makahiki, e uku ia ana i kela a me keia hapalua makahiki a o ka uku ia ana oia uku panee, mai loko mai ia o na loa holookoa o ke Aupuni, a e hookaa pau loa ana iloko o ka manawa aole hoi e emi malalo o na makahiki he umi, aole hoi e oi aku i na makahiki he kanakolu, mahope iho o ka la i hoopuka ia aku ai lakou, mamuli

o kekahi waihona kaawale e kukulu ia aku ai mahope iho o na makahiki he umi o ka hoopuka ia ana o na bona a i ole ke manao ke Kuhina Waiwai he pono mamuli o ka apono ana o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina mā na manawa oia hoo-kaa ana. E uku ia ke kumupaa me ka uku panee ma ke dala gula o Amerika Huipuia e ku nei i keia wa, a i ole ia ma ka mea like."

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 3 o ua Kanawai la a penei e heluhelu ia ai.

"Pauku 3. E kakau inoa ia ua mau bona la e ke Kuhina Waiwai a me ka Luna Buke Helu a e sila ia i ke sila o ke keena o ke Kuhina Waiwai a aole hoi e hoopuka ia malalo iho o kanaiwakumamawalu pa-keneta o ko lakou waiwai io ma ke dala gula o Amerika Huipuia e ku nei i keia wa, a i ole ia ma ka mea like, koe wale no ko ke Kuhina Waiwai ae ana aku mamuli nae o ka apono ana o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, he uku komisina e oi ole ana mamua o elima pa-keneta i kela a me keia kanaka a Aha hooponopono paha nana e hoochana i ua mau bona la no ka hoopuka mua ia ana o ka aie, oia hoi he \$1,000,000 00, a o kela a me keia pa-keneta e makemake ia ana no na mea e hoopuka hou ia ana, aka, aohe nae e oi aku mamua o elima pa-keneta no ua mau hoopuka hou ana la.

PAUKU 3. O ka Pauku 4 o ke Kanawai i olelo ia maluna, ma keia ua hoololi ia, a penei e heluhelu ia ai.

PAUKU 4. Na huina dala i aie ia malalo o keia Kanawai e waiho ia ma ka Waihona o ke Aupuni no ka pomaikai o ka Waihona aie, a e uku ia no na hana i hoakaka ia malalo iho, a aole no kekahi mea e ae.

1. No ke kahea a hoopau ana i na bona e ku nei i keia manawa, i hoopukaia malalo o kekahi mau Kanawai o ka Ahaolelo mamua aku o ka la o keia aie. Aie kuikawa a me ka uku panee i ulu mai, mai na aie kuikawa a me na bona i hookaa ole ia ..\$1,235,000 00

2.	Hooohoihoi ana i ka Hoopaelimahana	150,000 00
3.	Uwaea Moana Pili Aina a me Kukui Uila no Honolulu	100,000 00
4.	Oihana Wai o Honolulu	50,000 00
5.	Hana hou ana i ke Awa o Honolulu a me na Uwapu Hou	100,000 00
6.	Hana hou ana i na Alanui o Honolulu a me na Ala Hele o ke Aupuni	150,000 00
7.	Na Uwapo hou a me na Awa Hoopae	75,000 00
8.	Kuai ana i ka Mokumahu kolo "Eleu"	40,000 00
9.	Lilo no ka hoaie Dala ana, &c.	100,000 00
		<hr/>
		<u>\$2,000,000 00</u>

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o ka la e Apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOHUI AI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA AUHAU KULOLO," I APONOIA I KA LA EHIKU O AUGATE M. H. 1882.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 14 o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai:

"Pauku 14. Ma na huaolelo "Waiwai Paa," no na hana o keia Kanawai, ua manao ia, e hookomo malaila:

"Na aina apau, a me na kahua hale apau, ma na kulana-

kau hale me na hale, na pa laau, na uwapo, a me na mea paa a pau i kukulu ia, a e waiho paa ana maluna o ka aina."

PAUKU 2. E hoololi ia, a me keia ke hoololi ia nei ka Pauku 16 o ua Kanawai 'la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 16. Na na huaolelo Waiwai Lewa, no na hana o keia Kanawai, ua manao ia, ua komo malaila, na kahiko hale apau ; na kahiko gula a dala paha, na wati, na waiwai, na ukana a me na waiwai kelepa o na ano a pau, na lako mekini o na ano a pau, na moku a pau, i na maanei a ua holo paha ma kahi e, na dala a pau e waiho ana ma ka lima, na wahi hoolimalima, ke kuleana iloko o na aina a waiwai paa paha, na mana a me na pono no ke kukulu a hoohana ana i kekahi hana, na palapala sila no kekahi hana hou a akamai, na aelike, na mea kanu e ulu ana, na Bona Aupuni a pau, a me na manu laka, a me na holoholona a pau, i auhau mua ole ia maloko o keia Kanawai."

PAUKU 3. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 17, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 17. E auhau ia na Hui Pani Hakahaka o na Aina e, no na poino mamuli o ke ahi, poho ma ka moana, a me ke ola, e lawelawe ana i ka lakou hana iloko o keia Aupuni, i elua dala no kela a me keia haneri dala i loa a i kela a me keia Hui, a i ole, i ko lakou mau Agena ma na loa uku-panee, iloko o ka makahiki mamua iho o ka helu ana i na Auhau, a aole e auhau ia na hui oia ano me kekahi auhau e ae malalo o keia Kanawai."

PAUKU 4. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 21, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 21. O na Agena apau o kekahi mea i hele mai keia Aupuni aku no kekahi manawa, a ua hele loa paha, a o na ona baneko, mea hoopukapuka dala, mea hoai'e dala, loio, kahu malama waiwai, puuku, hooko kauoha, lunahooponopo waiwai, a kahu malama keiki oo ole, e helu kaawale ia no lakou, no kela a me keia waiwai a lakou i malama ai, a nana no e uku i na auhau no ia mau mea, e like me he

mea la nona ponoi ia waiwai, a e helu pakahi ia ma kona inoa, ma ke ano he hope o ka mea nona ka waiwai ana i malama ai, a e malama kaawale ia kela a me keia helu ana, mai loko aku o kona helu ponoi."

PAUKU 5. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 22, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 22. Maluna o kela a me keia Agena, ona Baneke, mea hoopukapuka dala, mea hoaiie dala, loio, kahu malama waiwai, puuku, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai, a kahu malama keiki oo ole paha, e mana'o ia no ka pono o keia Kanawai, he Agena oia, a no ka hooko ana o na mea a pau i kauoha e hana ia mamuli o keia Kanawai, no ka helu ana, i ka waiwai ana i malama ai, a me ka uku ana i na auhau maluna o ia waiwai, a malalo no hoi ia o na hoopai no kona hana ole, hoole a hooko ole paha e like no me kekahi poe e ae, a ua haawi ia ka mana iaia, e imi a loa'a mai kekahi mea mai, ana i hookaa ai i ka Auhau, i na dala i uku ia e ia, a i ole ia e aua no loko ae o kekahi dala e loa'a ana iaia ma kona ano hope e like ka nui me ka mea e kaa ai ia auhau, a ma keia ua hookuu ia oia mai na hoopii, no na uku a pau ana i hookaa ai mamuli o keia Kanawai."

PAUKU 6. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 25 o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 25. E helu kaawale ia kela mea keia mea iloko o kekahi waiwai, (koe nae na mea i hoakaka ia mamua e pili ana i na lala o kekahi hui) a e pili maluna o kela me keia mea ka auhau piha, ma ke dala i kau ia maluna o kona kuleana iloko o ia waiwai."

PAUKU 7. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 27, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 27. O ke kuleana o kela kanaka keia kanaka ma kona ano noho hoolimalima maluna o kekahi waiwai paa, i hookuu ia mai ka auhau ana, e helu ia no ma ka inoa o ke kanaka i ku i ka auhau ia, mamuli o ka waiwai io o ua kuleana 'la."

PAUKU 8. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 28 o ua Kanawai la a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 28. E helu ia ka waiwai piha io maoli ma ke dala kuke, maluna o ke kuleana o kekahi mea iloko o kekahi waiwai paa, a waiwai lewa paha, ma kekahi puu dala, i manao ia e loaa ana, i na e kuai kudala akea ia ua kuleana nei.”

PAUKU 9. E hoololi ia a me keia ke hoololi ia nei ka Pauku 29 o ua Kanawai la a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 29. Na ke Kuhina Waiwai me ka apono o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina e hoonohe i kela makahiki keia makahiki, ma ka la mua o Iulai, o mamua a e paha oia la, i Luna Helu no kela apana auhau keia apana auhau o keia aupuni, a nana no e hana pololei mamuii o na olelo o keia Kanawai, ma ka la 15 o Sepatemaba a mamua ae paha o ia la, i palapala helu o na kumu auhau a pau iloko o ko lakou apana pakahi, i kau ia e ke Kanawai, a e hana i moo pololei o na waiwai i helu ia e like me na papa pai hakahaka a ua Kuhina Waiwai neie haawiai, a ma ia pepa e hoi ke ia na inoa o na mea a pau i auhau ia, a me na ano waiwai i auhau ia, a me ka nui o na auhau maluna o kela kanaka keia kanaka, i na he mea noho ole ma kona apana, e hoakaka ia kona wahi e noho ai i na ua ike ia, i na aole i iki ia, alaila, e kakau ia no aole i ike ia.”

PAUKU 10. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 30, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 30. A ia koho ia kekahi Luna Helu, a mamua o kona lawelawe ana aku i kana mau hana, e kakau inoa oia a e haawi mai i bona, e malama ia ai e ke Kuhina Waiwai, nona ka huina dala hoopaa, aole e emi malalo o \$2,000 e like me ka mea e hooholo ia ana e ua Kuhina Waiwai la, me elua a oi aku paha mau hope kupono, a e apono ia ana hoi ua mau hope la, e ke Kuhina Waiwai, alaila, e hooiki ia oia a e

kakau inoa hoi imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a apana paha, a luna e ae paha i haawi ia ka mana e hoohiki i palapala hoohiki oihana, a e hoouua koke ia aku ia i ke Kuhina Waiwai ; penei e hana ia ai ua palapala hoohiki la.

“ Owau o.....i koho ia i Luna Helu no ka Apana o.....ma ka Mokupuni o..... ke hookihi, a ke ho oiaio nei au, e helu pololei i na kumu auhau iloko o ua apana nei, e like me kuu a kamai a me kuu noonoo pono, a e hana i na hana a pau i pili i ua oihana nei ma ke Kanawai, pela ke akua e kokua mai ai.”

PAUKU 11. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 31 o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 31. Aole e loa ka uku i kekahi Luna Helu no kana hana, aia loa mua i ke Kuhina Waiwai ka palapala o kana hoohiki oihana, a me ka bona.”

PAUKU 12. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 37, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 37. Na kela Luna Helu keia Luna Helu ma ka la 15 o Sepatemaba, a mamua ae paha, ma kela makahiki keia makahiki, e hana a e hoomakaukau i elua kope o kona Buke Helu e like me ka mea i olelo mua ia.”

PAUKU 13. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 38, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 38. Na kela a me keia Luna Helu, e nqho ma na la a pau, koe na la Sabati, mawaena o ka la 20 o Sepatemaba, a me ka la 1 o Okatoba, ma kahi wahi, a mau wahi kupono iloko o kona apana, mawaena o ka hora eiwa o ke kakahiaka, a me ka hora eha o ke ahiahi, me kona Buke Helu, a oia Buke Helu iloko oia mau manawa e hamama no ka nana ana o na mea a pau i ku i ka auhau ma'oko oia apana me ka uku ole.”

PAUKU 14. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 39, o ua Kanawai 'la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 39. Na kela a me keia Luna Helu e haawi aku

i hoolaha akea i kakau ia a i pai ia paha, a e kapili ia aole e emi malalo o e walu wahi akea maloko o kona Apana, e hoike ana i ka manawa, a me kahi e wehe ia ai o kana Buke Helu, no ka nana ia ana, e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku mua."

PAUKU 15. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 40, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 40. O kela a me keia kanaka i ike ia kona inoa ma ka buke helu, a ua hoike aku oia i kona hoike i ka Luna Helu, e like me ia i hoakaka mua ia, a i na he kuleana kona e hookuu; ia ai alaila, e noi aku oia hookuu; a i na ua manao kekahi ua hoopilikia ia oia, mamuli o ka hoomahuahua ana o kekahi Luna Helu i ka helu ana i ka waiwai i hoike ia e like me ia i hoihoi ia mai, a i ka huina a ano paha o ua waiwai la, a iole ia, o ka huina i uku ia e ua kanaka la, ua hoomahuahua ia a oi aku, mamua o ka huina e uku ia e ia, e like me ka hoike, a i ole, aole i ae ia kana noi e hookuu, e hooalahala oia ia helu ana, ma kona waiho ana aku i ka Luna Helu, ma ka la elima o Okatoba, a mamua ae paha oia la, i hoike ia, i kakau ia, e hoike ana i kona kumu o ke kue ana i kana helu ana, a i kahi wahi paha oia helu i pili ai ke kue ana, a e waiho pu aku hoi i mau dala no ia hooalahala ana."

PAUKU 16. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 43, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 43. Na ka Luna Helu, ma ka la mua o Sepatemaba, a mamua a e paha o ia la, iloko o kela a me keia makahiki, e hooili aku i na olelo hoolaha i kakau ia, i ka poe mea waiwai paa, iloko o ko lakou mau apana pakahi, ma ka hookomo ana hoi ia mau olelo hoolaha maloko o ka Hale Leta, o kona apana, a i kakau ia aku ma kahi noho hope loa, i ike ia ai o ua poe mea waiwai la, ka poe hoi e noho ana mawaho o ua apana la, a e noho ana nae maloko o keia aupuni, a i hoouna mai hoi i ua palapala hoike i ka Luna Helu, e like me ke Kanawai, a ma keia ke kauoha ia nei lakou, e hoike i ko lakou mau waiwai i ka Luna Helu, e

like me ka Pauku 33, o ka Mokuna 43, o ke Kanawai i hoololo ia i ka M. H. 1882, a e hoakaka ana hoi ua mau olelo hoolaha la i ka waiwai i auhau ia ai, o ua poe mea waiwai la, a e hoike aku ana hoi i ka helu auhau i manao ia no ua waiwai la ; eia nae aole e haawi ia kekahi olelo hoolaha oia ano, a ia hoomahuahua ia ka helu waiwai io, o ua waiwai la e ka Luna Helu, a hoole paha i ka ae ana aku i kekahi koi, a ua poe mea waiwai la no ka hookuu ia ana.

PAUKU 17. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 51, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 51. E uku ia kela a me keia lala o ka aha i uku, aole e oi aku mamua o na dala elima, mai loko ae o ka waihona dala a ke aupuni, no kela a me keia la i hana maoli ia e lakou, a me ko lakou mau lilo kaahele maoli.”

PAUKU 18. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 55, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 55. Mamua o ka hoomaka ana o na Luna Auhau i ka lakou hana, e haawi kela a me keia o lakou, i ‘palapala hoopaa’ i ke Kiaaina, na ke Kuhina Waiwai, me na hope elua a oi aku paha i ae ia e ua Kuhina Waiwai nei, e like ka nui o na dala hoopaa, me ka nui o na dala auhau e ohi ia ana mamuli o ka Buke Helu, e olelo ana ia palapala hoopaa e hana pololei oia ma kana oihana, e like me ke Kanawai, a na ke Kitaina e hooili koke aku i kope ho oiaio ia, o ua palapala hoopaa la i ke Kuhina Waiwai.” .

PAUKU 18A. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 58 o ua Kanawai la a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 58. Ina e hookaa ole kekahi mea i ku i ka auhau ia, i kona mau auhau i ka Luna Auhau ma ka la umi kumamali ma o Dekemaba a mamua ae paha o ia manawa, ua hiki no i ka Luna Auhau ke lawe a hoomalu i kau wahi o ka waiwai lewa o ua kanaka nei, ana i manao ai ua lawa no ka hookaa ana i kona auhau, a me na koina no ka ohi ana, a e kuai aku ia waiwai ma ke kauoha a ka Luna Kanawai Hoomalu a Apana paha, mahope o ka hoolaha ana ma ke akea a

hala na la elima ; a i ole ia, ua hiki i ka Luna Auhau ke hoopii aku no na auhau, a me umi keneta no kela dala keia dala hou iho ma kona inoa ponoī, ma ka inoa o ke aupuni imua o kekahi aha apana a hoomalu paha, me ka nana ole i ka nui o na dala i koi ia, a ua hiki ke hoopuka ia na palapala hoomalu waiwai elike me na hihia e ae ; aka, nae, aole e hookuu ia kekahi waiwai, mai ka hoomalu a kuai ia ana, i na aole ia he waiwai i hookuu ia ma ke Kanawai. A me na mea i pili i na auhau kino, i na aole e loaa ka waiwai kupono e hoomalu ia, alaila, e loaa no i ka Luna Auhau ka mana e kauoha i kekahi makai, e lawe aku i ua kanaka la imua o ka Lunakanawai Hoomalu a apana paha ; mawaena o ka la mua o Novemaba, a hiki i ka la 30 o Iune, ina he kanaka kino ikaika oia, ua hiki i ka Lunakanawai i oleloia maluna e hoopai i ua mea la, e hoopaaahao ia ma ka hana oolea, a hiki i ka wa e kaa ai kona auhau, a me na koina ma ke kanalima keneta o ka la hookahi."

PAUKU 19. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 61 o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai:

"Pauku 61. Na kela Luna Auhau keia Luna Auhau ma ka la hope o Dekemaba, a mamua ae paha o ia la, i kela makahiki keia makahiki e uku aku i ke Kiaaina o ka Mokupuni, kahi o kona Apana, i na dala a pau ana i ohi ai, koe nae na auhau e haawi ia nei, a e haawi ia ana ma keia hope aku, e ke Kanawai i kekahi Luna Aupuni, a keena paha ; a i na aole e hana pela kekahi Luna Auhau maloko o ka manawa i olelo ia, e hiki no ke hoouku ia ma koi lawe ana i na papahaneri he umi, no loko ae o kona uku Luna Auhau, ke manao ke Kuhina Waiwai e hoouku ia pela, na ke Kuhina Waiwai no e hoopii i ka la mua o Feberuari, a mamua ae paha oia la, ma ka palapala hoopaa a kekahi Luna Auhau, i uku ole aku i ke Kiaaina i na dala Auhau ana i ohi ai, e like me ka olelo maluna, a o kela a me keia Luna Auhau, e uku ole ae ana i na dala a pau i ohi ia ai e ia, ma ka la mua o Maraki, a mamua ae paha, ua ku ka hewa aihue waiwai i haawi ia e malama, a e hoopai ia oia e like me ia."

PAUKU 20. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 68, o ua Kanawai la, a penei e heluhelu ia ai :

“ Pauku 68. O ka waiwai paa i ona ia e ka Moi, a me ka Moiwahine, e ke Aupuni, e ka Papa Hoonaauao, no na Kula Pualu, a Kula Wa'e paha i hoohui ia, a me ka Halemai Moiwahine, e ka poe hui hoomana i wahi e kukulu ai i na halepule, aole nae e oi aku mamua o elima eka, a me na pa kupapau; aole no e kau ia kekahi auhau maluna oia mau waiwai paa. Ua hookuu ia no hoi na waiwai lewa o ka Moi, a me ka Moiwahine, ke Aupuni, ka Papa Hoonaauao, no na Kula Pualu a Kula Wae, i hoohui ia a me ka Halemai Moiwahine. Aka nae, i na manawa a pau o ka auhau o hookahi keneta i kau ia ae nei maluna o na waiwai, e ohi wale ia no maluna o na waiwai oi aku, o ke kumu waiwai io mamua o \$300, i na he waiwai paa, a waiwai lewa, aka nae, e ae ole ia na hookuu ana, mai ka waiwai o na Hui o kela a me keia ano, na waiwai o ka poe make, a poe e noho ole nei maanei, a e ae ia ke koina hookuu o \$300, iloko wale no o hookahi apana o keia Aupuni, a o ua apana la, oia no kahi e noho ana o ka mea nona ka waiwai.”

PAUKU 21. O na Kanawai a pau a me na hapa Kanawai e kue ana i keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 22. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotober M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPPOPO ANA I NA HAAWINA DALA NO KE AUPUNI NO NA MAKAHIKI ELUA, E PAU ANA MA KA LA 31 O MARAKI, MAKAHIKI HOOKAHI TAUSANI E WALU HANERI ME KANAWALU KUMAMAWALU.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. O na Haawina Dala mahope nei i hiki aku ka huina o na dala, i ka eha miliona, elima haneri kanahimaku-mamalua tausani, eha haneri kanahikukumamahiku a me umikumamaono keneta, (\$4,552,477.16).

A e haawi ia, ia dala mai loko ae o na dala e waiho ana iloko o ka Waihona Dala o ke Aupuni no na lilo o na makahiki elua, e hoomaka ana ma ka la 1 o Aperila, M. H. 1886, a e pau ana ma ka la 31, o Maraki, M. H. 1888.

NA LILO MOI.

Ko ka Moi a me ka nohoalii	\$ 50,000 00
Ko ka Moi Wahine	17,000 00
Ka Mea Kiekie Ka Hooilina Alii	16,000 00
Ka Mea Kiekie Kamaalii Wahine Likelike	12,000 00
Ka Mea Kiekie Kamaalii Wahine Kaiulani	6,000 00
Ko ka Moi Puuku a Kakauolelo	7,000 00
Na Lilo o ke alo Alii	35,000 00
	<hr/>
	\$ 143,000 00

NA HAAWINA KUMAU.

H. R. H. Poomaikelani	\$ 7,000 00
Hon. H. Kuihelani	2,400 00
Hon. A. Fornander	2,400 00
Hon. W. C. Parke	2,400 00
Thomas W. Everett	2,400 00
Mrs. P. Nahalelua	600 00
Mrs. Emma Barnard	600 00
	<hr/>
	\$ 17,800 00

KA AHAOLELO ME KA AHA KUKAMALU.

Na Lilo o ka Ahaolelo o 1886.	\$ 50,000 00
Kakauolelo o ka Ahakukamalu.	200 00
Na Lilo o ka Ahakukamalu.	100 00
	<hr/>
	\$ 50,300 00

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku Lunakanawai Nui a Kaulike	\$ 12,000 00
Uku Kokua Mua	10,000 00
Uku Kokua Elua	10,000 00
Uku Kokua Ekolu	10,000 00
Uku Kokua Eha	10,000 00
Uku Kakauolelo o ka Aha Kiekie	6,000 00
Uku Hope Kakauolelo Aha Kiekie	4,000 00
Uku Hope Kakauolelo Elua Aha Kiekie	3,000 00
Uku Maheleolelo Aha Kiekie a me Hoomalu ..	4,800 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Maui	4,000 00
Kona mau Lilo Kaahale	300 00
Uku Lunakanawai Kapuni, Hilo, a me Kau ..	2,400 00
Kona mau Lilo Kaahale	200 00
Kohala, Kona, a pela aku	2,400 00
Kona mau Lilo Kaahale	200 00
Kauai	4,000 00
Na lilo Kaahale ..	100 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Honolulu	7,200 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Hilo	3,000 00
Hoomalu, Lahaina	2,400 00
Hoomalu, Wailuku	3,600 00
Apana Hilo Akau	1,000 00
Puna	800 00
Kau Komohana	1,200 00
Elua Kau Hikina	800 00
Kona Akau	1,200 00
Kona Hema	1,000 00
Hoomalu Kohala Akau	2,400 00
Apana Kohala Hema	1,200 00
Hamakua	2,000 00

Oihana Hookolokolo—Hoomauiā.

Honuaula.....	\$ 1,000 00
Makawao.....	2,400 00
Hana.....	1,800 00
Lanai.....	800 00
Molokai.....	1,800 00
Uku Lunakanawai Apana o Ewa.....	800 00
Waianae.....	800 00
Waialua.....	1,000 00
Koolauloa.....	1,000 00
Koolaupoko.....	2,000 00
Hanalei.....	1,000 00
Kawaihau.....	1,000 00
Hoomalu o Lihue.....	1,800 00
Apana o Koloa.....	1,000 00
Waimea.....	1,000 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni Elua.....	600 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni Ekolu.....	1,000 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni Eha.....	600 00
Na Lilō o ka Aha Kiekie.....	10,000 00
Na Lilō no na Aha Kaapuni me na Hoiike o na hihia Karaima.....	10,100 00
Kuai ana i na Buke Kanawai.....	1,000 00
Na lako Palapala a me Kela me Keia Lilo.....	3,000 00
Unuhi me ke pai ana i na Buke Olelo Hooholo Aha Kiekie ma na Olelo Hawaii me Enelani.....	10,000 00
Hooponopono mé Pai ana i na Kanawai ma ka olelo Hawaii malalo o ka mana a me na Kuhikuhi ana o a aha Kiekie.....	4,000 00
Uku Kakauolelo Aha Hoomalu o Honolulu.....	2,400 00
Uku Unuhi Mahele Olelo Pake.....	3,000 00
Uku o na Elele Oihana Hokolokolo.....	2,400 00

\$ 178,500 00

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina	\$ 12,000 00
Uku o ke Kakauolelo	6,000 00
Uku o na Kakauolelo Kuikawa na Kakauolelo Kope me na poe Unuhi	2,400 00
Malama Waihona Buke a me Keena Hoikeike.	3,000 00
Elele pulumi hale a pela aku	600 00
Uku o ka Elele	1,200 00
Kuhina noho ma Wasinetona	12,000 00
Kakauolelo a me na Lilo Keena o ke Kuhina Noho ma Wasinetona	6,000 00
Na Lilo na na Elele i na Aina E	35,000 00
Hookipa Luna Aupuni o na Aina E	6,000 00
Na Lilo o na Agena o ko ka Aina E	6,000 00
Kela me keia Lilo Keena o ko na Aina E	4,000 00
Hoonaaauao ana i na opio Hawaii ma na Aina E	30,000 00
Hoihoi i na Ilihune Hawaii mai na Aina E....	1,000 00
Keena Hoikeike o ke Aupuni	4,000 00
Waihona Buke Aupuni	2,000 00
Kuai ana i na Buke a me na Nupepa Hawaii, e pai ia ana a e waiho ia ma ka Waihona Buke	150 00
Puali Koa Kiai o ka Moi	80,244 00
Oihana Kaua aina, me moana, me na aliikoa e like me ia i hoakakaia ma ke Kanawai	21,000 00
Puali Puhi Ohe, na Hae me Kipu aloha	40,000 00
Enekinia Oihana Kaua	2,000 00
Kokua i na Puali Pualu me Kuai ana i na pu, poka, a pela aku, no na Puali Koa o ke Aupuni	46,254 34
	<hr/> \$ 320,848 34

OIHANA KALAIAINA.

Uku o ke Kuhina	\$ 12,000 00
Uku o ke Kakauolelo Nui	6,000 00
Uku o ke Kakauolelo Elua	3,600 00
Uku o ke Kakauolelo Ekolu	4,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomauiā.

Uku o ke Kakauolelo Eha.....	\$ 3,600 00
Uku o ke Kakauolelo Elima	2,400 00
Uku o ke Kakauolelo Eono.....	2,400 00
Uku Kiaaina o Oahu	3,600 00
Uku Kiaaina o Maui	3,600 00
Uku Kiaaina o Hawaii.....	4,000 00
Uku Kiaaina o Kauai.....	4,000 00
Uku Kakauolelo Kiaaina o Oahu.....	2,400 00
Uku Kakauolelo Kiaaina o Maui.....	2,000 00
Uku Kakauolelo Kiaaina o Hawaii.....	2,000 00
Uku Kakauolelo Kiaaina o Kauai.....	1,600 00
Uku Luna Hale Paahao o Oahu	3,600 00
Uku o na Kiai Ilina.....	4,320 00
Uku Kauka malalo o ke Kanawai Hookama- kama a hiki i Iune 30, 1886.....	1,500 00
Uku Agena o ka Papa ola malalo o ke Kana- wai Hookamakama a hiki i Iune 30, 1886	900 00
Kauka me ka Agena o ka Papa Ola malalo o ke Kanawai Hookamakama.....	2,800 00
Na Kiai o na Hale Aupuni me na Hale Paahao.	10,000 00
Kokua i na Komisina Lei Alii	9,613 50
Na Lilo Poni Moi, a me ka Hoomaemae Hale Alii e like me ke Kanawai	22,867 72
	<hr/>
	\$ 112,801 22

BURO O KA HALE LETA.

Uku Luna Leta Nui.....	\$ 8,000 00
Uku Hope Luna Leta Nui.....	6,000 00
Uku o na Kakauolelo Hale Leta	26,000 00
Uku o na Luna Leta	18,000 00
Uku o na Lawe Leta	28,000 00
Waihona Kikoo Dala	3,000 00
Kela me keia lilo Hale Leta.. ..	16,000 00
No ka hookaa ana i na aie kahiko o ka Hale Leta.....	8,000 00
	<hr/>
	\$ 113,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomaui.**BURO ANA AINA.**

Uku Luna Ana Aina Nui.....	\$ 8,000 00
Na lilo Oihana Ana Aina.....	40,000 00
	<hr/>
	\$ 48,000 00

BURO WAI O HONOLULU.

Uku Luna Wai Nui me Kakauolelo o ka Makeke.\$	4,800 00
Uku Kakauolelo Ekahi Oihana Wai.....	3,000 00
Uku Kakauolelo Elua Oihana Wai.....	1,800 00
Na lilo hoohana Oihana Wai.....	6,000 00
Na hana hou me pakui ana i ka Oihana Wai...	75,000 00
	<hr/>
	\$ 90,600 00

BURO HOOULU MEA KANU.

Malama no na Kahua Hooulu Mea Kanu	\$ 12,000 00
Kamaki Kuea.....	3,000 00
Ema Kuea.....	700 00
Kokua i ka Ahahui Kapiolani Paka	5,000 00
Kokua i ka Ahahui Mahiai Alii	1,000 00
	<hr/>
	\$ 21,700 00

PAPA HOOPAE LIMA HANA.

Uku o ka Luna Nui	\$ 6,000 00
Uku Luna Iapana me na Maheleolelo	4,000 00
Kakauolelo o ka Papa	1,200 00
Kela me keia lilo.....	1,500 00
Hoohoihoi i ka Hoopae Limahana.....	150,000 00
	<hr/>
	\$ 162,700 00

BURO O NA HANA HOU.

Uku Luna Nui o na Hana Hou me Eneginia Kivila	\$ 6,000 00
Na Lilo Kaahale, Lako Kakau me na lilo e ae o ka Oihana	500 00
Hoopaa loa ana i ka Hale Hou Aha Hoomalu, Honolulu.....	26,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomaia.

Hoakea me Hoomaemae i ka Hale Leta, Honolulu.....	\$ 7,500 00
Hoomaemae Hale Dute o Honolulu	8,000 00
Hoomaemae me na lako Aliiolani Hale	6,500 00
Keena me Pahu hao Kiaaina o Kauai	2,000 00
Lilo Kukululu i ka Batari Kipu Aloha ma Kaka- ako	4,500 00
Hoomaemae me na Lako Hale Alii Iolani.....	8,500 00
Hoomaemae i ka pa e Hoopuni ana, me ka pa olokó	5,000 00
Hale Lio no ka Hale Alii	15,000 00
Hoomaemae i na Hale Aupuni Haawina Kui- kawa	10,000 00
Hale Papaa Hou o ka Hale Dute, Honolulu...	8,000 00
Hale Hookolokolo me Hoopaahao ma Koolau- loa	1,500 00
Hale Hookolokolo me Hoopaahao ma Kona Akau	1,500 00
Hoakea Hale Hookololo me Hale Hoopaahao o Hana	500 00
Hana hou ana i ka pa o ka Hale Hoopaahao me Hookolokolo Waimea, Hawaii	500 00
Pa Hale Hookolokolo ma Kapaa, Kauai	100 00
Hale Hookolokolo ma Kau Hikina	500 00
Hale Hoopaahao ma Honuaula, Maui.....	600 00
Hana hou ana i na Hale Hookolokolo a me Hoo- paahao, Apapa o Hilo, me ke kukulu hou ana i Hale Hoopaahao hou, Hilo.....	3,000 00
Hana hou ana i ka Hale Hookolokolo me Hoo- paahao, Kohala, Akau.....	1,000 00
Pahu hao, Waihona Palapala a pela aku, Hale Hookolokolo Waialua.....	200 00
Na Hale Paahao ma Waipio me Honokaa.....	1,000,00
Na Lilo no ka Hoonee ana i ka Hale Hookolokolo mai Makawao a kukulu ma Paia.....	1,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomaui.

Hana Hou ana i ka Hale Hookolokolo me Hoo- paahao, Wailuku.....	\$ 5,000 00
No ke ana ana me na koho ana i na lilo no ka hoolako ana ia Wailuku me Kahului me ka wai.....	1,000 00
Hoomoe ana i na Paipu wai no Wailuku a me Kahului.....	10,000 00
Hooohana ana i na paipu wai no Lahaina.....	3,000 00
Hoomoe ana i na paipu wai no Hilo.....	15,000 00
Hoomoe ana i na paipu wai no Laupahoehoe. .	1,500 00
Na Uwapo, Haawina Kuikawa.....	10,700 00
Na uwapo hou a me na hana hou ana.....	40,000 00
Kokua Aupuni no ka hana ana i uwapo ma Honuapo, ke auhau ole nae na ona i ka uku uwapo maluna o na ukana me na ohua, a e hana ia i palapala e pili ana no ia mea a e haawi ia i ke Aupuni.....	5,000 00
Uwapo ma Hookena Hawaii.....	3,000 00
Hoakea ana i ke awa pae ma Uwapo ma Lahaina	4,000 00
Hana hou ana me Hoomaemae ana i ke awapae ma Makena, Maui	500 00
Awapae ma Hamoa, Maui	500 00
Uwapo ma Keauhou, Kona.....	2,500 00
Na hana hou ana i na Awapae mawaho o ke Awa o Honolulu, Haawina Kuikawa....	5,000 00
Uwapo ma Pukoo, Molokai.....	2,000 00
Na Awapae ma Napoopoo a me Hoopuloa Kona,	800 00
Awapae ma Kailua, Hawaii	1,000 00
Uwapo ma Kaunakakai, Molokai.....	2,000 00
Awapae me Uwapo ma Kamalo, Molokai	1,800 00
Awapae ma Waimanalo, Oahu.....	1,000 00
Hoomaemae i ke Awapae Heeia, Koolaupoko..	1,000 00
Awapae, Waimea, Kauai.....	1,000 00
Awapae, Kula, Puna.....	500 00
Awapae ma Okala e uku ia i ka hui Mahiko o Okala	1,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomauiā,

Na Heleuma a me na Mouo	\$ 3,000 00
Hale Ipukukui Hou no ke Awa o Honolulu...	4,000 00
Hale Ipukukui hou Makena, Maui.....	500 00
Hale Ipukukui hou Lae o Makahanaloa, Hilo .	600 00
Hale Ipukukui hou Lae o Kalaeloa	3,000 00
Hoomaemae me na Lilo Hoohana o na Hale Ipukukui.....	13,000 00
Uea Moana Pili Aina	65,000 00
Kukui Uwila, Honolulu	35,000 00
Kuai Mokumahu Kolo Moku Eleu	39,839 18
Kuai Waa Mahu Kolo	5,000 00
Na Lilo Hoohana Moku Mahu Kolomoku	15,000 00
Eli Hoohonu Awa o Honolulu	40,000 00
Kuai ana Moku Mahu no ke Aupuni.....	100,000 00
Na Lilo Hooholo Moku Mahu.....	50,000 00
	<hr/>
	\$ 611,639 18

BURO O NA ALANUI A ME NA ALAHAKA.

Uku o na Luna Alanui.....	\$ 18,000 00
Auhau Alanui i hoolilo ole ia, a e hoolilo ia ma na Apana i ohia ai, penei :	

HAWAII.

Apana o Hilo.....	\$ 4,364 65
Puna	116 00
Kau	10,268 96
Kona Hema.....	523 71
Kona Akau.....	2,444 00
Kohala Hema.....	433 48
Apana o Kohala Akau.....	11,511 10
Hamakua.....	3,517 52

MAUI.

Apana o Lahaina.....	\$ 1,779 46
Wailuku.....	13,887 71
Makawao.....	8,672 39

Oihana Hookolokolo—Hoomania.

Hana.....	\$ 2,000 00
Mokupuni o Molokai.....	2,176 86
Lanai.....	16 00

OAHU.

Apana o Kona.....	\$ 2,987 87
Ewa a me Waianae.....	1,859 63
Waialua.....	450 35
Koolauloa.....	1,679 08
Koolaupoko.....	1,826 80

KAUAI.

Apana o Lihue.....	4,347 92
Koloa.....	3,198 90
Kawaihau.....	920 86
Hanalei.....	2,280 79
Waimea.....	1,099 65
Mokupuni o Niihau.....	248 37
Auhau alanui o 1886 me 1887 e hoolilo ia ma na Apana i ohia ai.....	120,000 00
Na poho alanui.....	275,000 00

NA ALANUI A ME NA ALĀHAKA MOKUPUNI O HAWAII.

Na Alanui Apana o Puna.....	2,000 00
Kau.....	3,000 00
Na Alanui Apana o Kona Hema.....	2,000 00
Kona Akau.....	2,000 00
Kawaihae, Kohala Hema.....	2,000 00
Kawaihae-uka.....	1,000 00
Alahaka Maluna o ke Kahawai o Waiaka, Kohala Hema.....	500 00
Na Alanui a me na Alahaka o Hamakua.....	6,000 00
Na Alanui a me na Alahaka o Kohala Akau...	3,000 00
Na Alanui me ke Alahaka Apana o Hilo.....	20,000 00
Uwapo ma Hilo.....	5,000 00
Alahaka ma Kaiwilahilahi, Hilo...	600 00
Awapae ma Laupahoe...	1,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomaula.

MOKUPUNI O MAUI.

Na Alanui ma Hana	\$ 5,000 00
Awapae ma Keanae	500 00
Na Alanui o Makawao	4,000 00
Wailuku	3,000 00
Lahaina	2,500 00
Uwapo ma Olowalu	500 00
Alahaka ma Honokohau	3,000 00
Alanui o Kaanapali	2,500 00
Ana ana i ke Alanui mai Lahaina a Wailuku ma ka ae Kahakai	1,500 00
Alahaka ma Waihee	1,500 00

MOKUPUNI MOLOKAI.

Alanui pali, mai kalae a Kalaupapa	2,000 00
Alahaka ma Halawa, Molokai	800 00
Na Alanui o Molokai i hui ia me na Alanui o Wailau me Pelekunu	2,500 00

MOKUPUNI O LANAI.

Na Alanui o Lanai	2,000 00
-------------------------	----------

MOKUPUNI O OAHU.

Alanui mai ke Kula Hoopololei Keoneula a ka Halepupule	1,000 00
Na Alanui o ke Awawa o Manoa	1,500 00
Hoakea a Hoopololei ana i ke Alanui o Pauoa	1,500 00
Alanui Liliha	1,200 00
Alanui o Iwilei	1,000 00
Na Alanui ma ka aoao hikina o ke Awawa o Kalihi	3,000 00
Alanui o Moanalua	1,000 00
Alanui mai Kamoiliili a Maunalua	2,000 00
Hooloihi ana aku i ke Alanui Beritania a puka ma Kamoiliili a puka i Kapiolani Paka	5,000 00
Ka Alanui o Ewa	5,000 00

Oihana Kalaiaina—Hoomaula.

Waialua	\$ 4,400 00
Na Palekai me na Alahaka o Koolauloa	7,000 00
Palekai ma Kaalaea	6,000 00
Na Alanui o Koolaupoko	5,000 00
Alanui maluna o ka Pali o Nuuanu	75,000 00

MOKUPUNI O KAUAI.

Alanui mai Waioli a Haena	\$ 1,000 00
Alahaka o Lumahai	5,000 00
Alahaka ma Kapaa	4,000 00
Alahaka o Waipouli	500 00
Alanui mai Hanapepe a Mana	1,500 00
Palewai iloko o ke kahawai ma Waimea	2,000 00
Na Alanui o Hanalei	1,500 00
Kawaihau	1,500 00
Lihue	1,500 00
Koloa	1,500 00
Waimea	1,500 00
Alanui mai Nawiliwili a Kalapaki a me Hanamaulu	200 00
Na alanui o Niihau	500 00
Hapai hou ana alahaka o Anehola	500 00
Aelike no ke kukulu hou ana i ke alahaka o Waimea, Kauai	6,650 00
Na alanui a me alahaka haawina kuikawa	10,000 00
Alahaka me hoiliwai alanui Puowaina	4,000 00
Alahaka me hoiliwai alanui Kinau	5,000 00
Hoohui alanui Kamakela me alanui Beritania, uwapo Kamika	2,000 00
Alahaka Wailua, Kauai, koena aie i ka waiwai o James G. Hayselden no ka aelike	4,554 78
Alahaka Waimea, Kauai, koena aie i ka waiwai o James G. Hayselden no ka aelike	2,123 11
Na hoolimalima lehulehu	7,096 68

\$ 758,716 74

Oihana Kalaiaina—Hoomaui.

KELA A ME KEIA.

Uku o na Elele Oihana Kalaiaina.....	\$ 2,400 00
Kela a me Keia Lilo Keena Kalaiaina.....	3,000 00
Kela a me Keia Lilo o na Keena o na Kiaaina.....	500 00
Pai Palapala Aupuni	10,000 00
Kuai Apana aina o ka Waiwai o Lunalilo e pili ana i ka pa o Aliiolani Hale	3,000 00
Na Buke me Lako Kakau Luna Kope Palapala.....	300 00
Halemai Moiwahine	12,000 00
Lilo Kope o na Palapala Palena Aina	200 00
Lilo Koho Balota i hui ia me ka uku o W. L. Haau Kakauolelo Koho Balota	1,000 00
Kokua i ka Ahahui Home o na Luina o Hono- lulu.....	5,000 00
Hoohoihoi i ka Hooulu ana i Ramie, euku ia i ka poe Kanu Ramie ma ke \$50.00 dala o ka eka hookahi i makaukau i ka hoomae- mae ia	5,000 00
Hoohoihoi i ka hoomaemae ana i ka ramie, e uku ia ma ka \$200.00 dala no ke tona i ka ona a mau ona paha o ka mikini a mau mikini paha nana e hoomaemae a oi ae ka maikai me ka emi o na lilo i ka poe nana i hooulu	5,000 00
Hui Ramie Hawaii kokua i ke kanu a me ka hoomaemae ana	2,500 00
Hoomaemae i ka Ilina Alii me ka Hooakea ana.....	2,437 00
Kuai o na aina Kalawao, Molokai.....	5,000 00
Mea Malama Hale Aliiolani Hale.....	1,200 00
Ola o na Paahao	50,000 00
Uku o na Kauka Malama a Kiai Halepaahao a pela aku	35,000 00
Poho alanui ia Kainapau ma ka wehe ia ana o ke alanui Kamehameha, ma ke kumu ke hoolilo mai oia i kona kuleana a pau iloko o ua alanui la i ke Aupuni, a ma ka aoao o ke Aupuni na lilo o na palapala.....	500 00

Oihana Kalaiaina—Hoomauiā.

Malama ana i ka Hale Pupule.	20,000 00
Hana Hou ana i ka Hale Pupule	5,000 00
Oihana Kinaiahi o Honolulu.	40,000 00
No ka hoomaikai loa ana i ko ke Aupuni kule- ana iloko o ka aina o ka Makeke	5,000 00
Hoomalu ana o na holoholona mai.	5,000 00
Uwapo ma Nawiliwili.	800 00
Paipuwai no Waiohinu, Kau.	500 00
Hoomoe ana i na paipuwai a hiki i Kalaupapa.	15,000 00
Uwapo ma Waimea, Kauai	2,000 00
Hana hou ana i ka uwapo ma Waianae, Oahu.	2,000 00
Hooloihi ana i ke alanui Moi Wahine a Waikiki.	6,000 00
Kuai ana i mau Buke hou Waihona Buke o Honolulu	1,200 00
Kokua ia Hon. A. Fornander no ka Hoolaha ana i ka Lahui Polonesia	2,500 00
No ke Kuai ana i na Buke i Hoolaha ole ia e A. Fornander	2,500 00
Kokua ia Thos. P. Spencer no ka Hoolaha ana i ke "Ola o Kanaka Kaulana," ma ka Olelo Hawaii	250 00
Hale Kiai o Leahi.	1,600 00
Hoomalamalama Wati o Lucas.	180 00
Hoohoihoi no ka Hooulu ana i ka "Cinchona" ma ka Apana o Hamakua e uku ia ia W. H. Purvis	3,500 00
Lilo Hoomalamalama o na Alanui Huina o ke Aupuni.	17,000 00
He mau Mouo a Hoailona e hiki ai i na Moku ke komo i ke awa o Kapuuiki ma Waialua. .	500 00
Uku kokua no ka holoholo ana mawaena o Lanai, Maui me Mōlokai, iloko o na makahiki elua i hala, penei: I ka mokuahi "Jas. I. Dowsett"	1,200 00

Oihana Kalaiaina—Hoomauiā.

“Mokolii”	\$ 4,000 00
Uku kokua no ka mokumahu e holo mau ai mawaena o Honolulu, Kalaupapa, Pukoo, Lahaina me Lanai, a e ku mau ma ia mau awa ma ka hoi ana mai	5,200 00
M. Kealoha hoihoi hou i ke dala no ke kumu- kuai o ka aina	65 00
No ka hookaa ana i na bila i aie ia e ke Komite Kokua o ka Aha Kuhina no ka poe pili- kia i ke ahi.	6,836 00
Bila a Conchee no na hana alanui o Kawaihau, Kauai.	426 00
Papa Kuauhau Alii o Hawaii	12,500 00
Hale Hoahu Aila Mahu Hou	1,200 00
No na hana hoohiwahiwa no ka piha ana o ke Kanalima o na Lahanau o ke Alii ka Moi.	15,000 00
Halemai Moiwahine na loa i manao ia e uku ia a pau i ka Halemai Moiwahine.	15,000 00
Huikala ia C. B. Wilson, Luna Nui Oihana Wai.	5,000 00
Uku Mea Malama Makeke a me na Lilo.	1,000 00
	<hr/>
	\$ 327,094 00

OIHANA WAIWAI.

Uku o ke Kuhina	\$ 12,000 00
Uku o ka Luna Hooia	10,000 00
Uku o ka Luna Buke Helu	6,000 00
Uku Kakaulelelo Keena Waiwai	3,600 00
Uku o na Luna Helu Auhau	33,000 00
Uku o na Luna Ohi Auhau	31,000 00
Uku Papa Hoopii Auhau	1,500 00
Aie Lahui e hookaa ia ana	267,900 00
Uku Panee Lahui	255,000 00
Kela a me keia lilo	6,000 00
Pai i na Dala Pepa	2,000 00
Na Hao Hoailona a me na Hoailona Pai	500 00
Mekala Ilio	1,000 00

Oihana Waiwai—Hoomania.

Elele.....	\$ 1,400 00
Haawina Eemoku Iapana e hoihoi ia i ka Banako	
Hoahu Hale Leta.....	45,232 15
Uku Panee no ka Haawina Iapana.....	3,000 00
Uku Luna Dute Nui.....	8,000 00
Uku Hope Luna Dute Nui.....	6,000 00
Uku Luna Awa Oahu.....	6,000 00
Uku Kakaulelo Buke Helu.....	3,600 00
Uku Luna Kiai Awa o Oahu.....	3,000 00
Uku Luna Hale Papaa.....	4,800 00
Uku Kokua Luna Hale Papaa.....	2,400 00
Uku Kakaulelo Elua o na Buke Helu.....	3,000 00
Uku Kakaulelo Ekolu o na Buke Helu.....	2,400 00
Uku Kakaulelo Waiwai komo mai.....	3,000 00
Uku Kakaulelo Elua o na Waiwai komo mai..	2,400 00
Uku Luna Dute Kahului.....	3,600 00
Uku Luna Dute Hilo.....	3,600 00
Uku Luna Dute Mahukona.....	3,600 00
Uku Luna Dute Kawaihae.....	100 00
Uku Luna Dute Koloa.....	100 00
Uku Luna Dute o Kealakekua.....	100 00
Uku Luna Kiai Awa o Kahului.....	2,400 00
Uku Luna Kiai Awa Hilo.....	2,000 00
Kiai Hale Papaa o Kahului.....	1,200 00
Uku Kiai i na Hale Hoahu Aila Mahu.....	2,000 00
Uku o na Kokua Kiai ma na awa a pau.....	16,000 00
Haawina hou no na Kokua Kiai Awa.....	4,000 00
Waapa no ka Hale Dute.....	1,200 00
Kela me keia lilo Buro Oihana Dute.....	5,000 00
Hui Mokumahu Oceanic Uku Kokua.....	72,000 00
Lohe Auhau Papalua.....	3 00
J. W. Kalawakua Auhau Papalua.....	6 00
Kanohokula Auhau Papalua.....	6 00
Moses Nakuaau Auhau Papalua.....	5 00
Poho Alanui, S. Kaiu.....	100 00
J. F. Brown Auhau Papalua.....	232 57

Oihana Waiwai—Hoomania.

W. P. Kahale Auhau Papalua.....	\$ 12 00
Kama Auhau Papalua.....	4 10
Kailihakuma Auhau Papalua.....	20 25
Waiwai o B. P. Bihopa Auhau Papalua.....	41 85
Koena aie i koe no A. W. Haalilio, Luna Helu Auhau.....	132 68
J. Kaelemakule, koena uku Luna Helu Apana o Kona Akau no 1885.....	6 08
	<hr/>
	\$ 841,241 68

OIHANA LOIO KUHINA.

Uku o ke Kuhina.....	\$ 12,000 00
Uku Kakauolelo Loio Kuhina.....	6,000 00
Uku o ka Ilamuku.....	8,000 00
Uku Kakauolelo a ka Ilamuku.....	4,000 00
Uku Kakauolelo Elua a ka Ilamuku.....	2,400 00
Uku Makai Nui o Maui.....	5,000 00
Uku Makai Nui o Hawaii.....	5,000 00
Uku Makai Nui o Kauai.....	4,000 00
Uku Kakauolelo Makai Nui o Maui.....	1,800 00
Uku Kakauolelo Makai Nui o Hawaii.....	1,800 00
Uku Kakauolelo Makai Nui o Kauai.....	1,000 00
Na Makai o Oahu.....	100,000 00
Koena uku W. Tell.....	240 00
Koena uku o F. W. Felbher.....	240 00
Na Makai o Maui.....	44,280 00
Na Makai o Hawaii.....	59,280 00
Na Makai o Kauai.....	20,280 00
Na lilo no na Aha Niele.....	2,000 00
Kela me keia lilo no na Hihia Kalaima me Kivila Elele.....	10,000 00
	1,200 00
Na aie o ka Oihana i aie ia mamua aku o Maraki 31, 1886.....	1,483 50
Kokua i ka Ilamuku J. H. Soper.....	362 50
	<hr/>
	\$ 290,366 00

OIHANA HOONAAUAO.

Uku o ke Kahukula Nui, a mau Kahukula paha, a me na lilo Kaahеле.....	\$ 7,000 00
Uku Kakauolelo o ka Papa Hoonaaauao.....	6,000 00
Kokua i na Kula Hawaii, Beritania a me na Kula Aupuni.....	115,000 00
Kula Hanai a Hoopololei o Keoneula, Kapalama	20,000 00
Kukulu a Hoomaemae ana i na Halekula o Ke- oneula	5,000 00
Kukulu a Hoomaemae ana i na Halekula.....	15,000 00
No na hana hou, ano paa man no na Kula Hanai	20,000 00
Na lako Palapala me kela me keia lilo.....	800 00
Uku o ka Elele me Kokua Keena.....	2,100 00
Pai ana i ka Buke Wehewehe Olelo Hawaii me Beritania.....	1,500 00
Hooponopono ana i ka Moolelo no na Kula o ko Hawaii Pae Aina me ke Pai a Humu- humu ana.....	2,500 00
Kokua Haumana ma ke Kula Nui o Punahou, a lala paha o ia Kula, eiwa ka nui.....	720 00
Kumu ao ma na ike Akeakamai me ke Kula Nui o Punahou.....	2,400 00
Kula ao Akeakamai, a pela aku.....	5,000 00
	<hr/>
	\$ 203,020 00

PAPA OLA.

Kakauolelo o ka Papa Ola.....	\$ 6,000 00
Kahua Mai Lepera o Kalawao.....	100,000 00
Na Lilo Laulaha o ka Papa Ola.....	25,000 00
Hoomaemae a me ka Malama ana i na Halemai	40,000 00
Hooponopono Hon a me Malama i na Halemai Hoomalu.....	4,000 00
Kapiolani Home.....	8,000 00
S. H. Meekapu.....	150 00

Papa Ola—Hoomauiā.

Uku o na Kauka Kaahele e noho ana ma na	
Apana.....	\$ 50,000 00
Uku Kauka, Kahua Mai Lepera o Kalawao, e	
Noho Paa Malaila.....	10,000 00
Laaui Lapaau Haawi Manawalea.....	18,000 00
	<hr/>
	\$ 216,150 00

HOAKAKA—KA HOULUULU, ANA.

Na Lilo Moi.....	\$ 143,000 00
Na Haawina Ku Mau.....	17,800 00
Ahaolelo me Ahakukamalu.....	50,300 00
Hookolokolo.....	178,500 00
Oihana ko na Aina E.....	320,848 34
Oihana Kalaiaina.....	2,246,251 14
Oihana Waiwai.....	841,241 68
Oihana Loio Kuhina.....	290,366 00
Oihana Hoonaauao.....	203,020 00
Papa Ola.....	261,150 00
	<hr/>
	\$4,552,477 16

PAUKU 2. E kau no ke Kuhina Waiwai ma ka aoao o na loaa o ka Bila Haawina o na Makahiki Elua i hala i na koena a pau i haawi ia ma ke Kanawai i Aponoia ma ka la 28 o Augate, M. H. 1884, aole nae i uku ia a hiki i ka la 31 o Maraki, M. H. 1886, aole hoi i hoakaka ia ma kahi e, a oia mau puu dala a pau aole no e uku ia no na kumu i hoolilo ia ai mamua.

PAUKU 3. E hoomau aku ke Kuhina Waiwai i ka uku ana i na uku makahiki i olelo ia ma keia Kanawai. Na lilo Moi, na Haawina Hoomau, na lilo o ka Hale Leta, Hale Dute, na uku o na Kauka, ka uku o na Koa a me na Makai, ka uku o na Kumukula a me na lilo mau o ka Papa Hoonaauao, ka Papa Ola, na lilo o ka Oihana Kinai Ahi a me ka Aha Kiekie a me ka Aha Kaapuni, ka Oihana Ana Aina, Halemai Pupule, kokua i ka Halemai Moiwahine, na Bila Aie o ke Aupuni, ke

ola o na Paahao. a me na lilo o ke Kahua Lepera a hiki i ka la 30 o Iune, M. H. 1888, ke hooholo ole ia he mau Bila Haawina hou mamua ae oia la.

PAUKU 4. Aole e ae ia ke Kuhina Waiwai e hoolilo mai loko ae o ka Waihona Aupuni i kekahi mau dala no kekahi mea i ae ole ia e keia Kanawai, koe wale no na dala i kikoo ia malalo o na olelo o ka Pauku 9 o ka Mokuna 46 o na Kanawai o 1884: "E pili ana i ka Baneko Hunahuna Hale Leta Hawaii," aole no hoi oia e uku no na Haawina i ae ia ma keia Kanawai a oi aku mamua o na huina dala i hoakaka ia no ia mea.

PAUKU 5. Ke hiki ole i kekahi mea iaia na Oikana Aupuni elua, i hookaawale ia ka uku makahiki no ia mau Oihana, ke ohi i ka uku i oi aku mamua o ka mea i oi o laua, ke hiki aku ka uku o kekahi o ia mau Oihana i ka Elua Tausani Dala, a oi ae paha no ka makahiki, aole no e uku ia oia i kekahi uku e ae a uku hou aku paha.

PAUKU 6. O na Aelike a pau no ka hana ana a me ka hoomaemae ana i na hana Aupuni i oi aku mamua o "elima haneri" dala ka lilo, hoolako ana i na mea hana, na mea ai a me na lako e ae mamuli o na Haawina o keia Kanawai, e haawi wale ia no ia mahope iho o ka hoolaha akea ia ana, no ka poe makemake e koho.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai. Aponoia i keia la 14 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E HUIKALA AI I KE KUHINA WAIWAI.

NO KA MEA, ua ike ia ma ka hoike a ke Kuhina Waiwai, ua hookaa ia mai loko aku o ka Waihona Waiwai o ke Aupuni ka huina o Kanaono Kumamakahi Tausani Ewalu Haneri a me Kanaha-Kumamakolu 14-100 Dala (\$61,843.14) iloko o na makahiki elua e pau ana i Maraki 31, 1886, no keia mau helu penei :

Na lilo o ka Aha Kiekie	\$ 2,500 00
Uku panee no na Bona	6,750 00
Keena Kalaiaina	2,855 59
Malama i na Paahao	20,171 93
Na lilo o na Hihia Kivila me Karaima	1,000 00
Hale Hou Kapuaiwa	7,192 00
Kela a me keia lilo o ka Hale Dute	600 00
Ana Aina Aupuni	1,875 00
Uku Panee Aie Kuikawa	9,725 22
Na Auhau i boihoi hou ia ma ke Kauoha o ka Aha Kiekie	1,412 00
Hale Hou no ka Aha Hoomalu	2,926 40
Uku o na Luna Helu	2,747 84
Uku o na Luna Auhau	2,087 09

Huina . . . \$ 61,843 14

A ua oi aku ia mamua o na mea i hoakaka ia ma ka Bila Haawina iloko o ia makahiki ; a,

NO KA MEA HOI, ua ike ia ua hookaa ia aku keia mau huina dala lehulehu ae la, ma ke kauoha a ka Aha Kuhina mahope iho o ka noonoo akahale ia ana ; a,

NO KA MEA, ua nonoi mai ke Kuhina Waiwai i Kanawai e

huikala ana i ka poe i Kauai ke koikoi ma ke Kanawai, a e hookuu loa ana hoi ia lakou mai o na mea i hoolilo ia ae nei; a nolaila,

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia e huikala ia a e hookuu loa ia ke Kuhina Waiwai a me kekahi poe e ae a pau, i ku ke koikoi ma ke Kanawai, mai na mea i hoolilo ia i hoakaka ia ae nei maluna, a e hooponopono kaulike ia na moo heluwaiwai o ke Keena Waiwai e like me ia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XL.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 1, O KA MOKUNA XXXVII O KE KANAWAI KARAIMA, A ME KE KANAWAI E HOOLOLI ANA IA, E PILI ANA I NA AEA HAUKAÉ, LOPA, A ME NA KANAKA HANA PONO OLE.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Pauku 1 o ka Mokuna XXXVII o ke Kanawai Karaima a me ke Kanawai e hoololi ana ia, ma keia ua hoololi ia a e heluhelu ia penei :

“Pauku 1. O kela a me keia mea i akaka ole kahi i loaai mai ai ko lakou ola i ku a i lawa ole paha ma ke Kanawai, ma ka ninaninau ia ana e Kekahi Lunakanawai, a i kii ia a lawe ia mai paha no ia mea i mua o kekahi Lunakanawai mamuli o na pauku o keia Kanawai, a hiki ole iaia ke haawi

i kekahi hoakaka kupono, i kahi i loa'a mai ai kona ola, i ku i ka hoapono ana oia Lunakanawai, a oia paha ka mea e noho ana ma kekahi hale i ha'iamu ia e na poi i manao ia he poe aihue a he poe paha i akaka olé kahi loa'a mai ai ko lakou ola i ku i ke Kanawai, a o na Kanaka e loa'a ana maloko oia ana hale, e launa ana me ia poe i manao ia he poe aihue, a poe paha i hiki ole ke haawi mai i kekahi hoakaka kupono no kahi i loa'a mai ai ko lakou ola, a me ka noho ana ma ia hale ma kekahi manawa i ku i ke Kanawai; a i auwana aku paha ma ke akea, a i hoikeike iaia iho ma na wahi akea e makilo a e ohi ana i na manawalea, a hoaa, hoo'hana, a paipai paha i kekahi keiki e hana pela, a i loa'a aku paha ma ka po ua hoolako iaia iho me ka pu, pu panapana, pahi-kaua, newa a me kekahi mea eha e ae paha, a i ninau ia oia no ia mea e kekahi Lunakanawai, a hiki ole iaia ke haawi i kekahi hoakaka maikai no kahi i loa'a ai kona ola, a haawi hoi i kekahi kumu maikai a kupono no ia hoolako ana iaia iho, me na mea eha; a e loa'a aku ana paha ma kona kino me ke kupono ole i ke Kanawai (na hoo'iaio ana oia Kumu ma ka aoao no ia o ua kanaka 'la) kekahi laau a mea make e ae paha, a e kue mai ana me ka lima ikaika, i kekahi makai a luna maluhia paha e hopu ana iaia, a hoopai ia oia mahope mai no ia hewa i hopu ia ai oia, a i na noi me ka ohi ana i na lulu, haawina manawalea, malalo o kekahi kumu apuka; a i na e hookaumaha a e hoao ana paha e hookaumaha i kekahi oihana manawalea, a i kekahi kanaka paha mamuli o na hoike hoopunipuni ma ke kamailio a ma ke kaukau ana paha me ka manao e loa'a ke dala a o kekahi pomaikai a ae paha; a i na aia ma kona waihona me ke kumu kupono ole ma ke Kanawai (na hoo'iaio ana oia kumu ma ka aoao noia o ua kanaka 'la) kekahi ki wehe puka, kolopa, mea kulu, wili a o kekahi mea hana e ae paha no ka wawahi hale; a o ka mea e loa'a aku ana ma ka po ua hoelele ia kona helehelena, a e komo ana paha i na kamaa noho hale, i aahu hoanoe iaia iho me ka manao ino, a i loa'a aku paha ma ka po me ke kumu kupono ole ma ke Kanawai (na hoo'iaio ana oia kumu ma ka aoao noia o ua

kanaka la) maloko a maluna paha o kekahi hale moe, hale waiho ukana, hale kaa, hale lio a hale e ae paha, a iloko o kekahi pa i pa ia, mala pua a aina paha, a iloko a maluna paha o kekahi moku o kekahi wahi komo moku a awa a wahi e ae paha maloko o keia Aupuni, e hoopai ia no oia ma ka hoopaa hao ia ma ka hana oolea no kekahi manawa aole e oi aku mamua o eono malama, e hiki no i ka Lunakanawai nana i hana ke hoopaa i kela kanaka ma kapalapala hoopaa me ka hoohiki e noho me kekahi kanaka mahiai, a me kekahi paahana paha ma keia Pae Aina aole nae e oi aku mamua o ka makahiki hookahi. O ka uku i loa mai no keia palaualelo i hoopaa ia i elua hapakolu e lilo iaia a hoohiki hapakolu e lilo i ke Aupuni. Ai na i hana ole ua palaualelo nei i kana hana ma ke ano kupono e hiki no i kona haku e hoopai kupono iaia, e like me ka olelo a ka Lunakanawai oia Apana kahi ona i noho ai a i ka uoha ai. A o na ki wehe puka, kolopo, kulu, wili a mea hana e ae paha, a o na pu, pu panapana, pahi, kaua, newa, a mea hoeha e ae paha, a me na laau make me na mea hoano e i olelo ia maluna, mamuli oia hoahewa ia ana o ka mea lawehala, e lilo ia mau mea no ke Aupuni.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLI.

HE KANAWAI

PAKUI I KA MOKUNA XXXIX O KE KANAWAI HOOPAI
KARAIMA, E PILI ANA I KA PILIWAIWAI.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
e Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai e ke Aupuni.*

PAUKU 1. Aole loa e hiki i kekahi kanaka malalo o kekahi ano inoa a hoike ana paha o kela a me keia ano, a mamuli o kekahi hoailona a hoolaha ana paha o kela a me

keia ano kuai a hoolilo aku, aelike hooia aku, i na me ke kumukuai a kumukuia ole paha, kuai a hoolilo aku i kekahi waiwai paa, a lewa paha o kela a me keia ano, i kekahi a mawaena paha o kekahi a mau kanaka paha mamuli o kekahi lealea ulia, a o kekahi ano hoailona a hoolala ana paha o kela a me keia ano, a mamuli hoi oia mea kuai a hoolilo i kekahi waiwai paa a lewa paha, a mahele, a puunaue ia mea mawaena o kekahi a mau kanaka paha mamuli o kekahi lealea ulia, ma ka lulu a kiloi ana paha i kekahi mea lulu a ma ka hukihuki apana pepa ana, pepa puhenehene huahelu a mamuli paha o kekahi huila a o kekahi mea ano e ae paha.

PAUKU 2, O kela a me keia mea e kue ana i na pauku o keia a kuai a hoolilo aelike a hooia aku i na ma ke kumukuai a kumukuai ole, kuai a hoolilo aku i kekahi aina, hale, a i kekahi kuleana a pomaikai paha ma ia mea a i kekahi moku waiwai a waiwai kalepa o kela a me keia ano, no na hewa a pau oia ano e lawe ia no a e uku hoi i kekahi puu dala aole e oi aku mamua o Elima Haneri Dala.

PAUKU 3. O ka mea e kukulu hookumu a e lilo ana paha i hoahui ma kekahi lealea ulia a ma kekahi hoolala ana paha a mamuli oia mea e loa mai ai na makana i na he dala a o kekahi mea e ae paha, hukihuki, lulu, a pili ma ka hukihuki lulu, a o kekahi ano hana ulia e ae, a e kuai a hoolilo ana a kuai mai a malama ma kona Waihona i na balota, a i kekahi mea e ae paha e loa mai ai ka ae ia ana a mana paha i kekahi kanaka e lulu a pili paha, a loa hoi he kuleana maloko oia ano lealea ulia a hoolala ana paha, a o ka mea e hooponopono, alakai, a e kokua ana paha ma ka hooponopono a alakai ana i kekahi lealea ulia a hoolala ana o ia ano no kela a me keia hewa e hana ia ana e hoopai ia no a e uku hoi i kekahi puu dala aole e oi aku mamua o Elima Haneri Dala, a no ka hewa elua oia ano mawaho ae o ka hoopai i hoike ia maluna e hoopaaahao ia ma ka hana oolea, a hana oolea ole paha, no kekahi manawa aole e oi aku mamua o Eono malama.

PAUKU 4. Ina o kekahi kanaka oia ka ona o kekahi kii pena, kii kahakaha, kii kalai ia, a mea hana noeau paha,

mea pili palapala, mau mea hoikeike minerala, a ona mekani- nika e noi ana i ke Kuhina Kalaiaina e ae ia oia e hoolilo ia mau mea ma ka lulu a hana ulia e ae paha, e ku no i ke Kanawai i ke Kuhina Kalaiaina i na ua manao oia he pono e haawi i laikini no ia mea, malalo nae o na hooponopono a me na hoohaiki i manao ia eia he pono ke hooko ia. Ai na i hookopono ia na mea apau, alaila, o na hoohaiki ana o keia Kanawai a o kekahi Kanawai e ae paha e manaana ia manawa e pili ana i na lealea ulia, aole ia e pili i ka ona a i kekahi kanaka e ae paha i na oia maoli no ka mea lawelawe ia ano hana, me ke kue ole i na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, a me na Kanawai a ae e paa ana no ka manawa i pili i na lealea ulia, e hiki no i kekahi Ahahui i kukulu ia no ka hooholo mua ana i na hana mahiai, kanu pua, a no ka hoolaha ana i ka welo moa, maisai e hoolilo aku ma na hana ulia i kekahi mau mea hoike-ike oiaio i hoike ia ma kekahi hoikeike i malama ia malalo o ke alakai a hooponopono ana o ia Ahahui.

PAUKU 5. O kela a me keia mea e malama ana ma kona waihona i kekahi mea hana mea hoolala a balota paha, e hoohana ia aku ana paha no ka hukihuki lawelawe a paani ana paha ma kekahi lealea ulia e loa ka pero, monate, ruli, lakuineta, rouge et noir a o kekahi lealea banako e ae paha, e paani ia ana me na pepa lulu a ano e ae paha, e hoopai ia na oia ma ka hoopai dala aole e oi aku mamua o Elima Haneri Dala no ka hewa mua, a no kela a me keia hewa mahope mai ma ka hoopai dala aole e oi aku mamua o Elima Haneri Dala, a me ka hoopaa hao pu ia ma ka hana oolea a hana oolea ole paha aole e oi aku mamua o Ekolu malama a o ia mea hana a balota paha, e lawe ia no ia a wawahi ia.

PAUKU 6. E loa no i na Lunakanawai Apana a Hoomalu wa na wahi apau o keia Aupuni ka mana e hoolohe a hoo- holo, me ka hiki no nae e hooalahala ia ka lakou mau olelo

hooholo, i na hoopii i ulu ae no ke kue ia o na olelo o keia Kanawai.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOOKUU ANA I KEKAHI POE MAI KA UKU ANA I NA AUHAU PILI KINO A ME NA AUHAU MALUNA O NA WAIWAI LEWA MA KALAWAO, A ME KALAUPAPA, MOKUPUNI O MOLOKAI.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua hookuu ia na Mai Lepera a pau e noho ana ma Kalawao a me Kalaupapa, Mokupuni o Molokai, mai ka uku ana i na auhau pili kino, a me na auhau maluna o ua Waiwai Lewa i ona ia a i malama ia ma Kalawao a me Kalaupapa, Molokai, e lakou.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLIII.

HE KANAWAI

E. HOOLOLI AI I KE KANAWAI I APOÑO IA I KA LA 30 O APERILA 1868; "E HAAWI ANA I KA MANA I KA LUNA DUTE NUI E AE AKU I KA LAWE ANA I KA ALEKOHOLA, MA KEKAHI MAU MANAWA."

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hiki no i ka Luna Dute Nui ke manao oia he pono, ke ae i ka Alekohola e lawe ia no loko ae o ka Hale Dute, i mea hana laau lapaau, i mea paahana, ai ole, i mea hoomoakaka i na hana akamai e ae, ke uku ia ka uku dute i ekolu (3) dala no kela a me keia galana—me ka haawi hoi o ka mea a mau mea e noi mai ana, a e unuhi aku ana i palapala hoopaa kupono, i mea e maopopo ai e hana ia, noia mau hana wale no.

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i na manao o keia Kanawai, ma keia, ua hoopau loa ia.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XI O NA KANAWAI O KA MAKAHIKI
1880, E PILI ANA I KA MAHELE ANA O NA APANA NO KA OIHANA
AUHAU, OIHANA HOONAAUAO A ME KA OIHANA HOOKOLOKOLO.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia, a ma keia
ke hoololi ia nei ka Mokuna X o na Kanawai o ka Makahiki
1880, i apono ia ma ka la 13 o Augate, 1880, a penei e helu-
helu ia ai:

“ Pauku 498. I mea e pono ai ka Oihana Auhau, ka
Oihana Hoonaaauao a me ka Oihana Hookolokolo, e mahele
ia na Mokupuni o keia Pae Aina penei: E mahelē ia ka
Mokupuni o Hawaii i eiwa apana, panei:

1. Mai ka palena o Hamakua a me Hilo mai a hiki aku i
ke kahawai o Hakalau, e kapa ia ia ka apana o Hilo Akau.

2. Mai ke kahawai o Hakalau i olelo ia a hiki i ka palena
o Hilo e pili ana me Puna, e kapa ia ia ka apana o Hilo.

3. Puna.

4. Kau.

5. Kona Hema; 6. Kona Akau.

7. Kohala Hema; 8. Kohala Akau.

9. Hamakua.

E mahele ia na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me
Kahoolawe, i eono apana, penei:

1. Mai Kahakuloa a i Ukumehame, e komo pu ana ia mau
apana a e hookomo pu ia o Kahoolawe, a e kapa ia oia ka
apana o Lahaina.

2. Mai Waihee a i Honuaula, a e kapa ia oia ka apana o
Wailuku.

3. Kahikinui, Kaupo, Kipahulu, Hana a me Koolau, a e
kapa ia oia ka apana o Hana.

4. Hamakualoa, Hamakuapoko, Haliimaile, Makawao a me Kula, a e kapa ia oia ka apana o Makawao.

5. Molokai; 6. Lanai.

E mahele ia ka Mokupuni o Oahu i elima apana, penei:

1. Mai Maunalua a i Moanalua, a e kapa ia oia ka apana o Honolulu.

2. Ewa a me Waianae, a e kapa ia oia ka apana o Ewa.

3. Mai ka lae o Kaena a i ke Ahupuaa o Waimea e komo pu ana o Waimea, a e kapa ia oia ka apana o Waialua.

4. Mai Waimea a i ka lae o Kaoio, a e kapa ia oia ka apana o Koolauloa.

5. Koolaupoko.

E mahele ia na Mokupuni o Kauai a me Niihau i eono apana penei:

1. Mai Nualolo a i Wahiawa, a e kapa ia oia ka apana o Waimea.

2. Mai Wahiawa a i Mahaulepu, e hookomo ana ia mau wahi a e kapa ia oia ka apana o Koloa.

3. Mai Kipu a i Hanamaulu, a e kapa ia oia ka apana o Lihue.

4. Mai Wailua a i Pilaa, a e kapa ia oia ka apana Kawaihau.

5. Mai Kilauea a i Honopu, a e kapa ia oia ka apana o Hanalei.

6. Niihau.

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kua ana i keia, ua hoopau loa ia.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLV.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA NO KA UKU ANA AKU I KEKAHI MAU BILA I AIE
IA E KA PAUKU O KA MOE, I KA WA PONI O KA MOI, A I KA
HOOLAKO A ME KA HOOPAA ANA I KEKAHI MAU HEMAHEMA O
IOLANI HALE.

NO KA MEA: O na lilo i ka wa i Poni ia ai ka Moi ke
Alii ua oi aku no ia mamua o na dala i hoomana ia e ke
Kanawai i apono ia ma ka la 9 o Augate M. H. 1882; a,

NO KA MEA HOI, he mau bila kekahi i hookaa ole ia, a i aie
ia no ka hoolako ana i ka Hale Alii Iolani; a

NO KA MEA HOI, o ka hui o ia mau dala ua hiki i ka
Iwakaluakumamalua Tausani Ewalu Haneri me Kanaono-
kumamahiku Dala a me Kanahikukumamalua Keneta,
(\$22,867.72), i uku ole ia, a ua hik i ika wa hookaa, a ma ia
mea ua ili iho he kaumaha no ka Waihona Dala ponoi o
ka Moi; nolaila,

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ke hoomana ia, a ke kauoha ia aku nei ke
Kuhina Waiwai, e uku aku mai loko ae o ka Waihona Dala o
ke Aupuni i na dala i hookaawale ole ia ma ka Bila Haawina
ma ke kikoo ana a ke Kuhina Kalaiaina i na dala he
Iwakaluakumamalua Tausani Ewalu Haneri me Kanaonoku-
mamahiku me Kanahikukumamalua Keneta, oia no ka huina
o na bila i hoakaka ia mahope iho nei:

Ka Moi Wahine Kapiolani.....	\$	1,000 00
J. T. Waterhouse		935 00
A. S. Cleghorn.....		756 26
A. S. Cleghorn.....		92 00
G. W. Macfarlane & Co. "A. Hoffnung" ...		3,255 55
C. E. Williams.....		981 00

Honolulu Steam Planing Mill "G. Lucas" . . .	5,548 17
Brown & Phillips, 2 Bila	180 48
Ko ka Moi Puuku no keia mau bila mahope iho nei i hookaa ia e ia no na lilo Poni Moi a me ka hoopaa loa ana ia Iolani Hale, Samuel Nott	400 38
H. G. Crabb	36 00
T. H. Davies	137 45
Edward Lucas	66 00
W. Miller	92 00
A. B. Kerr	1,138 84
E. Lucas	46 00
W. Miller	110 00
Brown & Phillips	387 00
E. Lucas	24 00
A. H. Davenport (\$711.45 kikoo \$17.77)	711 45
Shreve Crump & Low	565 48
Palapala Kikoo no Davenport	17 77
" " Shreve C. & L.	14 12
John Nott	358 00
Brown & Phillips	430 24
Lewers & Cooke	494 83
G. F. Wells (Lycan & Co.)	1,352 60
Na pono kukui ea ae i uku ia ia Williams, Di- mond	1,502 22
Uku o ka poe hana ma Healanani Hale e like me ka Buke la :	
Dec. 9th	\$ 30 00
Dec. 16th	43 30
Dec. 23rd	80 00
Dec. 30th	80 00
Jan. 6th	80 00
Jan. 13th	90 00
Jan. 20th	97 50
Jan. 27th	100 00
Feb. 10th	100 00
	<hr/>
	\$ 22,867 72

PAUKU 2. E waiho aku ka Puuku o ka Moi i na Bila a pau i aie ia i ka Luna Hooiaio no Kona Apono ana, mamua o ke kikoo ia ana ia mau dala i ke Kuhina Waiwai, e like me ia i haawi ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLVI.

OLELO HOOHOLO KANAWAI.

NO KE KOKUA ANA I KA PAPA KUAAUHAU O NA ALII O HAWAII,

NO KA MEA, aole hoi he haawina i hooholoia no ka uku ana i na lilo o ka Papa Kuauhau o na Alii o Hawaii nei, e like me ia i hanaia ma ke Kanawai e hoololi ana i ka Pauku 2, o Mokuna 7, o ke Kanawai o 1880, i aponoia ma ka la 3 o Augate o 1882, a ua makemake ia e hoomau ia aku ka hana o ka Papa, a e noho me ka ninaninau hou ana a pau pono ka lakou mau hana; nolaila,

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

Ma keia e hoomana ia ke Kuhina Waiwai, a ke hoomana ia aku nei e uku aku i na dala mai loko ae o na dala o ka Waihona Dala o ke Aupuni ma o ke kikoo ana a ke Kuhina Kalaiaina ma ke kikoo a ka Peresidena i na dala i manaoia ai e kikoo i kela a me keia manawa iloko o keia mau makahiki elua i na dala aole e oi aku mamua o ka Umikumamalua Tausani Elima Haneri Dala (\$12,500).

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886,

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLVII.

HE KANAWAI

E HOOHOLO AI I HAAWINA HOOMAU NO KA MEA KIEKIE KE
KAMA ALII WAHINE POOMAIKELANI.

NO KA MEA, ua noho hana ke Kama Alii Wahine ka Mea
Kiekie Poomaikelani ma kekahi oihana nui iloko o keia
Aupuni, aole no i ike ia kekahi paewaewa, a pono ole i ka
malama ana i ka oihana, a hike wale i keia wa ; a

NO KA MEA HOI, oiai oia e noho ana ma keia oihana nui, a
hanohano iloko o keia Aupuni, ua loaahia oia i ka na-
waliwali ma ke kino ; nolaila

*E Hooholo ia 'e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. Ma keia, ua haawi ia na ke Kama Alii Wa-
hine ka mea Kiekie Poomaikelani Ekolu Tausani Elima
Haneri Dala, no kela a me keia makahiki, oiai oia e ola ana ;
a ua kauoha ia ke Kuhina Waiwai e uku ia mau dala mai-
loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, ma ke ano e like
me na uku makahiki a me na haawina e ae o ke Aupuni, e
uku ai; e uku ia i kela a me keia mahina.

PAUKU 2. E hiki no i ke Kama Alii Wahine ka mea Kie-
kie ke kikoo aku i ka Waihona Dala o ke Aupuni, no ka
haawina i olelo ia ma ka pauku mua, mai ka la aku e hoo-
holo ia ai keia Kanawai, aka, hoi, aole no e haawi ia kekahi
dala o ke Aupuni, mamuli o na olelo o keia Kanawai, aia a
haalele a pau paha ka noho Kiaaana ana o ke Kama Alii
Wahine ka mea Kiekie.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono
ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLVIII.

HE KANAWAI

E HOOHOLo AI I HAAWINA HOOMAU NO KA MEA HANOHANO
W. C. PARKE.

NO KA MEA, ua noho loihi ka Mea Hanohano W. C. Parke ma ka oihana o ke Aupuni, mai ka wa mai o ka Moi Kauikeaouli, Kamehameha III, Kamehameha IV, Kamehameha V, Lunalilo a hiki iho nei i ka Moi Kalakaua, a ua piha na makahiki he Kanakolukumamaha o kona lawelawe ana ma ka oihana Aupuni; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia na ka Mea Hanohano W. C. Parke he Hookahi Tausani Elua Haneri Dala no kela a me keia makahiki, oiai oia e ola ana, a ua kauoha ia ke Kuhina Waiwai e uku aku ia mau dala no loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, ma ke ano e like me na uku makahiki a me na haawina e ae, a ke Aupuni e uku ai, ma ka makahiki a i ole ma ka malama paha e uku ia ai.

PAUKU 2. E hiki no i ka Mea Hanohano W. C. Parke e kikoo aku i ka Waihona Dala o ke Aupuni no ka Haawina i olelo ia ma ka pauku maluna ae, mai ka la aku e hooholo ia ai keia Kanawai; aka hoi, i na ma kekahi manawa e lawe ana ua W. C. Parke nei i ka Oihana Aupuni, me kekahi uku makahiki i hoomaopopo ia, alaila, e pau ana kona uku kumau i haawi ia ma keia Kanawai.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA XLIX.

HE KANAWAI

E HOOHOLO AI I HAAWINA HOOMAU NO A. FORNANDER.

NO KA MEA, ua noho hana ka Mea Hanohano A. Fornander ma kekahi hana iloko o keia Aupuni, aole i ike ia kekahi hana paewaewa ma ka lawelawe loihi ana i ka oihana a he mea no hoi i paulele nui ia mamuli o kona ano hoopono ;

A NO KA MEA HOI, ua elemakule a nawaliwali iloko o na hana o ke Aupuni ; nolaila,

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia na A. Fornander i Hoohahi Tausani Elua Haneri Dala no kela a me keia makahiki oiai oia e ola ana ; a ua kauoha ia ke Kuhina Waiwai e uku aku ia mau dala mai loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni ma ke ano e like me na uku makahiki, a me na haawina e ae o ke Aupuni, e uku ai ma ka makahiki paha a ma ka mahina paha e uku ia ai.

PAUKU 2. E hiki no ia A. Fornander ke kikoo aku i ka Waihona Dala o ke Aupuni, no ka Haawina i olelo ia ma ka pauku mua, mai ka la aku e hooholo ia ai keia Kanawai ; aka hoi, aole no e uku ia ka Haawina i hoakaka ia ma keia Kanawai e ke Kuhina Waiwai ; oiai e lawelawe ana o ua A. Fornander nei i kekahi Oihana Aupuni, me ka uku i hoomaopopoia.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

o

KALAKAUA REX.

MOKUNA L.

HE KANAWAI.

E HAAWI AI I HAAWINA UKU HOOMAU NO KA MEA MAHALOIA
THOS. W. EVERETT.

NO KA MEA, ua noho loihi ka Mea Mahaloia Thos. W. Everett ma ka Oihana Aupuni me ka malama pono, a me ke ewaewa ole; a ua elemakule oia, a ua nawaliwali ke kino a pono ole ke malama hou i ka oihana; nolaila,

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia Kanawai ua haawi ia no ka Mea Mahaloia Thos. W. Everett, Hookahi Tausani Elua Haneri Dala no kela a me keia makahiki, no kona wa ola, a ua kauohaia e keia Kanawai ke Kuhina Waiwai e uku aku ia mau dala mai loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni e like me na uku makahiki, a me na haawina e ae o ke Aupuni e uku ai, ma ka hapaha makahiki e uku ai.

PAUKU 2. E hiki no ika Mea Mahaloia Thos. W. Everett e kikoo aku i ka Waihona Dala o ke Aupuni no ka Haawina i olelo ia ma ka pauku maluna ae, mai ka la aku e hooholo ia ai keia Kanawai; aka, aole no e haawi ia kekahi dala no loko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, aia haalele mai ia i ka oihana malalo o ke Aupuni. Aka hoi, i na ma kekahi manawa e hiki mai ana, e lawe hou ana ua Thos. W. Everett nei i ka Oihana Aupuni, me kekahi uku makahiki i hoomaopopo ia, alaila, e pau ana kona uku kumau i haawi ia ma keia Kanawai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LI.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE ANA I HAAWINA HOOMAU NO KA WAHINE
KANEMAKE A KA MEA MAKE JOHN E. BARNARD.

NO KA MEA, o ka mea make John E. Barnard, ua noho he
Umikumamawalu makahiki iloko o na hana o keia aina,
ma ke ano Kakauolelo Mua o ka Aha Hookolokolo Kiekie,
a e noho ana no ma ia hana i kona manawa i make aku ai; a,

NO KA MEA, o ua John E. Barnard nei iloko o ka manawa
o kona noho hana ana ua mahalo kiekie ia oia e na
Lunakanawai o ka Aha Kiekie, e na hua o ka Papa Loio, a
e na mea a pau i kuleana hana ma na Aha Hookolokolo,
mamuli o kona malama pololei i kana mau hana a me kona
ano oluolu mau; a,

NO KA MEA, o ua John E. Barnard nei i kona make ana aku
ua waiho iho i kana wahine kanemake Ema Barnard me
ka aneane nele loa; nolaila,

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ua hookaawale mau loa ia na dala he
Eko lu Haneri no ka makahiki hookahi, maluna o ka mea i
olelo ia Ema Barnard iloko o kona ola ana; aka nae hoi, ina
oia e mare hou aku ana, alaila, e lilo keia mau olelo i mea
ole, a e pau wale.

PAUKU 2. Mai ka la aku o ka apono ia ana o keia Kana-
wai e uku aku no ke Kuhina Waiwai i keia mau dala i olelo
ia mai loko ae o ka Waihona Aupuni i ka mea i olelo ia
Ema Barnard elike me ke ano o na uku, a me na Haawina
ma ka makahiki, a ma ka mahina paha.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M.H. 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA LII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 847 O KE KANAWAI KIVILA E PILI ANA I KA LUNAKANAWAI KAULIKE A ME KA HOPE LUNAKANAWAI KAULIKE O KE AUPUNI.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka Pauku 847 o ke Kanawai Kivila, ma keia ua hoololi ia, a e heluhelu ia penei:

“Pauku 847. O ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Kiekie, oia no ka Lunakanawai Kaulike o ke Aupuni, a ma ia ano, iaia no ka mana a pau e pili ana i keia oihana ma ke Kanawai i kakau ole ia. He mana no kona ma ke Keena e hooko i na moraki, a e hoolohe, a e hooholo no na mea a pau e pili ana i ke Kaulike, no ka aie kaa ole, a no ka hookolokolo moku; a o na Hoa Lunakanawai o ka Aha Kiekie o laua na Hope Lunakanawai Kaulike, ia laua no na mana like ma na mea a pau e pili ana i ka Lunakanawai Kaulike ma ke Keena.”

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA MALAMA IA ANA O KA LA SABATI.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni*

PAUKU 1. Ua papa ia na ano hana a pau ma ka la Sabati, koe wale no na hana pilikia maoli, a me na hana ku i ke aloha, a ua komo malaila na hana a pau i kupono no ka malama ana i ka maluhia, ke ola, noho oluolu a pilikia ole o ka lehulehu, me ka malama ana i ka waiwai mai na pilikia a poino i ike mua ole ia e hiki mai ana, a i kupono no ka hele ana i ka pule, a no ka hoolako ana i na mea e hiki ai e heluhelu a imi naauao paha. Eia nae hoi, ma na la Sabati a hiki i ka hora eiwa o ke kakahiaka, e hiki no e hoochamama ia na hale kahi umiumi, a papa, a e hiki no e kuai ia na i'ohou, a me ka i'a, a e lawe ia ma na wahi o ka poe nana i kuai ; a hiki i ka hora eiwa o ke kakahiaka a mahope iho o ka hora ekolu o ke ahiahi e hiki no ke lawe ia ka waiu ma na hale hoomoe, a e pepehi ia na bipi, hipa, a me na puaa ; a ma ia la holookoa e hiki no ke kuai ia na mea ai i hoomo'a ia, e ai ia ma kahi i kuai ia ai, a e lawe ia paha ma kahi e aku, e ka poe e hanai ana i kahi poe. Ua hiki no e kuai ia na laau lapaau, a me na pono lapaau e ae, a ua hiki no e halihali ia na ukana pilikino mai luna mai, a i luna paha o na moku i ku mai, a e holo aku ana paha ma ia la, a ua hiki no i na kaa mahu e lawe i na ohua ma ka la Sabati e kau ma na mokuahi, a e hiki no i na kaa hoolimalima, kaa lio, alahao, a me na waapa i loa ka laikini, e halihali i na ohua no ka uku, a o na hana a pau e hana ia ana ma ke ano

ku i ke Kanawai, ma ka la Sabati, e hana ia no ia ma ke ano e hiki ana i mea e kue ole ai i ka pono o ka lehulehu, a me kela a me keia kanaka e loaa iaia ka noho malie, a hoomaha ana ma ia la.

PAUKU 2. Ma keia la ua hookapu ia na hana lealea akea, na mea lealea hoikeike a paani paha ma ka la Sabati, a aole e hana a kokua kekahi mea ma kekahi hana lealea, mea paani, a hoikeike ma ke ano akea ole, ma ka la Sabati, ma ke ano e kue ana i ka pono o ka lehulehu, a o kela a me keia kanaka, e loaa iaia ka noho malie a hoomaha ana ma ia la.

PAUKU 3. O kela a me keia mea e kue ana i na mea i hoakaka ia ma ka pauku ekahi, a elua paha o keia Kanawai, i na e ku ka hewa iaia, e hoopai ia aole e oi aku mamua o kanalima dala, a i ole ia, e hoopahao ia aole e oi aku mamua o kanakolu la.

PAUKU 4. Aole e hooko kekahi mea i kekahi palapala pili i ka hihia waiwai (Kivila) ma ka la Sabati, aole e mana na hooko ia ana o ia ano.

PAUKU 5. O ka la Sabati ma ka manao o keia Kanawai oia no ka la mua o ka hebedoma, a ua komo malaila ka manawa, mawaena o ka like a like o ka po mamua iho, a me ka like a like o ka po mahope iho oia la.

PAUKU 6. Ma keia ke hoopau loa ia nei na Pauku elua, ekolu, eha, elima, a me eono o ka Mokuna 35 o ke Kanawai Hoopai Karaima.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA XXVIII O NA KANAWAI O 1878, "E PILI ANA I NA DUTE MALUNA O NA ANO WAINA I LAWE IA MAI."

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna XXVIII o na Kanawai o 1878 a e heluhelu ia penei:

Pauku 2. E kau ia, ohi ia, a uku ia na dute i hoakaka ia mahope iho nei, maluna o na waiwai i hoikeia malalo iho i lawe ia mai iloko o keia Aupuni, penei:

"No na mikilima ili-kao, a me na ili e ae, ekolu dala no ke kakani paa; no na cigar, a me na cigar liilii, umi dala no ke tausani, a me iwakaluakumamalima hapa haneri e like me kona kumu waiwai.

"No na baka Pake, kanalima keneta no ka paona.

"Ma na pahu koa, i na eha pahu, ma ka paa hookahi, elua dala; i na elua pahu, ma ka paa hookahi, hookahi dala.

"Ma na moena Pake, elua dala no ka owili.

"Ma na Port, Sherry, Madeira, a me na Waina e ae oia ano, i oi ka ikaika mamua o iwakaluakumamakahi hapa haneri o ka alekahola iloko, a pela no hoi me na Cordials, Bitters, a me na mea e ae oia ano, a inoa paha i komo, a malama ia paha me ka alekahola, a wai ikaika paha maluna o iwakaluakumamakahi hapa haneri a malalo o kanakolu hapa haneri i hoakaka ole ia ma kahi e, elua dala no ke galadi.

"Ma na Champagne, Sparkling Moselle, a me Sparkling Hock, ekolu dala no ke kakini omole quata, a hookahi dala me hapalua no ke kakini omole paina.

“Ma ke Claret, Rhine Waina a me na waina o ia ano malalo o iwakaluakumamakahi hapa haneri o ka ikaika o ka aleka-hola iloko, i hoomaopopo ole ia, kanaha keneta no ke kakini omole quata, a he iwakalua keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani i na ma ka pahu.

“Ma ka Ela, Pota, Cider, a me na mea inu i hoawaawaia, i hoakaka ole ia, he kanaha keneta no ke kakini omole quata; a he iwakalua keneta no ke kakini omole paina; a he umikumamalima keneta no ke galani, i na ma ka pahu.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku e hooholo ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 517, HAAWINA XV O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololiia nei ka Mahele 1 o ka Pauku 517 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

1. Ma ka Alekohola, a me na Wai Ikaika e ae, ua like pu ke degere o ka ikaika me ka Alekohola, he umi dala no ke galani; ma ka Barani, Gini, Rama, Whiskey, a me na Wai Ikaika e ae a pau loa, o kela ano, keia ano, a ma na Wai e ae, Cordials, Bitters, na Hua me ka Barani, na Wai Ala, a me na mea kalepa e ae, i kawili ia me na mea ono, a uakawili ole ia paha, a he Alekohola nae maloko, ua like ka ikaika me kanakolu hapa haneri a maluna ae paha, aole nae i oi

aku mamua o kanalimakumamalima hapa haneri, ekolu dala no ke galani; a ma na mea a pau maluna ae o ke kanalimakumamalima hapa haneri, e kau ia e like me ke ana o ka ikaika.

PAUKU 2. E pili keia Kanawai i na Waiwai a pau, e waiho ana ma ka bona i ka manawa e lilo ai keia i Kanawai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai a hookoia mai kona la e hoocholo ia ai.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 32, O KA MOKUNA 44, O NA KANAWAI O 1882, E PILI ANA I KA HOPU ANA I NA WAIONA.

E Hoocholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 32, o ka Mokuna 44, o na Kanawai o 1882, a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 32. Ua hiki no i kekahi Lunakanawai Apana, ka Iiamuku, kona Hope, a o kekahi Makai Nui, Hope Makai Nui, a Makai e ae, e hopu me ka palapala hopu ole, e hopu aku a e lawe i na waiona a pau ana i loa ai, ke manao kupono e lawe ia ana ma o a maanei, ma ke ano kuai ma kekahi alanui aupuni, a alanui liilii, a ma kekahi papaa hale, hale lole, hale kuai a lanai, a wahi e ae o na ano a pau, e kekahi mea i loa ole iaia ka laikini, e kuai ia mau mea, a me na ipu, a me na mea a pau, i lawelaweia no ka paa ana, inu ana, a ukuhi ana ia mea; a ua hiki ia Lunakanawai, ma ka hooiaio ia ana oia hewa, e hoahewa i ka mea i hana pela, a ua hiki iaia e hoopai aku i ua mea hewa la, e uku i na dala

aole e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala, aole hoi e emi malalo o kanalima dala, a e hoopaahao ia ma ka hana oolea, no kekahi manawa, aole e oi aku mamua o na malama eono, aole hoi e emi malalo o hookahi malama, a hookahi hapalua o ka uku hoopai dala, e haawi ia i ka mea nana i hai, a hoike ae i ka mea i hiki ai ka hoahewa ia ana, a na ua Lunakanawai nei no, mahope o ka hoahewa ia ana, e hooholo a hoolilo i ua waiona nei, a me na mea a pau e paa ai ua waiona la, a me na ipu, a mea e ae i lawelawe ia no ka inu ia ana, oia mea ua lilo loa, a e kauoha aku e kuai ia aku no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii. Eia nae, i na manawa a pau e hopu ia ai ia waiona, oiai e lawe ia ana mai kekahi wahi a i kekahi, alaila, aia no maluna o ka mea e lawe ana i ua waiona la ke kaumaha o ka hooiaio ana, aole i lawe ia, a e lawe ia ana, a e kau ia i mea kuai."

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LVII.

HE KANAWAI

E HOOKOMO AI I PAUKU HOU ILOKO O KE KANAWAI KIVILA E KAPA IA PAUKU 128A, E HOOHAIKI ANA I KA HAAWI ANA I NA LAIKINI MA HONOLULU.

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

E hookomo ia kekahi pauku hou iloko o ke Kanawai Kivila i kapa ia Pauku 128A, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"Pauku 128A. E hoole no ke Kuhina Kalaiaina i ka haawi ana i na laikini no kela a me keia ano hana, koe wale

no iloko o na hale i hana ia ma ke ano pale ahi ma kela wahi o Honolulu ma ka hikina o ke alanui Alakea a me ka akau o alanui Beretania, i na ma kona manao a hoomaopopopana i ke ano oia hana a me ke ano o ke ku ana o ia wahi he mea ia e hoopilikia ai i ka poe e kokoke mai ana i ke ahi."

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LVIII.

HE KANAWAI.

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1023, O KA MOKUNA 18 O KE KANAWAI KIVILA, "E PILI ANA I KA HOOPUKA ANA I NA PALAPALA HOOMALU WAIWAI, A ME KA HOOKO ANA AKU."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1023 o ke Kanawai Kivila, a e heluhelu ia penei :

"Pauku 1023. Na ka Luna Makai mahope o ka ohi ana, e hoolaha aku i olelo kuai no ia waiwai i ohi ia, i na he waiwai paa a waiwai lewa paha, a hala na la he kanakolu, a o ka manawa paha i olelo ia e ka Aha, ma ke kau ana i ka palapala hoolaha kakau lima, a pai ia paha ma na wahi akea, ekolu iloko o ia Apana, kahi i waiho ai ua waiwai nei, a i na ma ka Mokupuni o Oahu, ma ka hoolaha ana i ekolu manawa iloko o kahi nupepa, a mau nupepa paha i pai ia ma Honolulu, Mokupuni o Oahu, ko Hawaii Pae Aina."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kua ana i keia ma keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LIX.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA LUNAKANAWAI O KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE

NO KA MEA, ua hoakakaia ma ka Pauku 65 o ke Kumukana-
wai i haawi ia e ka Moi Kamehameha V., i aloha nui ia,
ma ka Aha Hookolokolo Kiekie, e hoonoho ia kekahi
Lunakanawai Kiekie a me na Hoa Lunakanawai, aole e
emi malalo o elua, a e hiki no i kekahi o lakou ke noho a
ke hooponopoño i kekahi halawai ana a ua Aha nei; a,
NO KA MEA HOI, he mea kupono e hoonoho ia ma ka Aha
Hookolokolo Kiekie i hookahi Lunakanawai Kiekie, a me
na Hoa Lunakanawai Eha, a e hoakakaia ko lakou haa-
wina uku pakahi a me ka lakou mau hana ma ke Kana-
wai; nolaila,

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. Ma ka Aha Hookolokolo Kiekie, e hoonohoia i
hookahi Lunakanawai Kiekie, a i Eha mau Hoa Lunakanawai,
a e hiki no i kekahi o lakou ke noho a malama i ka Aha, a
ke malama ia pela, e loa a e lawelawe i na mana a pau a me
ka mana Hookolokolo i haawi ia i ua Aha la i olelo ia.

PAUKU 2. O ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolo-
kolo Kiekie oia no ka Lunakanawai Kaulike o ke Aupuni, a
ma ia ano ua loa iaia na mana a pau loa e pili ana i ua
Oihana la, ma ke Kanawai o ka manao. Ua loa no iaia ka
mana, ma ke Keena, e hooholo, e hooko i na moraki, a e
hoolohe, a e hooholo ma na mea a pau e pili ana i ke Kau-
like, Banekarupa, a me na Hihia Moana.

PAUKU 3. E lilo na Hoa Lunakanawai i mau Hope Luna-
kanawai Kaulike o ke Aupuni, a ua loa no hoi ia lakou pa-
kahi ka mana Hookolokolo piha a kulike ma na mea a pau
ma ke Keena, e like me ko ka Lunakanawai Kaulike i
oleloia.

PAUKU 4. O na mana like a me na hana i loa a e lawe-lawe ia nei e ka Hoa Lunakanawai Mua o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e loa a e lawelawe ia no ia ma ia ano like e na Hoa Lunakanawai pakahi o ka Aha Hookolokolo Kiekie i oleloia.

PAUKU 5. E noho na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka lakou mau Oihana, e like me ka mea i hoaka-kaia ma ka Pauku 65, i oleloia, o ke Kumukanawai.

PAUKU 6. E loa i ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolokolo Kiekie ka uku makahiki o Eono Tausani Dala, a i na Hoa Lunakanawai pakahi ka uku makahiki he Elima Tausani Dala, a e hookaa ia ua mau uku la mailoko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni.

PAUKU 7. E noho ka Lunakanawai Kiekie ma ka Moku-puni o Oahu. E hoonoho ia a e noho na Hoa Lunakanawai Akahi, Elua, Ekolu a me Eha, e like me ka ke 'Lii ka Moi e makemake ai e hoonoho a e hookohu.

PAUKU 8. Ma keia ke hoopau loa ia nei na Pauku 827, 846 a me 847, o ke Kanawai Kivila, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoakaka ai i ka uku o na Lunakanawai Kokua Alua o ka Aha Hookolokolo Kiekie," a e hoololi ai i ka Pauku 846 o ke Kanawai Kivila, i apono ia ma ka la 30 o Dekemaba, 1864, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i kapaia he Kanawai e hoakaka ai i ka uku o ka Lunakanawai Kokua Alua o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a e hoololi ana i ka Pauku 846 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la iwakaluakumamaono o Mei, 1886, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomaopopo ana i na hana a me na mana o ke Kokua Lunakanawai Elua o ka Aha Kiekie," i aponoia ma ka la umikumamahiku o Iulai, 1862.

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mahope iho o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LX.

HE KANAWAI

E PAPA ANA I KA PEPEHI WALE IA O NA MANU O KA LEWA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Harwaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Aole i ku i ke Kanawai ka lawe ana, pepehi ana, a hana ino ana paha, i kekahi Koloa, lele, Kōlea Kanaipa, Ulili, Kaliu a Kukuluao paha, mawaena o ka la 1 o Mei a me ka la 1 o Okatoba. O ka lawe, pepehi a hoopoino ana i kekahi Koloa lele ahiu, Kelu a Manu Kapalulu paha, Kolo-hala, mawaena o ka la 1 o Maraki a me ka la 1 o Sepatemaba. O ka lawe ana, pepehi a hoopoino ana i kekahi Manu Kolo-hala Wahine, (Pekina), i kela a me keia manawa. O ka lawe ana, pepehi a hoopoino ana i na Nunu, Ku, a Alae ahiu paha, mawaena o ka la 1 o Feberuari a me ka la 1 o Iulai. O ka lawe, ohi a hoopoino ana i na Hua o ke Koloa lele, Alae, Manu Kapalulu, (Pekina), Nunu, Ku, a Kelu paha, i kela a me keia manawa. O ke kuai mai, kuai aku, haawi no ke kuai ana, hoouna a malama ana paha ma ka waihona i kekahi manu i hoakaka ia maluna, i kela a me keia manawa i papa ia e ke Kanawai, ka pepehi ana oia mea.

PAUKU 2. No ke kue ana i na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, o ka hoopai he hoopai dala. aole emi malalo o Umi Dala, aole hoi e oi aku mamua o ke Kanalima Dala, a i hookaa ole ia ka hoopai dala, e hoopaa hao ia aole e emi malalo o umi la, aole hoi e oi aku mamua o elua mahina.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXI.

HE KANAWAI

E AE AI I NA PALAPALA AE NO KA LAWE ANA I NA PU NO KE
KI MANU, A ME KA HAHAI HOLOHOLONA ANA.

*E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, mamuli o ka hooia ana mai o ke Kiaaia, ke haawi aku i Palapala Ae e lawelawe i na ano pu a pau, no ke ki manu a me ka hahai holoholona ana iloko o ka Mokupuni Oahu, no ka makahiki hookahi, i kela mea keia mea e noi mai ana, ke loa mai na dala elima no ia Palapala Ae.

PAUKU 2. O kela a me keia mea ma ia mokupuni e lawelawe ana i kekahi pu, pu pokole, pu raipela, pu panapana, a me kekahi mau ano pu e ae, no ke ki manu a hahai holoholona ana, ke loa ole mamua ka Palapala Ae i oleloia, ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, alaila, e hoopai ia no oia i ke dala aole e oi aku i ke kanalima no kela a me keia ofeni; a i na i uku ole ia ia dala, e hoopaa hao ia a kaa ia dala hoopai a me na koina, e like me ke Kanawai.

PAUKU 3. E kakau inoa ia keia mau Palapala Ae e ke Kuhina Kalaiaina, i hoailona helu ia, e like me na la i hoo-puka ia ai, a me ke kau pu ana i ke Sila o ka Oihana, me ka hiki ole ke hoolilo aku ia palapala ia hai.

PAUKU 4. O kela a me keia mea o paa ana i kekahi Palapala Ae malalo o keia Kanawai, e hiki iaia ke hoopii mamuli o kona ike pono, i ke kue ia ana o ke Kanawai, e pale ana i ka luku wale ia ana o na manu o ka lewa, i ka Ilamuku o ke Aupuni; a i ole, e hoopau loa ia kona Palapala Ae.

PAUKU 5. Ma keia ke hoopau loa ia nei ka Mokuna XX o na Kanawai o 1870.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M.H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I NA HOOPII
HOOTALAHALA MAI NA AHA HOOKOLOKOLO A NA LUNAKA-
NAWAI HOOMALU A APANA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Mahope iho o ka hooholo ia ana o keia Kana-
wai, o kekahi mea e makemake ana e hoohalahala i ka olelo
hooholo a kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana ma kekahi
hihia Kivila a Karaima paha, he hiki no ke hoohalahala i
ua olelo hooholo la i kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke
Keena, ma ka hoike ana aku i ka manao hoohalahala a me
ka uku ana i na koina a me ka haawi ana i na bona i kauoha
ia ma ke Kanawai i keia wa, a ina ma ka Mokupuni
o Oahu, i kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie
ma ke Keena; a i ole ia, i ka Aha Kaapuni o ia Apana
Hookolokolo Kaapuni, a ina ma ka Mokupuni o Oahu, i ka
Aha Kiekie e like me ka makemake o ka mea e hoohalahala
ana; e hoike ia i ka manawa e waiho ia aku ai ka hoohalahala,
a aole e ae ia kekahi hoohalahala hou aku a e ae paha ma
kekahi kumu ma na hoohalahala i kauoha oleia e waiho mai
i bona ma ke Kanawai i keia manawa, aole no hoi e kauoha
ia e waiho mai malalo o keia Kanawai.

PAUKU 2. O na Kanawai a pau loa a me na mahele o na
Kanawai i kue i na hoakaka ana o keia Kanawai ua hoopau
loa ia, a ma keia ke hoopau loa ia nei lakou.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mahope iho o kona hoo-
holoia ana.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO ANA I KA LAWELAWE ANA I KA OIHANA LOIO MA NA AHA HOOKOLOKOLO HOOMALU A APANA PAHA," I APONO IA MA KA LA 5 O AUGATE, M. H. 1878.

E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni

E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 1074c o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololi ia ma ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ana i ka lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha," i apono ia ma ka la 5 o Augate, M. H. 1878, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 1074c. Aole e ae ia kekahi mea e lawelawe i ka Oihana Loio ma na Aha Hoomalu a me na Aha Apana o ke Aupuni, me ka loa ole o ka Palapala Ae ; aka, ua hiki no i na mea a pau ke hoopii a pale aku i kona hihia ponoi a me kana ohana, me ka Palapala Ae ole. O ka huaolelo ohana, ma keia pauku, ua pili wale no kela i na makua ponoi o kekahi kanaka, a me kona mau kaikuaana, kaikaina, kaikua-hine a kaikunane paha, me kana wahine mare, a me ka laua mau keiki ponoi."

Na Kanawai a hapa Kanawai e kue ana i keia, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXIV.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I NA KULANA LAUMANIA O NA ALANUI ME NA ALALOA, A ME NA KULANA LAUMANIA A ME NA AKEA O NA ALAHELE KAU AOAO ILOKO O KE KULANAKAUHALE O HONOLULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. Na ke Kuhina Kalaiaina e hookohu i Komisina o Ekolu Eneginia Kivila, a hookahi o lakou ka Luna o na Hana Hou no ka haawi ana i na kulana laumania o na alanui a me na alaloe a pau, me na kulana laumania a me na akea o na alahale kau aoao a pau o ua mau alanui la, iloko o ua kulanakauhale la o Honolulu; a o kela a me keia hakahaka oloko o ua Komisina la, e hoopiha koke ia no. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, no kekahi kumu, ke hoopau aku i ua poe Komisina la, a o kekahi paha o lakou, a e uku ia lakou mailoko ae o ka haawina no ka Oihana Ana Aina Aupuni, koe nae ua Luna la o na Hana Hou.

PAUKU 2. Na ke Komisina i hoakaka ia ae la ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, e ana akahale, e hoiliwai a e hoolaumania i kela a me keia alanui, alaloe a alahale kau aoao paha, e hoakea ia ana, hoopolelei ia, a e hana hou ia ana paha, a i kauoha ia aku ai hoi lakou e ke Kuhina Kalaiaina, a e hana hoi i hoolala piha pono me ka pololei, a me ona kii hoi no ua hoolala ana la, me na laina hoolaumania a me na hoakea ana i aponoia e lakou, a i kakau moakakalea ia hoi maluna

oia kii. O keia kumu hoolala a me ke kii, e kakau inoa no lakou ma ko lakou ano Komisina, a e kakau inoa pu aku no hoi ke Kuhina Kalaiaina ia mea, a e kauoha hoi i ke Sila o ka Oihana Kalaiaina e hoopili pu ia.

PAUKU 3. O na kumu hoolala a me na kii i hoakakaia ae nei ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e hoomaopopoia oia ke kii Oihana Hoililaumania o ke alanui, auwai lawe i na ino malalo o ka ili o ke alanui, alaloa, a alahale kau aoao paha, i hoikeia ai ua mau kii la iloko o ua kulanakauhale la o Honolulu, a ma ia mau mea hoi e hahai ia ai na hana a pau no na alanui, na alaloa a me na alahale kau aoao, a e mala-maia ia mau mea ma ka waihona palapala o loko o ke Keena o ka Luna Nui o na Hana Hou. Oia mau kii, a me na kumu hoolala, ua noa no i na manawa a pau no ka nana ia ana e ka poe kuleana ma ia mau mea, me ka uku ole; e loa aku no na kope o ia mau mea mai ka Luna Nui aku o na Hana Hou i ka poe e makemake ana ia mau mea, no ka uku mau no ia ano hana; a o ke dala e loa mai ana pela, e hoihoi ia aku i ke Keena Kalaiaina ma ke ano he loa Aupuni.

PAUKU 4. No na mea i makemake ia e keia Kanawai, e komo ke kulanakauhale o Honolulu ma ka apana o Honolulu, ma ka Mokupuni o Oahu, mai ke kahawai o Kalihi ma ke komohana, ma ka hikina o ke kahawai o Manoa, a o Kalia paha, o ke kai no hoi ma ke alo, a mauka hoi o na alaloa a pau, he ekolu (3) mile mai kahakai mai.

PAUKU 5. O na Kanawai a pau a me na hapa Kanawai e kue ana me na olelo o keia Kanawai, ma keia ua hoopau ia.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXV.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KE ALAI IA O NA ALANUI O HONOLULU, LAHAINA
WAILUKU, KAHULUI A ME HILO.

*E Hooholo ia e ka Moi, a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni*

PAUKU 1. Aole e ae ia kekahi mea e hoahu, waiho a hoo-
muu paha ma kekahi alanui, alahale a alaolowi paha, a malu-
na paha o kekahi alahale aoao a alahale e ae paha, a maluna
paha o kekahi uwapo maloko o ke kulanakauhale o Honolulu,
a maloko paha o na kulanakauhale o Lahaina, Hilo, Wailuku
a me Kahului, i kekahi ano waiwai a lako paha o kekahi ano,
koe wale no e like me ka mea i ae ia mahope ae nei.

PAUKU 2. Aole e ae ia kekahi mea e kau, hoolewalewa,
waiho, hooulu, a e ae paha e hooulu ia maluna o kekahi
alanui, alahale, alaolowi, alahale aoao a uwapo paha, i ke-
kahi mea hoailona, anini, lanai, kumulaau, nahelehele, mea
hihi, ina i alai ia ke alanui e ia kumulaau, nahelehele, a mea
hihi paha, a o kekahi mea alai e ae paha, koe wale no e
like me ka mea i hoikeia mahope ae nei.

PAUKU 3. Aole e ae ia kekahi mea e eli i ua alanui la, ala-
hele, alaolowi, alahale aoao a uwapo paha, a e hookaawale a
lawepaha ma kahi e i kekahi lepo, papahale, na pohaku
kamoe, a pohaku a lako e ae paha, i hana ia ai ua mea la, a
e lapai, a hoololi i ua papahale nei, a pohaku kamoe, a po-
haku pale paha, koe wale no e like me ka mea i ae ia ma-
hope ae nei.

PAUKU 4. Aole e ae ia kekahi mea e kukulu, a hookumu
paha, maluna o kekahi alanui, alahale, alaolowi, alahale
aoao, a uwapo paha, i kekahi pou hoopaa lio, pou tele-
garapa a telephone paha, a pahu hae paha, a mea e ae paha,
koe wale no e like me ka mea i ae ia mahope ae nei.

PAUKU 5. O kela a me keia mea e hana ana i kekahi o na mea i papa ia e kekahi o na Pauku 4 mamua ae nei, e hoopai ia, ke ku ka hewa, i na dala aole e emi iho malalo o elima, a aole hoi e oi aku mamua o iwakaluakumamalima dala, no kela a me keia hewa.

PAUKU 6. Na ka Luna Alanui e hoikeike aku i kela a me keia mea e hoomuu ana, e waiho ana, a e hoahu ana paha i kekahi mea, me ke kue i na hoakaka a ka Pauku 1 o keia Kanawai, a o ka mea paha e kau ana, hoolewalewa, waiho, hooulu, a e ae ana paha e hooulu ia kekahi mea alai, a mea e ae paha, me ke kue i ka Pauku 2 o keia Kanawai, e kauoha ia oia e hookaawale aku ia mea, a o ua mea la i kauoha ia pela, e uku no oia i ka uku hoopai, he elima dala no kela me keia iwakaluakumamaha hora e waiho ana ua mea la e like me mamua, mahope o ka hoike ia ana aku oia hoikeike iaia.

PAUKU 7. E hiki no i ka Luna Alanui ke haawi i ka palapala ae, i kakau ia, i kekahi mea e kukula aku ana i kekahi hale, e lawe i kekahi mahele o ke alanui a me ke alahahele aoao mamua iho o ke kahua, kahi e kukulu ia aku ana ua hale nei, aole nae e oi aku i ka hookahi hapalua o ke akea o ke alanui a me hookahi hapalua o ke alahahele aoao, no kekahi manawa kupono, i ka wa e kukulu ia ana ua hale la, aole nae e haawi ia ua ae la no ka manawa e oi aku mamua o elua mahina; aka, e hiki no ke hooloihi hou ia aku e ke Kuhina Kalaiaina, a e hiki no i kela a me keia manawa, ke hoopau ia eia, i na i ike ia he alai kupono ole i ke alanui a alahahele aoao paha. I ka wa e hala ai ka manawa i haawi ia ai e ua ae nei, a i ole i na paha ua hoopau ia ua ae nei, alaila, o ka mea iaia i haawi ia ai ua ae nei, e hookaawale aku i ua mau mea ana i hoahuai, a e waiho ana paha ma ke alanui, a alahahele aoao paha, mamuli o ua ae la, iloko o elima la, a i na e hana ole pela, e kau ia no ka hoopai, elima dala, maluna ona no kela a me keia la e waiho ia ai ua mea la mahope mai. Na ka mea e lawe ana i kahi hapa o ke alanui a alahahele aoao paha, e kau a malama i na ipukukui maluna oia mea alai, e pale pono aku ai i na ulia poino.

PAUKU 8. E waiho no kela me keia i kekahi ano waiwai a lako paha, ma ke alahahele aoao, ma ke alo iho o kona hale, i na e lawe mai ana ia, a i ole, e lawe aku ana paha, no ka manawa aole e oi aku ina hora ekolu, aole nae e uhi ia ke alanui, e ua mau waiwai a lako la, a oi aku i ka elua hapa-kolu o ke akea o ke alahahele aoao; a aole hoi e paila ia a oi ae ke kiekie mamua o eha kapuai.

PAUKU 9. O na hoailona oihana i hoopaa ia me ka hale, e hiki no ke kau ia maluna ae o ke alahahele aoao, aole nae e oi aku ke kawa, mai ka hale mai, mamua o ekolu kapuai, nona ke kiekie maluna ae o ke alahahele aoao, aole e emi iho malalo o ewalu kapuai.

PAUKU 10. O na anini i kikoo ia me na hakahao, i hoopaa ia a paa pono i ka hale, a ma ke alo e hoopaa ia ai ua anini la, a o na wahi a pau o ua koo a hakahao la, aole e emi iho malalo o umikumamakahi kapuai ke kiekie, mai ke alahahele aoao ae; a e hiki no ke hoomoe ia maluna ae a hiki i ka aoao mawaho o ke ala kau aoao, a ina e hoolewalewa ia ua anini la, mai ua hakahao la, alaila, e kuu ia a kulike me ka palena mawaho o ua alahahele aoao la, ma na alanui i emi ole iho ke akea malalo o kanalima kapuai, e hiki no ke hana ia na lanai, aole nae e emi iho kekahi wahi oia mau lanai malalo o umikumamakahi kapuai, mai ke alahahele aoao ae, aole no e oi aku ka laula oia mau lanai mamua o eono kapuai, a e hoike ia no na kii oia mau lanai a pau i ke Kuhina Kalaiaina, a i kona hope paha, no ka noapono ia ana. Eia nae, ina aole i hiki loa aku ka laula o ka lanai i ka aoao mawaho o ke alahahele aoao, alaila, e hooloihi ia aku no ua lanai la, ma ka hooloihi ana aku i ke kaupaku, a ma ka pakui ana mai i anini paha, a hiki i ka aoao mawaho o ke alahahele aoao.

PAUKU 11. E hiki no ke kukulu ia na pou no ka hoopaa ana i na lio, a ano holoholona e ae paha, ma ka palena mawaho o ke alahahele aoao, a ma hai paha o ke alanui, mamua iho o ke alo o kekahi hale, o ua mau pou la, aole e oi aku mamua o eha kapuai ke kiekie.

PAUKU 12. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i ka ae e kanuia na laau hoonani a malumalu paha, maloko mai o kekahi alahahele aoao, aole e oi aku mamua o hookahi kapuai mai ka palena aku o waho o ua alahahele aoao la; a e hiki no hoi ke haawi i ka ae e kukulu ia na pahu hae, na pou telegarapa a telefone paha, ma kekahi alanui, a ma na alanui paha a pau, e like me ka mea ku i ka pono o ka lehu-lehu; a ua haawi ia ka mana i ua Kuhina la e hana i mau rula e hooponopono ai i ke kukulu ana ia mau mea, a e hoo-ko pono ia me ka pololei ua mau rula la, e kela me keia mea, a hui paha, i haawi ia ai ua ae la.

PAUKU 13. E hiki no i ka Luna Alanui ke haawi i ka ae i kekahi mea a hui paha, e eli i ke alahahele aoao a alanui paha, ma ke alo iho o kona, a o ko lakou wahi a hale paha, no ka hana ana i kekahi wahi e hoohui ai i ke paipu wai, a makani aa paha, a i ole, me kekahi hawai lawe ina mea ino wale, a no na hana e ae paha. A o ua mea la, a hui paha, e haawi ia ai ua ae nei, e hoopaa oia i kana hana maloko mai o iwakaluakumamaha hora mahope iho o ka hoomaka ana, a e hoopiha hou, e hoihoi, kukulu hou, a e hoomoe hou i ke alanui a me ke alahahele aoao, i eli ia a i hue ia eia, a e hana hou ia a kulike me ka maikai a pua kuponō, a e waiho iho ia wahi me ka maikai e like me ka manawa i haawi ia ai ka ae iaia. Ina o na eli ana, no na kumu i hoike ia maloko o keia pauku, e waiho hamama ia ma ka po, alaila, e kau a e malama ka mea i loa ka ae ia, i kukui, a mau kukui paha, ma kahi kokoake i ua wahi la i eli ia, i kumu e pale aku ai i na ulia poino.

PAUKU 14. E hiki no ke waiho ia, a hoakoakoa ia paha na waiwai a lako paha, maluna o kekahi uwapo, ma ke ano kupono, ina nae e hookaawale ia a waiho hamama ia, i wahi e hiki ai ke hele aku a hele mai, a e hoakoakoa ia ua mau waiwai a lako la, ma ke ano e kue ole ai i ka hoopilikia i kekahi mea e hele aku ana, a oia paha maluna o ua uwapo la, a e poino ai paha ua uwapo la, a ua haawi ia ka mana i ka Luna Awa Nui e hooponopono i ka waiho a hoahu ana i ua

mau mea la, a o ka mea e waiho a e hoahu ana i ua mau lako la, me ke kue i na kuhikuhi a ka Luna Awa Nui, e hoouku ia no oia i elima dala no kela a me keia manawa ana e hana ai pela; a oia no ka hoopai no kela a me keia la e hoomau ia ai ka hana ana pela.

PAUKU 15. O kela a me keia mea e loaa aku ana ke kauoha i hoakaka ia ma ka Pauku 6 o keia Kanawai, a hooko ole aku i ua kauoha la iloko o iwakaluakumamaha hora, alaila, e hiki no i ka Luna Alanui ke lawe aku i ua kumu alai la, a e kau no na lilo, no ua hookaawale ana nei, maluna o ua mea la, a nana no e uku na lilo mawaho ae o ka hoopai i hoakakaia ma ua pauku la.

PAUKU 16. O kela mea keia mea i loaa aku ka ae, i hoakakaia ma ka Pauku 7 o keia Kanawai, ke hookaawale ole oia i na waiwai a ukana paha, i waiho ia eia maluna o ke alanui a alahalele aoao paha, maloko mai o na hora he iwakaluakumamaha, mahope mai o ka pau ana o ka manawa i hoakaka ia e ua ae la, a i ole, mahope iho paha o ka hoopau ia ana o ka mana o ua ae la, a ua kau a malama ole i na kukui i kauoha ia ma ia ae ana, alaila, he mana ko ka Luna Alanui e hookaawale aku ia mau mea, a e kau a malama i na kukui malalo o na lilo o ua mea la no ia hookaawale ana a nana e uku no ia mau lilo oia hookaawale ana, me na kukui, mawaho ae o ka hoopai i hoakakaia maloko oia pauku i olelo ia.

PAUKU 17. O kela me keia mea e kue ana i na hoakaka a na Pauku 8, 9, 10, 11 a me 12 o keia Kanawai, e kau no maluna ona ka hoopai, aole e emi iho malalo o elima dala, a aole hoi e oi aku mamua o iwakaluakumamalima dala, no kela a me keia hewa.

PAUKU 18. O kela a me keia mea i loaa aku ka ae, i hoakaka ia ma ka Pauku 13 o keia Kanawai, a e hana hou ole i ke alahalele aoao, a ke kau ole paha i na kukui, e like me ia i hoakakaia, e hoouku ia oia i na dala aole e emi malalo o elima, a aole hoi e oi mamua o iwakaluakumamalima dala,

no kela a me keia iwakaluakumamaha hora, e hana hou ole ia ai; a e hiki no i ka Luna Alanui ke hana hou, a e kau paha i na kukui, malalo o ka lilo o ua mea la, a na ua mea la e uku no na lilo o ua hana hou ana la, a kau ana paha o na kukui, mawaho ae o ka uku hoopai no ia hana ole ana.

PAUKU 19. Aole e ae ia kekahi mea holokaa e huki a e hookele paha i kekahi ano kaa maluna o ke alahēle aoao, koe wale no, i na he mea hiki ole i ua kaa la ke pale ae i ke kau aku maluna o ua alahēle aoao la, i wahi e komo aku ai iloko o kekahi pa, kahua, a iloko paha o kekahi wahi e waiho ia ai ua kaa la, i ka manawa waiho wale ia.

PAUKU 20. Aole e ae ia kekahi mea e hoopaa i kekahi lio, a holoholona e ae paha, i kekahi kumu laau hoonani a malumalu paha ma na alanui a alahēle paha, a i kekahi pahu a kaola paha e hoopuni ana i ua laau la.

PAUKU 21. Aole e ae ia kekahi mea e haalele i kekahi lio a hoki ma kekahi alanui, alahēle a alaolowi paha, me ka hoopaa pono ole ia o ua lio la a hoki paha.

PAUKU 22. Aole e ae ia kekahi mea e hoopaa i kekahi lio a holoholona e ae paha, ma ke ano e alai ai ua lio la, a holoholona e ae paha, i ke alanui, ma kekahi alahēle aoao a ala e ae paha.

PAUKU 23. Aole e ae ia kekahi mea e kukulu a e ae paha e kukulu ia kona kaa, a o kekahi kaa paha malalo o kona mana, ma kekahi alanui, alahēle a alaolowi paha, no ka manawa oi aku i na minute he umikumamalima, koe wale no, ina ua hoopaa ia ua kaa la me kekahi lio huki ukana. Aole no hoi e ae ia kekahi mea e alai, me ke kumu ole, i kekahi alanui, alahēle a alaolowi paha, mamuli o kekahi kaa a holoholonapaha.

PAUKU 24. Aole e ae ia kekahi mea e hoonee a e kokua paha e hoonee i kekahi hale iluna, a ma kahi paha o kekahi alanui, alahēle, alaolowi paha, me ka loa muta ole o ka palapala ae e hana pela, mai ke Kuhina Kalaiaina a Luna Alanui mai paha.

PAUKU 25. Aole e ae ia kekahi mea e hoolele lupe ma kekahi alanui, alahela a alahela aoao paha.

PAUKU 26. O kela a me keia mea e hana ana i kekahi o na mea i papa ia e na hoakaka o na Pauku 19 a hiki i ka Pauku 25 o keia Kanawai, a lawe aku a hoopio i kekahi kukui i kau ia e like me ke kauoha o keia Kanawai, e hoopaiia oia i na dala aole e emi iho malalo o elima, aole hoi e oi aku i na dala he iwakaluakumamalima, no kela a me keia hewa.

PAUKU 27. E mana na Lunakanawai Hoomalu a me Apana o keia Aupuni, e hoolohe a hoooho i na hoopii no ke kua ia o kekahi hoakaka o keia Kanawai.

PAUKU 28. Aole e manao ia kekahi mea iloko o keia Kanawai e kua aku i na Kanawai a me na rula paha e paa nei, a e hana ia aku ana paha ma keia hope, no ka hoomalu a hooponopono ana i ka Apana i keia ma ka inoa "Palena Pauahi o Honolulu." E pili no na olelo o keia Kanawai i na Alanui Aupuni a pau, na alahela, alalowi, alahela : oao ma na taona i hoakaka ia ma keia Kanawai, maloko iho o na palena i hoakaka ia, i kela manawa keia manawa, e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 29. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku e apono ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kua ana i keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXVI.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I KAHU NOHO I KAHOHAHA MA KE KANAWAI
I KUPONO E LOAA KA MANA KOHO.

NO KA MEA, ua nui na manao like ole i ulu ae, a he nui hoi na mea like ole i hanaia e pili ana i kahi noho mamua o ka wa koho, a ua ala mai hoi na kanalua a me na hoopaapaa no ka manao o na huaolelo: "ka papa inoa o ka poe kupono i ke koho balota o kona apana," e like me ia i hoakakaia maka Pauku 62 o ke Kumukanawai; nolaila,

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ke Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Aole no e ae ia kekahi mea i kupono i ke koho balota e hookomo i balota no ka Lunamakaainana, aia wale no a noho maoli ua mea la maloko o ka apana koho kahi ana i manao ai e koho, aole e emi mai malalo o kanakolu la mamua o ka la koho. O kela a me keia mea e hookomo ana i balota ma kekahi apana koho, koe wale no e like me ia i hoakakaia maanei, i na e hoahewaia oia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia oia aole e emi malalo o umi, aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri dala; a i ole, e hoopaaia ma ka halepaahao e hana i ka hana oolea, aole e oi aku mamua o elua malama.

PAUKU 2. E mana no keia Kanawai, a e lilo i Kanawai, mahope iho o kona aponoia ana; a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia, ma keia ua hoopauia no.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXVII.

HE KANAWAI

E HOOMANA AI I KE KUHINA KALAIAINA E HOOKUU A HOOLILO AKU IA HERMANN KOCKEMANN, BIHOPA O OLBA, A HOPE APOKOLO O KO HAWAII PAE AINA, I KEKAHI APANA AINA E NOHOIA NEI E UA MISIONA LA, NO NA HANA MANAWALEA.

OIAI, ma ka la 12 o Iulai, M. H. 1839, o ke Alii ka Moi i make aku, Kamehameha III., ua haawi aku i ke Aupuni o Farani, i kahua halepule, i ka apana aina i hoakakaia penei: O kela apana aina e waiho ala ma Honolulu, maloko o ka ili aina i kapaia e na kanaka, "Kalanikahua," nona na kapuai he hookahi haneri me kanakolukumamalua ka loa, a me ekolu kapuai ka laula, me kekahi alahеле, he kanakolukumamakolu kapuai ke akea; a,

OIAI, o ka Misiona Katolika o ko Hawaii Pae Aina, ua paa a ua nohō ma ua aina ala i oleloia, mai ka manawa i oleloia, ma ke ano he wahi puuhonua no na elemakule a me na poe nawaliwali Hawaii o ka Hoomana Katolika Roma; nolaila,

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ke Aupuni Hawaii, ma keia Kanawai, ua haawi, hookuu a hoolilo aku ia Hermann Kockemann, Bihopa o Olba, a Hope Apokolo o ko Hawaii Pae Aina, i ka apana aina i hoakaka ia maluna, ma ke ano he hope no ka Misiona Katolika o ko Hawaii Pae Aina, a e lilo hoi ua wahi la me na loa, puka a pomaikai, mailaila mai, e hoohana ia no na hana manawalea wale no.

PAUKU 2. O ke Kuhina Kalaiaina o ko Hawaii Pae Aina, ua hoomanaia ma keia e hana i palapala hoolilo, e hookuu a e hoolilo ana ma ka aoao o ke Aupuni Hawaii, i ka apana

aina i hoakakaia ma keia Kanawai, i ua Hermann Kockemann nei, ma ke ano he hope no ka Misiona Katolika o ko Hawaii Pae Aina, maluna o ke kumu o ua wahi ala, e hoo-hanaia a e hooliloia no na hana manawalea wale no ; aole hoi he mau koina poho e hana ia no ka lawe ana i kekahi lihi o ua wahi ala no ka hoakea a hooloihi ana paha i na alanui ma Honolulu, aole hoi auhau e hookauia maluna o ua wahi ala no na hoomaikai ana mamuli o ke kumu oia hoakea a hooloihi ana.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M.H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXVIII.

HE KANAWAI

E PALE AKU AI I NA HALAWAI HOOKUI O NA MOKU MA KA MOANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoaka iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 1. O ke kanawai i apono ia ai ma ka la kanakolu o Iulai, ma ka makahiki o ko kakou Haku, Hookahi Tausani Ewalu Haneri me Kanawalu, i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i ke Kanawai i aponoia ma ka la kanakolu-kumamakahi o Dekemaba, ma ka makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri ma Kanaono Kumamaha," i kapaia "he Kanawai e pale aku ai i ka halawai hookui ana o na moku ma ka moana, a e hana i mau mea hou, i pani no ia Kanawai i hoopau ia."

PAUKU 2. Ua kauoha ia na kapena o na moku Hawaii a pau, e malama a e hooko maluna o ko lakou mau, moku i na rula i hai ia ma ka Papa e pili pu ana me keia:

KA PAPA.—NA MOKUMAHU A ME NA MOKUPEA.

PAUKU 1. Maloko o na rula mahope iho nei, o na moku-mahu a pau, e hoo-holo ia ana me na pea wale no, aole me ka mahu, e manao ia he moku holo pea ia, a o na mokumahu a pau e hoo-holo ia ana e ka mahu, a he pea a pea ole paha, e kau ana ia manawa, e manao ia oia he mokumahu.

NA KUKUI.

PAUKU 2. O na kukui i hoakaka ia ma na Pauku mahope iho nei, i helu ia: "ekolu," "eha," "elima," "eono," "ehiku," "ewalu," "eiwa," "umi" a me umikumakahi, oia na kukui e laweia, aole hoi kekahi ano e ae, i na manawa a pau, mai ka napoo ana a ka puka ana o ka la.

NA KUKUI NO NA MOKUMAHU.

PAUKU 3. E kau na mokumahu holo moana, oia i e holo maoli ana. (a.) Maluna a ma ke alo paha o ke kia mua, aole emi ke kiekie mai ke kino ae o ka moku, he iwakalua kapuai; a, ina hoi ua oi ka laula o ka moku mamua o iwakalua kapuai, alaila, aole e emi ke kiekie o ke kukui malalo o ia laula, i kukui keokeo olinolino, i hanaia e hoomalamalama mau, me ka uwiki ole, i umi kukuna o ke panana, ma kela a me keia aoao o ka moku, oia hoi, mai mua pono mai a hiki i elua kukuna o ke panana mahope iho o waena o ka moku ma kela a me keia aoao, e like ke ano olinolino oia kukui e ike ia ai iloko o ka po poeleele ke ole e uhi ia e ka noe, aole e emi malalo o elima mile.

(b.) Ma ka aoao akau (starboard) o ka moku, e kau ia i kukui omaomao, i hana ia e hiki ai e hoike ae i kona malamalama no na kukuna he umi o ke panana, a i hana ia e hiki ai ke hoomalamalama, mai mua pono mai a hiki i elua kukuna mahope iho o waena o ka moku, ma ka aoao akau (starboard), i hana ia ma ke ano e hiki ai ke ike ia ma ka po poeleele, ke uhi ole ia e ka noe, aole e emi malalo o elua mile.

(c.) Ma ka aoao hema (port) o ka moku, e kau ia i kukui ulaula, i hana ia e hiki ai e hoike ae i kona malamalama na na kukuna he umi o ke panana, a i hana ia e hiki ai o hoo-

malamalama mai mua pono mai a hiki i elua kukuna mahope iho o waena o ka moku, ma ka aoao hema (port), i hanaia ma ke ano e hiki ai ke ike ia ma ka po poeleele, ke uhi ole ia e ka noe, aole e emi malalo o elua mile.

(d). E hoomakaukau ia keia mau kukui omaomao, me ka ulaula; me na papa pale kukui ma ka aoao, a e oi aku ana i ekolu kapuai mamua o ke kukui, i mea e ike ole ia ai ua kukui la ma kekahi aoao o ka ihu o ka moku.

PAUKU 4. O ka mokumahu e kolo ana i kekahi moku, e kau no oia i koma mau kukui kau aoao, me elua kukui olinolino keokeo, maluna ae kekahi o kekahi, aole nae e emi malalo o ekolu kapuai ke kaawale o kekahi mai kekahi, i mea e maopopo ai oia mai na mokumahu e ae. E hana ia a like ke ano o keia mau kukui elua, a e kau ia ma kahi i kauohaia e kau ai na kukui olinolino keokeo, o na mokumahu e ae.

NA MOKU E HOOKELE OLE IA ANA.

PAUKU 5. (a.) O na moku a pau, i na paha he mokumahu a moku holo pea paha, mainuli o kekahi ulia pilikia poino, ua hiki ole ke hookele ia, e kau no ia moku i ka po ma kahi i kauohaia, e kau na mokumahu i ke kukui keokeo, i kukui keokeo; a ina he mokumahu ia, alaila, ma kahi oia kukui keokeo, i mau kukui ulaula, i ekolu iloko o na ipukukui poepoe, i emi ole malalo o umi iniha ke ana waena o lakou pakahi, e kau pololei ia maluna kekahi o kekahi, aole e emi ke kaawale o kekahi mai kekahi, malalo o ekolu kapuai, a i hana ia ma ke ano e hiki ai ke ike ia ma ka po poeleele, ke uhi ole ia e ka noe, no ka loihi, aole e emi malalo o elua mile, a i ke ao, e kau pololei ia i ekolu mau papa poepoe elelele, aole e emi malalo o elua kapuai pakahi ke ana waena, kekahi maluna ae o kekahi, aole hoi e emi malalo o ekolu kapuai ke kaawale o kekahi mai kekahi, ma ke alo o ke kia mua, aole nae malalo iho o ke poo oia kia.

NA MOKU E HOOMOE ANA I NA "UWEA TELEGARAPA."

(b.) O ka moku, i na paha ia he mokumahu a he moku holopea paha, e hoomoe ana i ka uwea telegarapa, a e huli ana i ka uwea i haule, e kau ia moku i ka po, ma kahi o ke

kukui keokeo i kauoha ia no na mokumahu, a ina he moku-mahu ia, ma kahi o ke kukui keokeo, i ekolu mau kukui iloko o na ipu kukui poepoe, i emi ole malalo o umi iniha ke ana-waena, e kau pololei ia kekahi maluna ae o kekahi, aole e emi ke kaawale o kekahi mai kekahi, malalo o ekolu kapuai. O ke kukui maluna loa o keia mau kukui, a me ke kukui malalo loa, he mau kukui ulaula, a o ke kukui mawaena i kukui keokeo, a e hana ia ma ke ano e ike ia ai na kukui ulaula, ma kahi mamao e ike like ia me ke kukui keokeo. I ke ao, e kau ia i ekolu mau popo i emi ole malalo o elua kapuai ke anawaena, i kau ia kekahi maluna ae o kekahi, aole e emi ke kaawale o kekahi mai kekahi malalo o eono kapuai, ma ke alo o ke kia mua, aole nae malalo o ke poo oia kia, o ka mea maluna loa a me ka mea malalo loa, e hana poepoe ia, a e pena ulaulaia, a o ka mea mawaena, e hana kaimana ia, a pena keokeo ia.

KA MANAWA E KAU AI NA KUKUI KAU AOAO.

(c.) O na moku i oleloia ma keia pauku, ina aole no e holo ana imua, aole no e kau ina kukui kau aoao, aka, ina e holo ana no imua e kau ia no na kukui kau aoao.

(d.) Ona kukui a me na popo i kauoha ia ma keia pauku, e kau ia, a e hoiike ia, e manao ia e na moku e ae e holo mai ana, he mau hoailona ia ua pilikia ka moku nana i kau aku, a ua hiki ole ke hookele ia, a nolaila, aole hiki i ua moku ia ke hookaawale ae ma kahi e. O na hoailona e kau ia e na moku i pilikia maoli, a e makemake ana e kokua ia aku, aia no ia maloko o ka pauku iwakalua-kumamahiku.

NA KUKUI NO NA MOKU HOLOPEA.

PAUKU 6. O na moku holopea e holo maoli ana, a e kolo ia ana paha, e kau lakou i na kukui, e like me ka mea i oleloia ma ka Pauku 3, no na mokumahu e holo ana, koe nae ke kukui keokeo, aole loa no e kau lakou ia kukui.

NA KUKUI KU I KA WA NO NA MOKU LIILII.

PAUKU 7. I na manawa e hiki ole ia i na moku liilii, ke kau i na kukui aoao omaomao me ka ulaula, no ka nui o ka

ino, alaila, e malama ia kela mau kukui ma ka papabele o ka moku, ma ko laua mau aoao kupono o ka moku, me ka makaukau e hoike koke ia, a i na e hookokoke mai kekahi moku e, a ua kokeke aku paha ua moku nei i kekahi moku, alaila, e hoike ia aku ua mau kukui la, ma ka aoao i hoakakaia no ia kukui, iloko o ka manawa kupono e pale aku ai i ka hookui ana o na moku, ma ke ano e ike maopopo pono ia, e ike ole ia ai ke kukui omaomao, ma ka aoao hema, (port), a o ke kukui ulaula hoi, ma ka aoao akau, (starboard). I mea e moapopo pono loa ai ka hana ana a me ke kau ana, o keia mau kukui kau aoao, e pena ia owaho o ka ipu kukui e hookomo ia ae me ka pena omaomao a me ka ulaula, a e hoomakaukau ia me na pale kupono.

NA KUKUI NO NA MOKU MAHU, A ME NA MOKU HOLOPEA, UA
KUU IA KA HELEUMA.

PAUKU 8. O na moku a pau, ina he mokumahu, a he moku pea paha, ua kuu ka heleuma, e kau mau ma kahi e ike pono ia ai, aole nae e oi aku ke kiekie i na kapuai he iwakalua maluna o ke kino o ka moku, i hookahi kukui keokeo, iloko o ka ipu kukui poepoe, aole e emi malalo o ewalu iniha ke ana-waena oia ipu kukui, a e hana ia ua ipu kukui la e iki ia ai ke olinolino, a puni ka iliwai, aole emi malalo o ka mile hookahi ke kaawale.

NA KUKUI NO NA MOKU PAILAKA.

PAUKU 9. O na moku pailaka i hoonoho ia ma kona wahi, oiai e lawelawe ana i kana oihana, aole oia e kau i na kukui i kauohaia no na moku e ae, aka, e kau no oia i kukue keokeo maluna pono o ke kia, e ike ia ai a puni ka iliwai, a e hoike hoi i kukui lapalapa, a mau kukui lapalapa paha, i kela a me keia manawa pokole; aole nae e oi aku na kowa ma-waena o na hoolapalapa ana, mamua o umikumamalima minute; o na moku pailaka e lawelawe ole ana i ka lakou hana, ma ko lakou wahi i hoonoho ia ai, e kau no lakou i na kukui e like me ko na moku e ae.

NA KUKUI, NO NA WAAPA HAMAMA, A ME NA MOKU LAWAIÁ.

PAUKU 10. O na waapa hamama, a me na moku lawaia, i emi iho ko lakou mau tona i kopeia ai ma ka Hale Dute, malalo o iwakalua tona, oiai lakou e holo ana, a oiai hoi aole i hookuia ko lakou mau upena, upena kauo, upena kope, a aho lawaia paha iloko o ke kai, aole lakou i kauoha ia e kau i na kukui kau aoao ulaula, me ka omaomao, aka, e hooma-kaukau kela a me keia waapa, a mokupea paha, oia ano i ipu kukui, me ke aniani omaomao ma kekahi aoao, a he aniani ulaula ma kekahi aoao, a i ka wa e koko ke mai ai kekahi moku, a e koko ke aku ai ua waapa, a moku nei paha, i kekahi moku, e hoike ia aku ua kukui nei iloko o ka manawa kupono e pale aku ai i ka hookui ana me ia moku, a ma ke ano hoi e ike ole ia ai he omaomao ma ka aoao hema, (port), ao ka ulaula hoi ma ka aoao akau, (starboard). O na olelo i koe maloko o keia pauku, ua pili wale no ia i na waapa, a me na moku lawaia ma ka moana, e pili ana i na kapakai o Europa, ma ka akau aku o ka lae o Finisterrie.

(a.) O na moku, a me na waapa lawaia a pau no lakou na tona i kope ia, he iwakalua a oi ae, oiai, e holo ana, a oiai aole i kuu ia ka lakou mau upena, upena kauo, upena kope a aho lawaia paha, iloko o ke kai, e kau no lakou i na kukui, e like me ko na moku e ae oiai he holo ana.

(b.) O na moku a pau, oiai e lawaia ana, me na upena kuu, a e lana ana ka moku, e hoike a e kau i elua mau kukui keo-keo, ma kekahi wahi o ka moku e ike pono loa ia ai. E kau ia keia mau kukui ma ke ano e emi ole ai ke kiekie o kekahi maluna o kekahi, malalo o eono kapuai, aole e oi maluna o umi kapuai, aole hoi e emi ke kowa mawaena o keia mau kukui ma ke ano moe like me ke kila o ka moku, malalo o elima kapuai, aole hoi oi mamua o umi kapuai; o ke kukui malalo o keia mau kukui, oia ka mea mamua, a e hana ia a elua, a e hookomoia hoi iloko o na ipu kukui i hana ia, ma ke ano e ike ia a puni ka iliwai ma ka poeleele, me ka paa ole i ka noe, no kahi kaawale aole emi malalo o ekolu mile.

(c.) O na moku a pau, oiai e lawaia ana me na upena kauo, upena kope, a e lawaia ana paha me kekahi upena kauo e ae paha, e kau no lakou, ma kekahi wahi o ka moku, e ike pono loa ia ai, i elua kukui. Hookahi o keia mau kukui i ulaula, a o kekahi hoi i keokeo. E kau ia ke kukui ulaula maluna ae o ke kukui keokeo, a aole e emi kona kaawale malalo o eono kapuai, aole hoi e oi aku mamua o umikuma-malua kapuai aole hoi e oi aku ke kaawale iliwai like, i na he kaawale oia ano, mamua o umi kapuai. E hana ia keia mau kukui ma ke ano, a e hookomo ia iloko o na ipu kukui i hana ia ma ke ano e ike ia ai a puni ka iliwai, ma ka po poelele, me ka paa ole i ka noe, o ke kukui keokeo, no ke kaawale, aole e emi malalo o ekolu mile, a o ke kukui ulaula no ke kaawale aole e emi malalo o elua mile.

(d.) O ka moku e lawaia ana me ke aho lawaia, e kau no oia i na kukui, e like me ko ka moku e lawaia ana me na upena kuu.

(e.) I na i ka wa e lawaia ana kekahi moku me ka upena kauo, upena kope, a upena e ae oia ano, ua ku malie ka moku no ka paa a hihia ana o ka upena i ka pohaku, a mea e ae paha e paa ai, e kau ia no na kukui, a e hookani ia ka mea kani, no ka wa paa pu i ka noe, e like me ko na moku ua kuu ia ka heleuma.

(f.) Ua hiki no i na moku lawaia, a me na waapa hamama e hoikeike i kela a me keia manawa i kukui lapalapa mawaho ae o na kukui i kauoha ia ai lakou ma keia pauku, e kau a hoike ae. O na kukui lapalapa a pau e hoike ia ana e kekahi moku, oiai oia e lawaia ana, me na upena kauo upena kope, a e lawaia ana paha me kekahi upena oia ano, e hoike ia no oia mahope o ka moku, koe wale no keia, i na e paa ana ua moku nei i ka upena ma kona hope, alaila, e hoike ia ua kukui lapalapa nei mamua o ka moku.

(g.) E hoike a e kau hoi na moku lawaia a pau, a me na waapa hamama, oiai e kuu ia ana ka heleuma, mawaena o ka napoo ana a me ka puka ana o ka la, i kukui keokeo, i ike ia a puni ka iliwai no ke kaawale he hookahi mile.

(h.) I ka manawa paa pu i ka noe, o na moku me na upena kuu e lana ana, a me na moku e lawaia ana me na upena kauo, upena kope, a e lawaia ana me na upena o ia ano, a me na moku e lawaia ana me na aho lawaia, e puhi no lakou i kela a me keia manawa, i oi ole ae mamua o elua minute ke kowa mawaena o ke puhi ana i ko lakou ole, no ka wa nae, a e hookani no hoi i kona bele i kela a me keia manawa.

NA MOKU E LOAA AKU ANA.

PAUKU 11. O na moku e aneane ana e loaa aku i kekahi moku i holo mai mahope, e hoi ke aku no ia moku ma kona hope i kukui keokeo, a i oleia, i kukui lapalapa, i ua moku la e holo mai ana.

NA RULA NO KA HOAKAKA ANA I KA WA, UA PAA I KA NOE.

PAUKU 12. E hoolako ia kela a me keia mokumahu, me ke oeo, a mea hookani mahu e ae i kupono, a e waiho ia ma kahi e poha pono ai me ke akaka, me ke keakea ole ia e kekahi mea e kani ole ai; a me kekahi ole kupono no ka wa nae hookani ia e kekahi upa makani, a mea e ae paha oia ano, me kekahi bele kupono no hoi kekahi. (Ma na wahi a pau i kauoha ia e hookani ia ka bele maloko o na rula, e hookani ia ka pahu maluna o na moku Tureke a pau). Pela no na mokupea, e hoolako ia me ka ole puhi, a me ka bele no ka wa noe. Iloko o ka wa paa i ka noe, ohu, a e haule mai ana paha ka hau, i na i ke ao, a i ka po paha, e malama ia a e hoi ke ia aku na kahoaka, i hai ia ma keia pauku e like me ka mea i hai ia malalo iho nei, oia hoi:

(a.) E hookani na mokumahu, oia i holo ana, i kona oeo, a mea kani mahu e ae paha, i hookahi kani loihi ana i kela manawa keia manawa, aole nae e oi aku ke kowa mawaena o na hookani ana mamua o elua minute.

(b.) E hookani na mokupea, oia i holo ana, i ka ole, i kela a me keia manawa, aole nae e oi aku ke kowa, mawaena o na hookani ana, mamua o elua minute; i na e holo ana me ka makani ma ka aoao akau, (starboard tack), alaila, i hookahi hookani ana, a, i na e holo ana me ka makani ma ka

aoao hema, (port tack), alaila, i elua hookani ana, a i na e holo ana me ka makani mahope ae o waena (abaft the beam), alaila, i ekolu hookani ana kekahi mahope o kekahi.

(c.) E hookani na mokumahu, a me na mokupea, oiai, e ku wale ana me ka holo ole, i ka bele, i kela manawa keia manawa, aole nae e oi aku ke kowa, mawaena o na hookani ana mamua o elua minute.

E HOLO MALIE ME KE AKAHELE, NA MOKU I KA WA PAA PU I KA NOE, A PELA AKU.

PAUKU 13. O na moku a pau, i na paha he mokupea, a mokumahu paha, e holo malie me ke akahele, i ka wa ua uhi mai ka noe, ohu, a e haule mai ana ka hau.

NA RULA NO KA HOE ULI, A ME KA HOOHOLO ANA.—NA MOKUPEA.

PAUKU 14. I na e hookoke ana kekahi mau moku holo-pea kekahi i kekahi, a ua manaoia e halawai hookui ana, alaila, e hookaawale kekahi o laua mai kekahi ae, penei :

(a.) O ka moku e hooiho ana me ka makani mahope, oia ke hookaawale ae no ka moku e hoopii ana me ka makani mamua mai.

(b.) O ka moku e hoopii ana me ka makani ma ka aoao hema, (port), oia ke hookaawale ae i ka moku e hoopii ana me ka makani ma ka aoao akau, (starboard).

(c.) I na e hooiho ana laua a i elua me ka makani ma na aoao like ole, alaila, o ka moku e holo ana me ka makani ma ka aoao hema, (port), oia ke hookaawale ae no kekahi.

(d.) I na e hooiho ana laua a i elua me ka makini ma ka aoao hookahi, alaila, o ka moku maluna, oia ke hookaawale ae mai ka moku malalo.

(e.) O ka moku me ka makani mahope pono, oia ke hookaawale ae, i kekahi moku.

NA MOKUMAHU E HALAWAI ANA.

PAUKU 15. Ina e halawai kekahi mau mokumahu elua, he ihu a he ihu, a e koko ke ana paha pela, a manaoia e halawai hookui ana paha, alaila, e holo ae laua a i elua i ka akau (starboard), i holo kekahi ma ka aoao hema (port), o

kekahi. Ua pili wale no keia pauku, i na manawa e holo ana na moku, he ihu a he ihu, a kokoke paha pela, a ua manao ia e halawai hookui ana paha, a aole i pili i na manawa, i na e mau ana ka holo o kekahi mau moku elua imua, a e hala ana me ka hookui ole. Eia wale no na manawa i pili ai. I ka manawa e holo ana kekahi mau moku, he ihu a he ihu, a kokoke paha pela, a i ole ia ma keia ano, i ka wa ma ke ao, ua ike kekahi moku i ke kia o kekahi moku, ua kupono ma ka laina o kona mau kia pono iho, a ua aneane paha pela, a ma ka po, i na manawa e ike ia kekahi moku i na kukui kau aoao a i elua o kekahi. Aole no i pili keia ma ke ao, i na manawa i ike aku ai kekahi moku i kekahi moku, e holo ae ana mamua ona, mai kekahi aoao a i kekahi, a i ka po paha, i na manawa i kupono ke kukui ulaula o kekahi, me ke kukui ulaula o kekahi, a ina i kupono ke kukui omaomao o kekahi i ke kukui omaomao o kekahi, a i ole ia i na manawa e ike ia ai mamua pono, he kukui ulaula, me ke kukui omaomao ole, a i ole ia, he kukui omaomao me ke kukui ulaula ole, a i ole ia, i na manawa i ike ia na kukui ulaula a me ka omaomao, ma na wahi a pau, koe nae mamua pono.

NO ELUA MOKUMAHU E HOLOKUI ANA.

PAUKU 16. Ina he elua mau mokumahu e holokui ana, a manao ia e halawai hookui ana, alaila, na ka moku i ike i kekahi ma kona aoao akau (starboard side), ke hookaawale ae, mai kahi o kekahi moku e holo mai ana.

E HOOKAAWALE NA MOKUMAHU MAI NA MOKUPEA AE.

PAUKU 17. Ina e holo ana na moku elua, he mokupea kekahi a he mokumahu kekahi, ma ke ano i manao ia e halawai hookui ana, alaila, e hookaawale ae ka mokumahu mai kahi o ka mokupea e holo mai ana.

NA MOKUMAHU, E KOKOKE AKU ANA I NA MOKU E AE.

PAUKU 18. O kela a me keia mokumahu e holo ana a kokoke i kekahi moku, a manaoia e halawai hookui ana, e hoemi iho i kona holo, a hoopaa, a i ole ia, e hoemi i hope i na he kupono.

NA MEA HOAKAKA NO NA MOKUMAHU, E HOIKE ANA I KE ANO O KA
LAKOU HOLO ANA.

PAUKU 19. Ina e holo ana kekahi mokumahu, e like me na mea i ae ia, a kauoha ia paha ma keia mau rula, ua hiki no iaia ke hoike aku i ke ano o kona holo ana, i kekahi moku ana i ike ai mamuli o na hoakaka, ma kona oeoe mahu, penei: "Hookahi hookani pokole ana, penei ke ano:" "Ke holo nei au i ka aoao akau (starboard);" "elua hookani pokole ana, penei ke ano:" "Ke holo nei au i ka aoao hema (port);" ekolu hookani pokole ana, penei ke ano: "Ke holo nei au i hope me ka ikaika a pau." E lawelawe ia keia mau kahoaka, a lawelawe ole paha e like me ka makemake, aka, i na e hana ia, alaila, e hooholo ia no ka moku e like me ka mea i ka hoaka ia aku.

NO NA MOKU E HOLO AKU ANA, MAHOPE O KEKAHI MOKU.

PAUKU 20. Me ka nana ole i na mea i olelo ia ma na pauku mamua ae nei; o kela a me keia moku, i na he moku-pea, a he mokumahu paha, e holo aku ana mahope o kekahi moku, a e ane loa aku ana paha, no ia moku i holo aku mahope, e hookaawale ae i kahi o ka moku e holo ana mamua.

NA MOKUMAHU, MA NA WAHI HAIKI.

PAUKU 21. Ma na wahi haiki, na kela mokumahu keia mokumahu, i na manawa a pau, i hiki ke hana pela, e holo ma ka aoao akau (starboard), o ka moku o waena o ua wahi haiki la.

NO KA MANA MA KA HELE ANA.

PAUKU 22. I na manawa a pau, e like me na rula maluna, ua kauoha ia kekahi moku, oia ke hookaawale ae mai kekahi moku, alaila, e holo pololei no kekahi moku ma kona alanui.

NO KEKAHI MAU MEA A ME NA POINO KU I KA WA.

PAUKU 23. Ma ka hooko, ana a me ka wehewehe ana i keia mau rula, e hoomanao ia na pilikia a pau o ka holo moku ana, a pela hoi me na pilikia ku i ka wa i loohia i kekahi manawa, i mea e manao ia ai, he pono e haalele i na rula i ho-

kaka ia maluna, i mea e pale aku ai i kekahi pilikia e hiki koke mai ana.

AOLE NO E HEMAHEMA KEKAHI MOKU, I KA HOOMAKAUKAU ANA I
NA MEA E PALE AKU AI I KA PILIKIA.

PAUKU 24. Aole no e lilo kekahi mea iloko o keia mau rula, i mea e hoopakele ai, i kekahi moku, a o ka mea nona ia moku, a o ke kapena, a o na luina paha, no na pilikia i ulu mai, no ka lawe ole ana i na kukui, a me na kahoaka paha ; a no ka hoomau ole ana o ke kiai, a me na hoomakaukau e ae i manao ia, ua kupono i ka poe hooholo moku, a i kupono paha no ia manawa.

KOE NA RULA I HANA IA NO NA AWA KUMOKU, A ME KA HOLO
MOKU ANA MALOKO O KA AINA.

PAUKU 25. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia mau rula, i mea e keakea ai i ka hooholo ana o kekahi mau rula, i hana ia e ke Aupuni o kekahi wahi, e pili ana i ka hooholo moku ana, ma kekahi awa ku maku, muliwai a wai hooholo moku maloko o ka aina paha.

NA KUKUI NO NA MANAWA A ME NA MOKU I KIAI IA E NA
MANUWA.

PAUKU 26. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia mau rula, i mea e keakea ai i ka hooholo ana i kekahi mau rula, i hana ia e ke Aupuni o kekahi Lahui, e pili ana i na kukui hou, ma-waho ae o na kukui mau, a me na kukui kahoaka, no elua a oi ae paha mau moku manuwa, a no na moku paha e holo ana me ke kiai ia e na manuwa.

NA KAHAKA NO KA WA PILIKIA.

PAUKU 27. I na ua pilikia kekahi moku, a ua makemake e kokua ia aku e kekahi moku, a mau moku paha, a mai ka aina aku paha, eia na kahoaka e hoike ia mai e ia ma ke ano hui, a ma ke ono pakahi paha, penei :

MA KE AO.

1. He pu i ki ia i kela a me keia wa, he minute hookahi paha ke kowa mawaena o na ki ana.

2. O ke kahoaka i hooholoia e na Aupuni e like me N. C.

3. Ke kahoaka manao, oia hoi he hae huina halike, a ua kauia maluna ae, a i oleia, malalo iho oia hae, he popo, a he mea ono like me he popo la.

MA KA PO.

1. He pu i ki ia i kela a me keia wa, he minute hookahi paha ke kowa mawaena o na ki ana.

2. Ka hoolapalapa ana i kekahi mea ma ka moku, (e like me ka ho a ana i ka pahu ta, a aila paha, a pela aku).

3. Na ahi kao, a poka pahu paha, e hoolele ana i na hoku o kekahi waihooluu, a ano paha i ki pakahi ia, i kela manawa pokole, keia manawa pokole.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI A E HOOHUIHUI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I
NA KOMISINA O NA ALA LIILII A ME NA PONO WAI.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. O ka huaolelo, "na Komisina," ina e lawelawe ia malalo o keia Kanawai e pili a e manao ia no oia no na Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai. O ka huaolelo "Aha," e pili a e manaoia oia ka Aha Kaapuni, a i ole ia o ka Aha Kiekie ma ka Banako e like e me ke ano o ka lawelawe ia ana. O ka na huaolelo "poe ma ia hihia," e pili a e manaoia oia no ka poe nona ka hihia imua o na Komisina a o ka Aha paha. O ka huaolelo "hihia," e pili a e manao ia oia ka hana a ninau paha imua o na Komisina. O na huaolelo "mea, a poe paha," e pili a e manao ia oia no

kekahi kanaka, na hui, hui i hoohui ia, na Komisina o na Aina Lei Alii a mea e ae paha koe ke Aupuni.

PAUKU 2. E hoonoho ia e ke Kuhina Kalaiaina ma kela a me keia Apana Auhau o ke Aupuni i ekolu mau kanaka kupono e hana ma ke ano i mau Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai, eia nae, aole e lilo kekahi mea maloko o keia Pauku i mea e hiki ole ai ka hoonoho ia ana o ka mea hookahi ma na apana elua, a oi ae paha ina he mea hiki ke hana ia pela me ka hoopilikia ole i na pono o na kanaka e noho ana ma ia apana. Aole e noho kekahi mea ma ke ano Komisina ma kekahi hihia ina he pono a he kuleana kona maloko, a i na he pili kona ma ke ano hana me ka poe ma ia hihia, a ina ua pili ia lakou a i kekahi o lakou ma ke ano pili koko a ma ka marè ana paha. Ina ua kupono ole kekahi Komisina mamuli o kekahi o keia mau kumu a kumu e ae paha, e hoonoho koke ia i Komisina Kuikawa e ke Kuhina Kalaiaina i oleloia, i na ma ka Mokupuni o Oahu a i ole ia e ke Kiaaina i na ma kekahi Mokupuni e ae. E hoopihia kokeia na hakahaka e ke Kuhina Kalaiaina ma ka hoonoho hou ana e like me ka mea i olelo mua ia.

PAUKU 3. Na ia mau Komisina maloko o ko lakou mau apana e hoolohe a e hooholo i na hihia a pau e pili ana i na Pono Alanui a me na Pono Wai mawaena o kekahi poe, a i ole ia mawaena o kekahi poe me ke Aupuni. Ua hiki no i kela a me keia mea e pili ana i ke Aupuni e noi ana e hooponopono ia kekahi mau pono malalo o keia Kanawai, alaila, e hoopuka na Komisina i palapala kii i kakaulima ia, a i ole ia i pai ia e like ke ano me na palapala kii e lawelawe ia nei ma na Aha Apana a Hoomalu paha i ka mea a i ka poe i hoopii ia paha. E haawi kino ia ka palapala kii i kela a me keia mea aina a mea paha e noho ana maluna o ka aina i na e loa ana ia lakou ke kuleana iloko o ia hihia i na ua ike ia lakou a ua loa aku. I na nae aole loa ka mea a mau mea nona ka aina a poe paha e noho ana e hiki ai ke hooko aku, na na Komisina e hoolaha aku ma ka olelo Hawaii me ka olelo Beritania, a i ole ia, e hoo-

Iaha ia ma ke kapili ana ma kahi i loa'a ole ka mea nona ia wahi a po'e paha e noho ana malaila, a i ole ia ma ka hoolaha ana iloko o hookahi a oi ae nupepa, a oia hoolaha ana e hoomau ia no aole e emi malalo o elua pule piha pono, mamua a'e o ka la i hoakakaia no ka hoolohe ana oia hihia. Ma ia hoolaha e hoakakaia ka manawa a me kahi e hoolohe ia ai, e hoakaka i ke ano o ke noi i waiho ia mai, a e hoike aku i ka po'e a pau i pili e hele hoomaopopo i ko lakou mau pono o hooholoia auanei me ko lakou hele ole mai; a me na mea e ae i manao ia e na Komisina he ano nui. Ina no e manao na Komisina e hoolaha aku ia mau olelo hoolaha ua hiki no ia lakou e hana pela. Aole e kapae wale ia kekahi palapala kii o na hemahema liilii i na e hoakakaia maloko ka manawa a me kahi e hoolohe ia ai, a me ke ano o ka pono i koi ia ma na olelo moakaka kupono e hiki ai i ka po'e a pau i pili e hoomaopopo. E hiki no ke hele kino mai ka po'e i pili, a i ole ia, ma kekahi hope i hoomana ponoia.

PAUKU 4. Ma ka manawa i hoakaka ia no ka hoolohe ana i na i hooiaio ia ka hooko ia ana o ka palapala kii a me ka hoolaha ia ana o na olelo hoaloha, e hoolohe na Komisina a i ole ia ka hapa nui o lakou ina hoike i waiho ia mai e pili ana i ka pono e hoopaapaa ia ana, a e like me ka mea hiki iaia e hoomaopopo ina pono o ka po'e i hiki ole mai i hooko ole ia i ka palapala kii, ina ua hoolaha ia ka olelo hoolaha i hoakaka ia ma keia Kanawai. Ua hiki no ia lakou i na i manaoia he mea ia e kokua ai i ka hoapuka ana i olelo hooholo pololei, e hele aku e makaikai i ua wahi nei i ulu ae ai ka hihia. E hoopuka oia i ka olelo hooholo ma kela a me keia hihia i iki ia ua kulike me na pono pilipaa a i ku i ka pono a me ke kaulike mawaena o na acao elua. Ma ka olelo hooholo e hoakaka pono ia ka mea i hooholoia mamuli o ka olelo o na hoike a ina he hihia e pili ana i kekahi Pono Alanui e hoakaka moakaka kahi i waiho ai (ina he hiki,) a me ke ano o ke Alanui, ina he hihia e pili ana i kekahi Pono Wai e hoakaa ia ka mahele ana, a o ka manawa paha e lawelawe ia al ia pono a me na mea e ae e pono ai ka lawe-

lawe ana oia pono. Ua hiki no hoi e hooponopono ia na ano e loa mai ai o ka wai a me na mea e hiki ai ke hooponoponoia ka hoomau ana o ia wai. E kakau ia na olelo hoike a pau a me ka olelo hooholo maloko o kekahi mau Buke Moolelo e malamaia e na Komisina. O na buke i oleloia, i na e piha, e waihoia me na Kakauolelo o na Aha. E mana a paa ka olelo hooholo o na Komisina maluna o na mea a pau koe ka poe i noho mawaho aku o keia Aupuni, i loa ole kekahi hope kupono e like me ke Kanawai iloko o keia Aupuni mai ka hoomaka ana a hiki i ka pau ana o ka hihia i oleloia e hiki no nae ke hoohalahala hou ia ae.

PAUKU 5. E auhauia ma ke ano he mau koina ma na hihia e ulu ana malalo o keia Kanawai mawaho ae o na koina mau ma ke Kanawai i ae ia ma ka Aha Hoomalu no ka hooko ana, palapala kii, hoohiki ana me na mea e ae, o ka uku o ke Komisina hookahi aole e oi ai maluna o elua dala no ka hoolohe ana i kela a me keia la, a me ko lakou mau lilo ponoi i kupono ma ka hele ana e makaikai i kahi o ka hihia, a aole hoi e oi ae mamua o iwakalua keneta no ka haneri huaolelo no na kope o na olelo hoike a me ka olelo hooholo ma na hoopii hou ana a ole ia i haawi ia i kekahi mea. Ua hiki no i na e manao na Komisina he pono e mahele ia na koina, a i ole ia, auhau ia aku maluna o ka aoao i haule. Ina ua hoohalahala ia ka hihia, alaila, e kali ka hooholo ana o ka uku ana o na koina a hooholo ia e ka Aha.

PAUKU 6. Ua hiki no i kela a me keia mea ke hoopii hou ae mai ka olelo hooholo o na Komisina a imua o ka Aha iloko o na la he umi mai ka hoopuka ia ana o ka olelo hooholo, a iloko oia manawa i olelo ia e hoakaka i na koina i loa ma ia manawa, a no ka palapala hookuu, a me ka moolelo ma ka hoohalahala ana, a e waiho aku me na Komisina i palapala hoopaa maikai a kupono i ke Kakauolelo o ka Aha, no na dala he hookahi haneri no ka hookaa ana i na koina e ulu hou ae ana, i na e haule ka hoopii hou ana. Ma na hihia i hoopii hou ia e hooona koke aku ke Komisina,

e lawelawe ana ma ke ano Lunahoomalu i ke Kakauolelo o ka Aha i kope i apono ia e ka hapanui o lakou o ka moolelo a me na palapala hoike e ae i waiho ia mai, ka palapala hoopaa no na koina a pau i lilo ole na lakou ponoi a i hoolilo maoli ia. Ua hiki no i ka Aha e ae e hookomo ia mai na hoike hou, ina paha he mau hoike i hiki ole ke loa ia manawa, a e paa no ka olelo hooholo a ia Aha maluna o na mea a pau koe na mea i olelo mua ia.

PAUKU 7. He mana ko na Komisina e hoohiki aku i ka poe kupono e hoohiki ia e hoopai i na mea hoowahawaha a e uku i na hoopanee ana e kauoha aku, a e koi aku i na hoike e hele mai e hoopuka i na palapala hoomalu no na koina, a e hooko aku i na mea i kauoha ia ma kana olelo hooholo e hana ia a ma na mea a pau e lawelawe i na mana e pili ana me ko lakou oihana e like me ia i haawi ma ke Kanawai i na Aha Hoomalu.

PAUKU 8. Aole e manao ia kekahi mea iloko o keia Kanawai he mea ia e kue ana i na Kanawai e ae ana i ke Kuhina Kalaiaia e lawe i ka aina a me ka wai no ka pomaikai o ka Oihana Wai o Honolulu, a me ke Kanawai e hooponopono ana i ka lawe ana i ka wai maluna o na aina i hoopomaikai ole ia ma ia mea i apono ia ma ka la 18 o Sepatemaba, 1876.

PAUKU 9. Na Pauku 996, 997 a me 1001 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hooholo ia ai ma ke Kanawai o 1860, i kapaia: "He Kanawai e hoololi ai i ka Haawina 44 o ka Mokuna 16 o ke Kanawai Kivila." Na Pauku 998, 999 a me 1003 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XIX o na Kanawai o 1878.

Na Pauku 1000 a me 1002 o ke Kanawai Kivila he Kanawai i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka Haawina 44 o ka Mokuna 16 o na Kanawai Kivila, i aponoia i ka la 28 o Augate, M.H. 1860: He Kanawai i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 999 o na Kanawai Kivila i aponoia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868. A me na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia ua hoopau ia.

PAUKU 10. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXX.

HE KANAWAI

E AE ANA A E HOOPONOPONO AI I NA HOOHUI ANA MA KE ANO E HOOPAA IA NO NA AIE E LIKE WALE NO ME KA WAIWAI I HOOKOMO IA ILOKO O KA HUI.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

HAAWINA I.—NO KA HOOHUI ANA.

PAUKU 1. Ua hiki e hana ia kekahi hoohui ana mawaena o elua a oi ae mau mea no ka lawelawe ana i kekahi hana ku i ke Kanawai. Ua hiki e hana ia kekahi hoohui ana ma ke ano ua hoopaa wale ia no na aie e like me ka nui o ka waiwai i hookomo ia iloko o ka hui, mawaena o hookahi a oi ae mau mea i kapaia he mau hoahui i hoopaa ia no na aie a pau o ka hui, a me hookahi a oi ae mau mea i kapaia he mau hoahui i hoopaa ia wale no elike me ka nui o kona waiwai i komo iloko o ka hui, no ka lawelawe ana i kekahi hana ku i ke Kanawai.

PAUKU 2. O ka poe e makemake ana e hoohui ma ke ano e hoopaa ia wale no e like me ka nui o ko lakou waiwai pakahi, i hookomo ai iloko o ka hui, e kakau inoa pakahi lakou i kekahi palapala hoike e hoakaka ana :

1. Ka inoa i manao ia ae e lawelawe i na hana o ka hui ana.

2. Ke ano nui o ka hana i manao ia ai e hana a lawelawe, a me kahi a mau wahi paha e lawelawe ia ai ka hana, me ka hai, i na he mea hiki, i ka inoa o ke alanui, a me ka helu ma ke alanui.

3. Na inoa o na lala a pau o ka hui, a me kahi noho o lakou pakahi, me ka hoakaka owai o lakou he poe hoahui i hoopaa ia no na aie a pau, a owai o lakou he poe hui i hoopaa ia no na aie e like me ko lakou kuleana i hookomo ai iloko o ka hui wale no.

4. Ka nui o ke kumupaa o kela a me keia hoahui, i hoopaa wale ia na na aie e like me kona kumupaa i hookomo ai.

5. Na manawa e hoomaka ai ia hoohui ana, a me ka manawa e pau ai.

PAUKU 3. O na palapala hoike malalo o ka pauku mamua ae nei e hooiaio ia e na lala a pau o ka hui, imua o kekahi luna i haawiia iaia ka mana e hooiaio i na palapala hoolilo, a e waiho ia aku ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina, a nana no e malama ia mea, a e malama i moololo no ia mau mea me ka papa kuhikuhi. Oia moololo o na palapala kuhikuhi me ka papa kuhikuhi e hamama noia iloko o na hora hana a pau no ka nana ia e ka lehulehu me ka uku ole; E auhau ia i uku he kanalima keneta no kela a me keia inoa i kakau ia ma ia palapala hoike. Ina ua hookomo ia kekahi olelo hoakaka oiaio ole iloko o ka palapala hoike oia ano, alaila, e ili no maluna o na mea a pau i kuleana iloko oia hoohui ana na aie, ma ke ano he poe hoahui i hoopaa ia no na aia a pau loa o ka hui.

PAUKU 4. E waiho pu ia aku me ka palapala hoike i palapala hoike na kela a me keia hoahui pakahi e hoakaka ana o na dala i hai ia iloko o ka palapala hoike, ua haawi ia e kela a me keia hoahui ma ke ano hoopaa ia no na aie e like me kona kuleana iloko o ka hui, ua hookaa io ia no me ke dala ku i ke Kanawai o ke Aupuni.

PAUKU 5. Aole no e paa kekahi hoohui ana ma ke ano ua hoopaa wale ia no na lala no na aie e like wale no me ka nui o ko lakou kuleana iloko o ka hui, aia, hooko ia na mea i hoakakaia ma na pauku eha i hala mua ae nei.

PAUKU 6. O ka palapala hoike i hoakakaia ma keia haawina, a i ole ia i hoakaka ana o kona ano nui, koe ka nui o

ke kumupaa i hookomo ia e kela a me keia hoahui i hoopaa wale ia no, no na aie o ka hui, e like me kona kuleana iloko o ka hui, e pai ia no iloko, aole e emi malalo o elua mau Nupepa i pai ia ma ka olelo Beritania ma Honolulu i hookahi manawa i kela a me keia pule, no eha pule, e hoomaka ana iloko o hookahi pule mahope iho o ka waiho ia ana aku o ka palapala hoike. Ina aole e pai ia pela, alaila, e manao ia no ka hooahui ana he hooahui ana i ili maluna o na lala a pau na aie a pau o ka hui.

PAUKU 7. O ka olelo hoike i kakau ia no ke pai ana i hoakakaia ma ka pauku mamua iho nei, i hana ia e ka mea pai a hoolaha, o ka Nupepa i hoolaha ia aku ai ia mea, ua hiki ke waiho ia me ka palapala hoike mua i oleloia maluna, e lilo no ia i hoike kumu no na mea i hoakakaia maloko.

HAAWINA II.—NA MANA, NA PONO A ME HANA O NA HOAHUI.

PAUKU 9. O na hoahui i hoopaaia no na aie a pau, o ka hui wale no na mea mana e hana i na hana o kekahi hui, i komo kekahi mau lala i hoopaa wale ia no, no na aie e like me ko lakou kuleana iloko o ka hui.

PAUKU 10. Ua hiki no i kekahi lala o ka hui i hoopaa ia no na aie e like wale no me kona kuleana iloko oia hui, e nana i na wa a pau i na hana o ka hui, e ao aku i kona poe hoahui, a o ko lakou mau hope paha i ke ano e hooponopono ai i na hana o ka hui.

PAUKU 11. Ua hiki no i kekahi hoahui i hoopaa ia no na aie o ka hui e like wale no me ka nui o kona mau dala iloko o ka hui, e hoaiie dala aku i ka hui, a i ole ia, e hoakaa mua i dala na ia hui, a i ua hui ala paha, a no ia mau aie i hoopaaia, ua loa iaia na pono i like me ko ka poe e ae a ka hui i aie aku ai; a i na e poho wale ka hui, e hoopanee ia kona mau koi e ae a pau i ka hui, aia hookaa mua ia ka poe eae a pau i aie ia mamua. Ma na mea a pau e pili ana i kekahi hui i hookomo ia he mau lala i ili ole maluna o laua a o lakou paha na aie o ka hui i oi ae mamua o ka lakou mau dala i hookomo ai iloko o ka hui, ua hiki no i na hoahui i ili

maluna o lakou na aie a pau o ka hui e hoopii aku a e hoopii ia mai e like me he mea la aole mau hoahui i ili wale no na aie o ka hui maluna o lakou, e like wale no me ka nui o ko lakou mau dala i hookomo ai iloko o ka hui.

PAUKU 12. Aole loa e hiki i kekahi hoahui i ili wale no maluna ona na aie o ka hui, e like me ka nui o kona mau dala i hookomo ai iloko o ka hui, e unuhi aku i ke kumupaa i hookomo ia eia iloko o ka hui, oiai, e mau ana ka hoahui ana.

PAUKU 13. E hiki no i kekahi hoahui i ili wale no maluna ona na aie o ka hui e like me ka nui o na dala ana i hookomo ai iloko o ka hui, e lawe i ka uku panee e like me ke Kana-wai, a me ka hapa o ka puka i aelike ia, i na aole i uku ia mailoko ae o ke kumupaa i hookomo ia e ia iloko o ka hui, a e kekahi hoahui e ae paha, i ili wale no maluna ona na aie o ka hui, e like me ka nui o na dala ana i hookomo ai iloko o ka hui, a aole e manaoia e hoihoi oia ia mau dala i mea e pani ai i na poho mahohe iho.

PAUKU 14. Ina e unuhi aku kekahi hoahui i ili wale no maluna ona na aie o ka hui e like me ka nui o na dala i hookomo ia eia iloko o ka hui, i kekahi dala kumupaa mai ka hui aku ma ke ano kue i na mea i hoakaka ia ma keia haawina ma kona hana ana pela, ua lilo oia i hoahui i ili maluna ona na aie a pau o ka hui.

HAAWINA III.—KA HOOPAA IA ANA O NA HOAHUI.

PAUKU 15. Ua like no ka hoopaa ia o na hoahui i ili maluna o lakou na aie a pau o ka hui, i komo ia e kekahi mau hoahui, i ili wale no maluna o lakou na aie o ka hui e like me ka nui o ka lakou mau dala i hookono ai iloko o ka hui, e like me na hoahui iloko o kekahi hui, i ili na aie a pau maluna o na hoahui.

PAUKU 16. Ua ili no maluna o ka mea a kekahi hoahui, i ili wale no maluna ona na aie o ka hui e like me kana mea i hookomo ai, i hookomo aku ai iloko o ke kumupaa o ka hui a me ka puka oia mea, no na aie; aka, aole i ili maluna ona,

ma kekahi ano e ae, koe wale no ma ke ano mahope ae nei; ina ua hana maoli oia, me ka manao e hana pela; a i ole ia, ua ae aku e hana ia kekahi mea oiaio ole, a mea hemahema maoli ma ka hoakaka ana maloko o ka palapala no ka hoo-hui ana, a o ka palapala hoakaka i waiho pu ia aku, a ma ka hoolaha ana no ia mea, alaila, ua ili maluna ona ma ke ano he hoahui i ili maluna ona na aie a pau o ka hui, a ua hoopaa ia i ka poe a pau a ka hui i aie aku ai, a i ole ia. 2. Ina ua hana kue maoli oia, me ka manao e hana pela i na hana o ka hui, koe wale no ma na na ano i ae ia maluna ae nei, alaila, ua hoopaa ia no oia pela; a i ole ia; 3. Ina hui oia a ae aku paha, me ka manao maoli pela, ma kekahi hana e kue ana i na hoakaka ana o ka Haawina II o keia Kanawai ua hoopaa ia no oia pela.

PAUKU 17. Ina ua hana kekahi hoahui i hoopaa wale ia no na aie o ka hui e like me ka nui o ke dala ana i hoo-komo ai iloko o ka hui, i kekahi o na mea i hoakaka ia ma ka pauku maluna ae me ka manao maoli e hana pela ua hoopaa ia oia ma ke ano he hoahui i ili maluna ona na aie a pau o ka hui, i kekahi mea a ka nui i aie aku ai, i alakai hewa maoli ia a ua poino io oia.

HAAWINA IV.—HOOLOLI ANA A ME KA HOOPAU ANA.

PAUKU 18. E lilo no na hoo-hui ana i ili wale no na aie o ka hui maluna o kekahi mau lala e like me ka nui o na dala a lakou i hookomo ai iloko o ka hui, i hui, i ili maluna o na lala a pau na aie a pau o ka hui, ina aole iloko o umi la mahope iho o ka wehe ana aku o kekahi hoahui iaia iho mai ka hui aku, a i ole ia, ua komo mai he hoahui hou, a i ole ia, ua hoololi ia ke ano o ka hana o ka hui, a o ka inoa paha, aole i waiho ia aku he hoike no ia mea i hooiaio ia, a i kakau inoa ia e kekahi a oi ae paha o na hoahui me ke Kuhina Kalaiaiaa a pai ia ka hoolaha no ia mea e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Haawina I o keia Mokuna, e pii ana i ka hoolaha ana i ka hoike.

PAUKU 19. E hiki no e hookomo ia na hoahui hou i ili wale no maluna o lakou na aie o ka hui, e like me ka nui o

ka lakou mau dala i hookomo ai iloko o ka hui, ke waiho ia aku he palapala hoakaka a me ka palapala hoike e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Haawina i o keia Kanawai.

PAUKU 20. Ua like no ke ano o ka hoopau ana i kekahi hoohui ana i ili wale no maluna o kekahi mau hoahui na aie o ka hui, e like me ka nui o ka lakou mau dala i hookomo ai iloko o ka hui, me ka hoopau ana o na hui i ili maluna o na hoahui a pau na aie a pau o ka hui; koe wale no keia, aole i mana kekahi hoopau ana ma na hana o na hoahui, aia waiho mua ia aku ka hoolaha noia mea, a ua kope ia ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina, a ua hoolaha ia aole e emi malalo o hookahi manawa, i kela a me keia pule, no na pule eha iloko aole e emi malalo o elua mau Nupepa i pai ia ma Honolulu ma ka olelo Beritania.

PAUKU 21. Aole e lawelawe ia ka inoa o kekahi hoahui i ili waie no na aie o ka maluna ona, na aie o ka hui e like me ka nui o na dala ana i hookomo ai iloko o ka hui, me ka inoa o ka hui, ke ole e hui ia me ka huaolelo: "Kau palena ia."

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAU A REX.

MOKUNA LXXI.

HE KANAWAI

E HOHOIHOI ANA I KA HANA ANA A ME KA HOOUNA ANA I NA
AINA E O KA PALAOA KALO.

OAIA ka Hui Alden Fruit ame Kalo ke lawelawe nei me keia oihana, a he mea pono e kokua a e hoohoihoi ia ua Hui la ma kana lawelawe ana, nolaila,

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. O ke Kuhina Waiwai ma keia ua hoomana ia e uku aku i ka Hui Alden Fruit ame Kalo i kona mau hope a waihona, mai na dala ae e waiho ana ma ka Waihona o ke

Aupuni i hoolilo ole ia no kekahi haawina e ae i na dala he Iwakalua no kela a me keia tona palaoa Kalo, e hana ia ana a e hoouna ia ana eia i waho o kuai ia ma na aina e mai keia Aupuni aku no ka manawa he ekolu makahiki mahope iho o ka apono ia ana o keia Kanawai.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mahope iho o kona hoapono ia ana.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba, M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

MOKUNA LXXII.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I LAIKINI NO KA HANA ANA I NA MEA INU MAI
LOKO MAI O NA HUA MEA ULU (HUITA BALE) I HAAWAAWA
A KAULAI IA MA KA APANA O HONOLULU.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni.*

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi i laikini no ka hana ana i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu (huita bale, &c.) i hoawaawa a kaulai ia ma ka Apana o Honolulu ma ka Mokupuni o Oahu, no ka manawa he 15 makahiki ; eia nae aole e kuai ia aku ia mau mea inu i hana ia e ka mea nona ka laikini ma ka nui i emi iho malalo o elima galani i na maloko o ka pahu, a ina maloko o na omole aole a emi malalo o elua kakani omole kuata aole hoi e emi malalo o eha kakini omole paina.

PAUKU 2. E uku aku ka mea nona ka laikini i ka manawa e loa ai iaia ua laikini nei i ke Kuhina Kalaiaina i hookahi haneri me kanalima dala no kela a me keia makahiki, a e uku no hoi oia i auhau ku i ka wa i elima keneta no kela a me keia galani mea inu i hana a i kuai ia aku e ia.

PAUKU 3. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke kuhina Waiwai e hookuu i na dute komo mai maluna o na mea i lawelawe ia no ka hana ana i na mea inu i hoawaawa ia ; i hiki e hookomo ia mai me ke kau ole i ka dute komomai me ke kue ole i na kuikahi e paa nei i keia wa.

PAUKU 4. E malama no ka mea nono ka laikini i moolelo pololei o na mea inu i hoawaawaia i hana ia e ia, a oia mau moolelo e hiki no iloko o na hora hana i na wa a pau e nana ia e ke Kuhina Kalaiaina, a nana no i ka pau ana o kela a me keia hapaha e hana i hoike i hooiki ia no ka nui o na mea inu i hoawaawa ia i kuai ia aku e ia iloko o ia hapaha, a ma ia manawa oia e uku aku ai i ka auhau ku i ka wa i hoakaka ia ma ka Pauku 2, no na mea inu i kuai ia aku iloko o ia hapaha.

PAUKU 5. O kela a me keia mea i loaia ia ka laikini e hana i na mea inu mai na mea i hoawaawaia ia malalo o keia Kanawai, nana i puhi i kekahi wai ikaika alekohola o kela a me keia ano, a ma kona hana ana i na mea inu mai na mea i hoawaawaia, ua lawelawe oia i kekahi mea ino a laau make paha a ua hana a kau aku no ke kuai na mea inu i hana ia mai na mea i hoawaawaia i oi ae ka ikaika o ka alekohola mamua o umi hapa haneri, i na e ku ka hewa iaia imua o ka Lunakanawai Hoomalu o ka Apana o Honolulu, i olelo ia e hoopau ia kona laikini a e hoopai ia oia e uku e ka hoopai aole e oi aku mamua o hookahi tausani dala, a i ole ia ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no ka manawa aole e oi aku mamua o hookahi makahiki.

PAUKU 6. E lilo kekahi laikini i haawi ia malalo o keia Kanawai i mea ole i na aole makaukau ka mea nona ia laikini e hana i na mea inu mai na mea mai i hoawaawaia a ua hoomaka no ika hana ana iloko o hookahi makahiki mai ka ia aku i hoopuka ia ai ia laikini.

PAUKU 7. O na hope a hooilina paha o ka mea nona ka laikini i haawi ia aku ai a lakou paha ko ona nona i mea a e lona no iaia a ia lakou paha na pono a me na pomaikai a e

kau ia no hoi maluna ona a o lakou paha na kaumaha a pau o keia Kanawai; eia nae aole e hiki i kekahi mea nona kekahi laikini e kuai a hoolilo aku ia mea ma kona manao ponoi iho me ka ae aole ia i ke Kuhina Kalaiaina i kakau ia.

Aponoia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAU REX.

MOKUNA LXXIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA LAWE ANA MAI, A ME KE KUAI ANA I KA OPIUMA ILOKO O KEIA AUPUNI.

E Hooholo ia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia Kanawai, ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina me ka ae o ka Moi iloko o kona Aha Kuhina, e haawi i kekahi mea e noi mai ana i Laikini ae i ka lawe ana mai a me ke kuai ana i ka Opiuma, a mea paha i hana ia me ka Opiuma, ma keia Aupuni; ke loa mai i ke Kuhina Kalaiaina no kela Laikini na Dala he Kanakolu Tausani, no kela a me keia makahiki.

PAUKU 2. Mamua o ka hoopuka ia ana o ka Laikini i olelo ia ma keia Kanawai, e hana a e haawi aku ka mea a mau mea paha i loa ai ka Laikini, i ke Kuhina Kalaiaina, i "Palapala Hoopaa" kupono no na Dala he Umi Tausani; aole e emi malalo o hookahi hope kupono i-aponoi ia e ke Kuhina Kalaiaina i olelo ia; e hoakaka ana, aole e kuai aku, a e haawi wale aku, a hoolako aku paha, ka mea a mau mea paha i loa ka Laikini i olelo ia i ka Opiuma a mau mea paha i hana ia me ka Opiuma, i na kanaka Hawaii, a me na Iapana, a me kekahi mea i loa ole ka palapala ae, mai kekahi kauka mai, i loa iaia he Laikini mai ke Kuhina Kalai-

aina mai, e hoakaka ana oe ka Opiuma ka laau kupono no kona mai; aole hoi e haha'i i na Rula i hoakaka ia maloko o ka Laikini.

PAUKU 3. E malama kela mea i loa ai ka Laikini i Buke Moolelo i hoolako ia aku o ke Kuhina Kalaiaina; a maloko o ia buke e kakau ia ai o na kanaka a pau a ka mea Laikini i kuai aku ai, i ka Opiuma, me ka la oia kuai ana, a me ka nui o ka Opiuma i kuai aku ai, a me ka inoa o ke kauka nana mai ka palapala ae, a me ka la i haawi ia ai.

A oia buke, e malama ia ma ka olelo Beritania, a me ka olelo Hawaii, a e hiki no ke nana ia i na manawa a pau e kekahi o ka Oihana Makai, a e ke Kuhina Kalaiaina.

E haawi aku ka mea iaia ka Laikini i na mea a pau e kuai mai ana i ka Opiuma, i palapala hookaa e hoakaka ana i ka la i kuai ia ai ka Opiuma, a me ka nui i haawi ai.

PAUKU 4. O kela a me keia mea aole i loa ka Laikini, a i loa aku e paa ana i ka Opiuma ma ke ano kue i na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai, a, i na ua kuai a hoolako aku paha i ka Opiuma a mea paha i hana ia me ka Opiuma, i kekahi kanaka a mau kanaka paha ma ke ano kue i ke Kanawai; e hoopai ia oia ke ku ka hewa iaia e uku i ka hoopai, aole e emi malalo o Hookahi Tausani Dala, a aole hoi e oi aku mamua o Elima Tausani Dala, a e hoopaaahao ia ma ka hana oolea, aole e oi mamua o Umi Makahiki, aole hoi e emi malalo o Elua Makahiki.

PAUKU 5. O ka mea i loa ai ka Laikini malalo o keia Kanawai, ua ae ia ma keia Kanawai. e hookomo ae i ka Opiuma, a mea paha i hana ia me ka Opiuma, maloko o ka Hale Dute, me ka uku ana aku i na dute no ia mea, ma ka unfikumamalima pa keneka ma ke kumukuai mua; a e kau ia no i hookahi dala no ke kuni maluna o kela a me keia puolo he hapalua paona ke kaumaha e hoopae ia mai ana. O na Opiuma a pau e loa ana i ka mea hopu, i hoopae wale ia mai maloko o keia Aupuni me ke dute ole ia, a i kau ole ke

kuni maluna o na Opiuma i loa a i hopu ia, e lilo no ia he waiwai no ke Aupuni, a e kuni ia me ke kuni o ke Aupuni.

Ua hiki no i ke Aupuni ke hoolilo aku i ka mea i lawe i ka Laikini ke kii mai oia i ua Opiuma la; a e uku ia aku oia i ka uku dute he umikumamalima keneka, ma ke kumukuai mua, a me ka uku pu no hoi i ke dala hookahi no ke ope i kuni ia.

PAUKU 6. O ka mea i loa a ai ka Laikini e kue ana i kekahi o na mea i hoakaka ia maloko o keia Kanawai, e hiki no e hoopau ia ka Laikini, a e hooko ia na olelo o ka "Palapala Hoopaa" i hoakaka mua ia; e hoopaa hao ia ma ka hana oolea, aole oi mamua o Umi Makahiki, aole e emi malalo o Elua Makahiki, me ka hoopai pu, e uku i na dala aole e oi aku mamua o Elima Tausani, aole hoi e emi malalo o Hookahi Tausani Dala.

PAUKU 7. Na kela a me keia mea a mau mea paha e manao ana e kuai, a lawelawe i ka Opiuma, a mea paha i hana ia mai ka Opiuma mai, e kii i palapala ae mai ka Ilamuku, a i ole ia i kona hope mai e like me ka mea i hoakaka ia mahope iho nei, e ae ana i ua mea noi la e lawelawe i ka Opiuma, a mea paha i hana ia mai ka Opiuma mai paha.

PAUKU 8. He mana ko ke Kuhina Kalaiaina e kau i na Rula no ke kuai ana i ka Opiuma, a mea paha i hana ia me ka Opiuma malalo o keia Kanawai, no na makahiki eha ka loihi o ka manawa, e ae ia keia Laikini, a e hoopaa ia maloko o ka Laikini ae pela.

PAUKU 9. He mana ko kela a me keia Luna Kanawai Hoomalu a Apana paha e hookolokolo, a hooholo no na hihia a pau malalo o keia Kanawai.

PAUKU 10. O ka hapalua o ka hoopai dala i olelo ia ma keia Kanawai, e haawi ia i ka mea i waiho mai i ka hoike i hoahewa ia ai ka mea hana hewa.

PAUKU 11. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai, ua hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei.

Eia nae, i na aole e hoopuka ia kekahi Laikini malalo o keia Kanawai, alaila, aole e manao ia ma keia Kanawai, ua hoopau ia ka Mokuna 56 o na Kanawai o 1874, e like me ia i hoololi ia e ka Mokuna 63 o na Kanawai o 1876, a me ka Mokuna 18 o na Kanawai o 1880.

PAUKU 12. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai.

Apono ia i keia la 15 o Okotoba M. H. 1886.

KALAKAUA REX.

PAPA KUHIKUHI.

AOAO.

MOKUNA I. Olelo Hooholo. E hookaawale ia a ma keia ke hookaawale ia nei na dala he Kanakolukumamalima Tausani (\$35,000) mai loko ae o ka Waihona o ka lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo o ka Makahiki 1886..... 1

MOKUNA II. He Kanawai e hooponopono ai i ke kukulu, a me ka hana hou ana, i na Hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu, maloko o kekahi mau palena pale ahi i hoakaka ia..... 1

MOKUNA III. He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 16, 16A, 18 a me 23 o ka Mokuna XLIV, o na Kanawai o 1882, e like me ia i hoololi ia ai, e ka Mokuna XXXVI o na Kanawai o 1884, e pili ana i ka hooponopono ana i ke kuai ana i na waiona.... 8

MOKUNA IV. He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna XLIV o na Kanawai o 1874, e pili ana i ka hoohoihoi ana i ka hooholo ana i na Mokumahu 10

MOKUNA V. He Kanawai e haawi ana i ka Mana Maluna o ka Lunakanawai Hoomalu a me ka Lunakanawai Apana o kona Mokupuni o Oahu,*ma na hihia no ke kue ana i na Pauku o ke Kanawai i kapa ia: "He Kanawai e hooponopono ai i ke kukulu a me ka hana hou ana i na hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu maloko o kekahi mau palena ahi i hoakaka ia," a i apono ia ma ka la 29 o Mei, 1886..... 11

- MOKUNA VI. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka hoo-
kaa ia ana o na uku, na lilo o na Aha Hookolokolo,
a me na lilo e ae o ke Aupuni a hiki i ka la 31 o
Augate, 1886. 12
- MOKUNA VII. He Kanawai Pakui no ka Mahele XXVI,
Mokuna IX o ke Kanawai Kivila. 13
- MOKUNA VIII. He Kanawai e hooponopono ai i ka hoi
hou ana o na aina i ke Aupuni Hawaii. 16
- MOKUNA IX. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka hoo-
kaa ia ana o na uku o na Luna Aupuni a me na Lilo
o kela a me keia Keena o ke Aupuni, a hiki i ka hoo-
holo ia ana o ka Bila Haawina o 1886 me 1888. 18
- MOKUNA X. He Kanawai e kukulu ana i na Aha Niele
no na pau ahi. 19
- MOKUNA XI. He Kanawai e ae ana i kekahi Aie Au-
puni, a e hoomaopopo ai no ka hoolilo ana aku ia
dala. 20
- MOKUNA XII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1 o
ka Mokuna 21 o na Kanawai o 1884, e pili ana i na
hoohalahala, i na poe i koho ia i Jure. 22
- MOKUNA XIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 12
o ka Mokuna LI o na Kanawai o 1884, e pili ana i
ka Hoopai no ka Hoomainoino i na Holoholona. 23
- MOKUNA XIV. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 101
o ke Kanawai Kivila. 24
- MOKUNA XV. He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna
XLI o na Kanawai o 1884, i kapa ia: "He Kana-
wai e Hoohoihoi ai i na Uwea Olelo Moana." 25
- MOKUNA XVI. He Kanawai e hooponopono ai i ke ku-
kulu ana i na hale maloko o ke Kulanakaauhale o
Honolulu, a me na wahi e ae maloko o keia Aupuni 26

- MOKUNA XVII. He Kanawai e hoomaopopo ana no ke
Ana ia ana o na Moku, i ka manawa e kope ia ai
ma ke Hale Dute. 28
- MOKUNA XVIII. He Kanawai e Hoomana hou ai ka
Mokuna 34 o na Kanawai o 1884, i apono ia i ka la
29 o Augate, 1884, a e hoololi i na Pauku 1, 6 a me
13 o ua Kanawai la. 36
- MOKUNA XIX. Olelo Hooholo Bila Kanawai. E Hoo-
kaawale ia a ma keia ke Hooakaawale ia nei na Dala
he Umikumamalima Tausani hou iho mai loko ae o
ka Waihona o ke Aupuni no ka uku ana i na lilo
kupono o ka Ahaolelo o ka M. H. 1886. 38
- MOKUNA XX. He Kanawai e Hoomana ana i ka Hoo-
kupa ana ia Abraham a Hoffnung a me Sidney B.
Francis Hoffnung. 39
- MOKUNA XXI. He Kanawai e hoololi ana i ka Pauku
47 o ke Kanawai i kapaia: "He Kanawai e hoopau
ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila i apono ia ma
ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865." 39
- MOKUNA XXII. He Kanawai e Kukulu a e Hoopono-
pono ai i ka Oihana Koa o ke Aupuni. 40
- MOKUNA XXIII. He Kanawai e hoolilo ai i ka Mokuna
XXVI. o na Kanawai o 1870, oia hoi ke Kanawai i
kapaia he Kanawai e hoololi ana i na Kanawai e
pili ana i ke kupono o na uku hoopai a me na koina
ma na hihia hoopai Karaima. 45
- MOKUNA XXIV. He Kanawai e Hoomau ai i ka Haa-
wina Kokua i Haawi Mua ia no ka Lawe ana i na
Leta Mawaena o ko Hawaii Pae Aina a me Amerika
Huipua 46
- MOKUNA XXV. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 62
o ke Kanawai Kivila e pili ana i na Laikini. 48

MOKUNA XXVI. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 191 o ke Kanawai Kivila, a e Hooponopono ai i ka Oihana Wai o ke Aupuni.....	49
MOKUNA XXVII. He Kanawai e hookuu ai kekahi mau mea komo mai, mai na Dute ae.....	50
MOKUNA XXVIII. He Kanawai e Laikini ana i na Poe Hoaie Dalá Maluna o na Waiwai Lewa ma ke ano Hoomoe.....	51
MOKUNA XXIX. He Kanawai e Hooponopono ai i ka Papa Ola Hawaii.....	53
MOKUNA XXX. He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna XL o na Kanawai o 1880, oia hoi he Kanawai i ka- paia he Kanawai e Malu ai ka Poe malalo o na Palapala Hoopaa Hana i ae ia ma ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila.....	55
MOKUNA XXXI. He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna LXXXVI o ke Kanawai Karaima.....	56
MOKUNA XXXII. He Kanawai e Hoololi ai i na Pauku 13 me 15 o ka Mokuna 43 o na Kanawai o 1882, i aponoia ma ka la 7 o Augate, M. H. 1882.....	57
MOKUNA XXXIII. He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 409 o ke Kanawai Kivila.....	58
MOKUNA XXXIV. He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 6 o ka Mokuna 46 o ke Kanawai o ka Makahiki 1884, i kapaia: "He Kanawai Banako Hunahuna Hale Leta Hawaii.".....	59
MOKUNA XXXV. He Kanawai e hooponopono ai i ka Moni o ke Aupuni Hawaii.....	61
MOKUNA XXXVI. He Kanawai e Hoololi ai i ke Ka- nawai i kapa ia he Kanawai e Hoomana ana i ka Aie Aupuni a me ka Hoomaopopo ana i na Hana a me na Hoolilo ana o ua dala 'la i aie ia, i apono ia ma ka la 1 o Sepatemaba, 1886.....	62

- MOKUNA XXXVII. He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai i kapaia: "He Kanawai Hoohui ai ae Hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko," i aponoia i ka la ehiku o Augate, M. H. 1882. 64
- MOKUNA XXXVIII. He Kanawai e Hoomaopopo ana i na Haawina Dala no ke Aupuni no na Makahiki Elua, e pau ana ma ka la 31 o Maraki, Makahiki Hookahi Tausani Elua Haneri me Kanawalu Kumamawalu 73
- MOKUNA XXXIX. He Kanawai e Huikala ai i ke Kuhina Waiwai 93
- MOKUNA XL. He Kanawai e Hoololi ana i ka Pauku 1 o ka Mokuna XXXVII o ke Kanawai Karaima, a me ke Kanawai e hoololi ana ia, e pili ana i na aea haukae, lōpa, a me na kanaka hana pono ole 94
- MOKUNA XLI. He Kanawai Pakui i ka Mokuna XXXIX o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ka Piliwaiwai 96
- MOKUNA XLII. He Kanawai e Hookuu ana i kekahi poe mai ka uku ana i na Auhau Pili Kino a me na auhau maluna o na Waiwai Lewa ma Kalawao, a me Kalaupapa, Mokupuni o Molokai 99
- MOKUNA XLIII. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i Aponoia i ka la 30 o Aperila 1868: "E haawi ana i ka Mana i ka Luna Dute Nui e ae aku i ka lawe ana i ka Alekohola, ma kekahi mau manawa." 100
- MOKUNA XLIV. He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna XI o na Kanawai o ka Makahiki 1880, e pili ana i ka mahele ana o na apana no ka Oihana Auhau, Oihana Hoonaaauao a me ka Oihana Hookolokolo. . . 101

- MOKUNA XLV. E haawi ana no ka uku ana aku i kekahi mau Bila i aie ia e ka Pauku o ka Moe, i ka wa Poni o ka Moi, a i ka hoolako a me ka hoopaa ana i kekahi mau hemahema o Iolani Hale..... 103
- MOKUNA XLVI. Olelo Hooholo Kanawai. No ke koku ana i ka Papa Kuauhau o na Alii o Hawaii.... 105
- MOKUNA XLVII. He Kanawai e hooholo ai i haawina hoomau no ka mea kieke ke Kama Alii Wahine Poomaikelani 106
- MOKUNA XLVIII. He Kanawai e hooholo ai i haawina no ka Mea Hanohano W. C. Parke..... 107
- MOKUNA XLIX. He Kanawai e hooholo ai i haawina hoomau no A. Fornander..... 108
- MOKUNA L. He Kanawai e haawi ai i haawina uku hoomau no ka Mea Mahaloia Thos. W. Everett..... 109
- MOKUNA LI. He Kanawai e hookaawale ana i haawina hoomau no ka Wahine Kanemake a ka mea make John E. Barnard 110
- MOKUNA LII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 847 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka Lunakanawai Kaulike a me ka Hope Lunakanawai Kaulike o ke Aupuni..... 111
- MOKUNA LIII. He Kanawai e hooponopono ai i ka malama ia ana o ka la Sabati..... 112
- MOKUNA LIV. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna XXVIII o na Kanawai o 1878, "E pili ana i na dute maluna o na ano waina i lawe ia mai. 114
- MOKUNA LV. He Kanawai e hooholo ai i ka Pauku 517, Haawina XV o ke Kanawai Kivila..... 115
- MOKUNA LVI. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 32, o ka Mokuna 44, o na Kanawai o 1882, e pili ana i ka hopu ana i na waiona..... 116

MOKUNA LVII. He Kanawai e hookomo ai i Pauku
hou iloko o ke Kanawai Kivila e kapa ia Pauku 128A,
e hoohaiki ana i ka haawi ana i na Laikini ma
Honolulu 117

MOKUNA LVIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku
1023, o ka Mokuna 18 o ke Kanawai Kivila, "E
pili ana i ka Hookupa ana i na Palapala Hoomalu
Waiwai, a me Hooko ana aku..... 118

MOKUNA LIX. He Kanawai e pili ana i na Lunakana-
wai o ka Aha Hookolokolo Kiekie..... 119

MOKUNA LX. He Kanawai e papa ana i ka pepehi
wale ia o na manu o ka lewa..... 121

MOKUNA LXI. He Kanawai e ae ai i na palapala ae no
ka lawe ana i na pu no ke ki manu, a me ka hahai
Holoholona ana 122

MOKUNA LXII. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai
e Hooponopono ai i na Hoopii Hooalahala mai na
Aha Hookolokolo a na Lunakanawai Hoomalu a
Apana..... 123

MOKUNA LXIII. He Kanawai e hoololi ai ke Kanawai
i kapa ia "He Kanawai e Hooponopono ana i ka
lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na Aha Hoo-
kolokolo Hoomalu a Apana paha" i apono ia ma
ka la 5 o Augate, M. H. 1878..... 124

MOKUNA LXIV. He Kanawai e haawi ai i na Kulana
Laumania o na Alanui me na Alaloa a me na Kulana
Laumania a me na akea o na Alahele Kau Aoao,
iloko o ke Kulanakauhale o Honolulu..... 125

MOKUNA LXV. He Kanawai e papa ai i ke alai ia o na
Alanui o Honolulu, Lahaina, Wailuku, Kahului a
me Hilo 127

- MOKUNA LXVI. He Kanawai e hoakaka ana i kahi noho i kauohaia ma ke Kanawai i kupo no e loa ka Mana Koho..... 134
- MOKUNA LXVII. He Kanawai e Hoomana ai i ke Kuhina Kalaiaia e Hookuu a Hoolilo aku ia Hermann Kockemann, Bihopa o Olba, a Hope Apokolo o ko Hawaii Pae Aina, i kekahi apana aina e Nohoia nei e ua Misiona La, no na hana manawalea..... 135
- MOKUNA LXVIII. He Kanawai e pale aku ai na Hala-wai Hookui o na moku ma ka Moana..... 136
- MOKUNA LXIX. He Kanawai e hoololi a e Hoohuihui ai i ke Kanawai e pili ana i na Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai..... 148
- MOKUNA LXX. He Kanawai e ae ana a e Hooponopono ai i na hoohui ana ma ke ano e hoopaa ia no na aie e like wale no me ka waiwai i hookomo ia iloko o ka hui..... 153
- MOKUNA LXXI. He Kanawai e hoohoihoi ana i ka hana ana a me ka hoouna ana i na aina e o ka Palaoa Kalo..... 158
- MOKUNA LXXII. He Kanawai e haawi ana i laikini no ka hana ana i na mea inu mai loko mai o na hua mea ulu (huita bale) i haawaawa a kaulai ia ma ka Apana o Honolulu..... 159
- MOKUNA LXXIII. He Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana mai, a me ke kuai ana i ka Opiuma iloko o keia Aupuni..... 161

PAPA KUHIKUHI O NA KANA- WAI O 1886.

HOOLOLI KANAWAI, NA:

AOAO.

Hoololi o na Pauku 16, 16 A, 18 a me 23 o ka Mokuna XLIV, o na Kanawai o 1882, e like me ia i hoololi ia ai, e ka Mokuna XXXVI o na Kanawai o 1884, e pili ana i ka hooponopono ana i ke kuai ana i na waiona..... 8

Hoololi o ka Mokuna 44 o na Kanawai o 1874 e pili ana i ka hoohoihoi ana i ka hooholo ana i na Moku Mahu..... 10

Pakui no ka Mahele 26, Mokuna 9 o ke Kanawai Kivila..... 13

Hoololi o ka Pauku 1 i ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1884, e pili ana i na hoohalahala i na poe i koho ia i Jiure..... 22

Hoololi o ka Pauku 12 o ka Mokuna LI o na Kanawai o 1884, e pili ana i ka hoopai no ka hoomainoino i na holoholona..... 23

Hoololi o ka Pauku 101 o ke Kanawai Kivila.... 24

Hoololi o ka Mokuna XLI, o na Kanawai o 1884, i kapa ia "He Kanawai e hoohoihoi ai i na Uwea Olelo Moana."..... 25

Hoololi e hoomana hou ana i ka Mokuna XXXIV o na Kanawai o 1884, i Aponoia i ka la 29 o Augate, 1884, a e hoololi i na Pauku 1, 6, a me 13 o ua Kanawai la..... 36

Hoololi o ka Pauku 47, o ke Kanawai i kapa ia, "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila i Aponoia ma ka la 10 o Ianuari M. H. 1865."..... 39

Hoololi o ka Mokuna XXVI o na Kanawai i 1870 oia hoi ke Kanawai i kapa ia, "He Kanawai e hoololi ana i na Kanawai, e pili ana i ke kupono o na uku hoopai a me na koina ma na hihia Hoopai Karaima."..... 45

Hoololi o ka Pauku 62 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Laikini..... 48

Hoololi o ka Pauku 191 o ke Kanawai Kivila, a e hooponopono ai i ka Oihana Wai o ke Aupuni... 49

Hoololi o ka Mokuna XL o na Kanawai o 1880, oia hoi, he Kanawai i kapa ia, "He Kanawai e malu ai ka poe malalo o na palapala hoopaa hana i ae ia ma ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila.. 55

Hoololi o ka Mokuna LXXXVI o ke Kanawai Karaima 56

Hoololi o na Pauku 13 me 15 o ka Mokuna XLIII o na Kanawai o 1882, i Aponoia ma ka la 7 o Augate, M. H. 1882..... 57

Hoololi o ka Pauku 409 o ke Kanawai Kivila.... 58

Hoololi o ka Pauku 6 o ka Mokuna XLVI o ke Kanawai o ka makahiki 1884, i kapa ia, "He Kanawai Banako Hunahuna Hale Leta Hawaii." 59

Hoololi o ke Kanawai, "E Hōomana ana i ka Aie Aupuni a me ka Hoomaopopo ana i na hana a me na hoolilo ana o ua Dala 'la i Aie ia," i Aponoia ma ka la 1 o Sepatemaba, 1886.	62
Hoololi o ke Kanawai i kapaia: "He Kanawai e hooloi ai a e hooloi ai i ke Kanawai e pili ana i 'na Auhau Kuloko," i Aponoia i ka la ehiku o August, M. H. 1882	64
Hoololi o ka Pauku 1 o ka Mokuna XXXVII o ke Kanawai Karaima, a me ke Kanawai e hooloi ana ia, e pili ana i na Aeahaukae, Lopa, a me na kaka hana pono ole	94
Pakui i ka Mokuna XXXIX o ke Kanawai Hoo-pai Karaima, e pili ana i ka Piliwaiwai	96
Hoololi o ka Mokuna XI o na Kanawai o ka Mahiki 1880, e pili ana i ka Mahele ana o na Apana no ka Oihana Auhau, Oihana Hoonauao a me ka Oihana Hookolokolo	101
Hoololi o ka Pauku 847 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka Lunakanawai Kaulike a me ka Hope Lunakanawai Kaulike o ke Aupuni	111
Hoololi o ka Pauku 2 o ka Mokuna XXVIII o na Kanawai o 1878, "E pili ana i na Dute maluna o na Ano Waina i lawe ia mai."	114
Hoololi o ka Pauku 517, Haawina XV o ke Kanawai Kivila	115
Hoololi o ka Pauku 32, o ka Mokuna XLIV, o na Kanawai o 1882, e pili ana i ka hopu ana i na Waiona.	116
Hookomo ai i Pauku hou iho iloko o ke Kanawai Kivila e kapa ia Pauku 128A, e hoohaiki ana i ka haawi ana i na Laikini ma Honolulu.	117

Hoololi o ka Pauku 1023 o ka Mokuna XVIII o ke Kanawai Kivila, "E pili ana i ka hoopuka ana i na Palapala Hoomalu Waiwai, a me ka Hooko ana aku." 118

Hoololi o ke Kanawai e Hooponopono ai i na Hoopii Hooalahala mai na Aha Hookolokolo a na Lunakanawai Hoomalu a Apana. 123

Hoololi o ke Kanawai i kapaia: "He Kanawai e Hooponopono ana i ka lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha," i Aponoia ma ka la 5 o Augate, M. H. 1878." 124

He Kanawai e hoololi a e hoohui ai i ke Kanawai e pili ana i na Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai. 148

A

AIE AUPUNI, e ae ana a e hoomaopopo ai no ka hoolilo ana aku i ke dala i aie ia. 20

E hoopuka ke Kuhina Waiwai me ke apono mai ka Moi iloko o kona Aha Kuhina, i na Bona o ke Aupuni Hawaii aole e emi malalo o \$100 a e oi mamua o \$2,000,000 (Pauku 1).

E hookaawale ia keia mau bona mai loko aku o na Auhau; ma ka hapalua makahiki e uku ia ai ka uku panee, a he eono pa-keneta no ka makahiki hookahi, a e hookaa pau ia ana mai ka elima makahiki a ka iwakalua makahiki, ma ke dala gula o Amerika Huipua e hookaa ia ai, a i ole ia ma ka mea like (Pauku 2).

Aole hoi, e hoopuka ia ma ka waiwai io i emi iho i ko lakou waiwai io ma ke dala gula o Amerika Huipua. E hiki no i ke Kuhina Waiwai, me ke

apono ana mai o ka Moi iloko o ka Aha Kuhina e ae i uku komisina o 5 pa-keneta no na bona e kuai ia ana mawaho o keia Aupuni (Pauku 3)

E waiho ia no iloko o ka Waihona Aupuni ma ke ano he "Waihona Dala Aie" no na kumuhana i hoike ia ma ka papa hoonohonoho i pakui pu ia (Pauku 4).

E hiki no i ke Kuhina Waiwai ke uku aku i ke komisina (Pauku 5)

Ma Honolulu, Kapalakiko, a ma kekahi wahi dala e ae paha e hookaa ia ai ka uku panee (Pauku 6).

AIE AUPUNI, e hoololi. 62

O ka uku panee maluna o na bona e auhau ia ana ia maluna o na loa holookoa o ke Aupuni, a e hookaa pau ia ana hoi iloko o na makahiki he umi a hoea i ka iwakalua, mamuli o kekahi waihona kaawale mahope iho o na makahiki he umi, a i ole mamuli o ka mea a ke Kuhina Waiwai e manao ai he pono, me ka apono ana a ka Moi iloko o ka Aha Kuhina (Pauku 1).

E kakauinoaia na bona e ke Kuhina Waiwai a me ka Luna Buke Helu, a e sila ia e ke Kuhina Waiwai, aole hoi e hoopuka ia malalo iho o 98 pa-keneta o ko lakou waiwai io. He uku komisina o elima pa-keneta no kahi hapa o ua aie la i hoopuka ia, oia hoi he \$1,000,000, a he uku komisina hou aku no ke hoopuka hou ia aku ka aie, aole nae e oi aku mamua o elima pa-keneta (Pauku 2).

Papa hoonohonoho (Pauku 3).

AUHAU KULOLO—E Hoohui ai a e Hoololi ai i ke Kana-wai o Augate 7, 1882.

O ka waiwai paa, o ia no na aina a pau a me na kahua hale a pau ma na kulanakauhale, me na hale, na pa laau, na uwapo, a me na mea paa a pau i kukulu ia, a e waiho paa ana ma ka aina.

O ka waiwai lewa, o ia no na kahiko hale a pau; na kahiko gula a dala paha, na wati, na waiwai, na ukana a me na waiwai kalepa o na ano a pau, na lako mekini o na ano a pau, na moku a pau ina maanei a ua holo paha ma kahi e, na dala a pau e waiho ana ma ka lima, na wahi hoolimalima, ke kuleana iloko o na aina a waiwai paa paha, na mana a me na pono no ke kukulu a hoochana ana i kekahi hana, na palapala sila no kekahi hana hou a akamai, na aelike, na mea kanu e ulu ana, na Bona Aupuni a pau, a me na manu laka, a me na holoholona a pau i auhau mua ole ia maloko o keia Kanawai.

E auhau i na Hui Pani Hakahaka o na Aina E, he elua pa keneta no maluna o kela a me keia dala i loa a i kela a me keia Hui, iloko o ka makahiki hookahi.

ALEKOHOLA—Ma kekahi mau manawa ua hiki i ka Luna Dute e ae e lawe ia aku 100

E laweia no ka Alekohola no loko ae o ka Hale Dute, i mea hana laau lapaau, i mea paahana, a i ole ia, i mea hoomoakaka i na hana akamai, ke uku ia ka uku dute i \$3 no ke galani, ke haawi ia aku ka palapala hoopaa kupono.

AUSTIN, W. R., e haawi ana iaia a me kona mau hoa, a
' hope paha i na pono hoomoe alanui hao 36

AHA NIELE PAU AHI 19

Na ka Ilamuku o ke Aupuni a o kona hope o kekahi Makai Nui, Lunakanawai Hoomalu a

Apana paha, e ninau no ke kumu o ke ahi; aka, aole nae e malama ia ka Aha Niele, ke ole e loa a i ua Luna la na kumu kupo no e hiki ai ke manao o ua ahi la ua ulu mai no mamuli o ka hoopala-leha a manao ino paha, a i ulu mai paha malalo o na kumu i manao ia he mea ku i ka pono a me ka maluhia o ka waiwai e ninaninau ia (Pauku 1).

Ua hiki no i na Luna ke hoopuka i na palapaia kii hoi ke me ka hoihoi mai i kahi wa i hoakakaia (Pauku 2).

Ua hiki no hoi i keia mau Luna ke kauoha i papa kiure o ekolu a eono hoa paha (Pauku 3).

E kakau ia na olelo hoi ke a me na hana a pau (Pauku 4).

O ka poe a pau e hiki ole mai ana ma ke ano he kiure a hoi ke paha, e hoopai ia i \$20 ke ku ka hewa, a ke kaa ole ia hoopai e hoopaa hoi no iwakalua la (Pauku 5).

AHA HOOKOLOKOLA:

Lunakanawai Kaulike a me na Hope Lunakanawai Kaulike..... 111

E pili ana i na Lunakanawai o ka Aha Kiekie... 119

Na hoopii hooalahala mai na Aha Hookolokola mai a na Lunakanawai Hoomalu a Apana..... 123

Ka lawelawe ana ma ke ano loio imua o na Aha Hookolokola a Apana paha..... 124

APANA, na maehele no ka Oihana Auhau. Oihana Hoonaaao a me ka Oihana Hookolokola..... 101

AHA HAUAAE, Lopa a me na kanaka hana pono ole..... 94

O kela a me keia kanaka i akaka kona ano mamuli o ka hoike ana o ke kanawai, e hoopai ia no oia i ka hoopaaahao no eono mahina, a i ole e hoopaa ia oia ma ka palapala hoopaa hana no elua makahiki.

AHA KIEKIE, e pili ana i na Lunakanawai. 119

Ma ka Aha Hookolokolo Kiekie, i hookahi Lunakanawai Kiekie a i Eha mau Hoa Lunakanawai.

ALANUI ALAHAO—E haawi ana ia W. R. Austin a me kona mau hoa, mau hope, a Ahahui paha, e hoo hui a e hoala ia aku ana e ia, a e lakou paha no ke kukulu, &c., no na makahiki he kanakolu i Alanui Alahao pakahi, e holo ana mai na wahi i hoakaka ia a hiki i na wahi i hoikeia ma ke kanawai. O ua Alahao nei, e paa a e makaukau hoi no ka lawe ana i na ohua iloko o na makahiki elua, a i ole e pau no na pono i haawi ia. 36

ALAI ia o na Alanui o Honolulu, Lahaina, Wailuku, Kahului a me Hilo. 127

ALA LILILI a me na Pono Wai, e hoololi a e hoo huihui ai i ke kanawai e pili ana i na Komisina o na—. . 148

E hoonoho ke Kuhina Kalaiaina ma kela a me keia Apana Auhau i ekolu mau kanaka kupono e hana i mau Komisina no ka hoolohe a me ka hoolo ana i na hihia a pau e pili ana na Pono Alanui a me na Pono Wai.

B

BILA HAAWINA:

Na Lilo Moi, \$143,000.	73
Na Haawina Kumau, \$17,800.	73
Ahaolelo me Aha Kukamalu, \$50,300.	74

AOAO.

Oihana Hookolokolo, \$178,500.....	75
Oihana o ko na Aina E, \$320,848.34.....	76
Oihana Kalaiaina, \$112,801.22.....	77
Buro o ka Hale Leta, \$113,000.....	77
Buro Aina Aina, \$48,000.....	78
Buro Wai o Honolulu, \$90,600.....	78
Buro Hooulu Mea Kanu, \$21,700.....	78
Buro Hoopae Limahana, \$162,700.....	78
Buro o na Hana Hou, \$611,639.18.....	78
Buro o na Alanui me na Alahaka, \$758,716.74...	84
Kela a me keia, \$327,094.....	87
Oihana Waiwai, \$841,241.68.....	89
Oihana Loio Kuhina, \$290,366.....	89
Oihana Hoonaauao, \$203,020.....	90
Papa Ola, \$261,150.....	91
Ka Houluulu ana, \$4,552,477.16.....	91

BILA PONI MOI, na—E hookaa ana i kahi mau bila i aie
ia e ka Puuku o ka Moi, i ka wa Poni o ka Moi,
a me ka hoopaa ana ia Iolani Hale..... 103

O ka huina, \$22,867.72

BANAKO Hunahuna Hale Leta Hawaii..... 59

O ka uku panee aole e oi mamua o elima pa-keneta
aole hoi e haawi ia ka uku panee no na dala i oi
aku mamua o \$1,000, aole hoi maluna o na dala
i emi malalo o ka \$5 a huina pa lima paha. E
hoomaka ana ka helu ana o ka uku panee i ka la
mua o ka mahina mahope iho o ka la i waiho ia,
a e pau ana hoi ma ka la mua o ka malama i
lawe ia aku ai ke dala.

O na dala a pau i oi ole aku mamua o \$1,000 i
waiho ia no hookahi mahina mamua ae o ka la
ekahi o Iulai, e hookuu ia no mai na auhau mai.

H

HAAWINA DALA, NA:

Kanakolukumamalima Tausani Dala no na lilo o ka Ahaolelo; a me \$15,000.....	3-38
Haawina no na Uku Luna Aupuni a hiki i ka la 31 o Augate.....	12
Haawina no na Uku Luna Aupuni a hiki i ka hoocholo ia ana o ka Bila Kanawai o 1886 a 1888.	16
Haawina no ka Uwea Olelo Moana, \$20,000.....	25

HAAWINA HOOMAU, NA:

Mea Kiekie ke Kama-Alii-Wahine Poomaikelani, \$3,500 no ka makahiki.....	106
Mea Hanohano W. C. Parke \$1,200 no ka makahiki.....	107
Mea Hanohano A. Fornander, \$1,200 no ka makahiki.....	108
Mea Mahaloia Thomas W. Everett, \$1,200 no ka makahiki.....	109
Wahine Kanemake a ka mea make John E. Barnard, \$300 no ka makahiki.....	110
Haawina Kokua no ka lawe ana i na leta mawaena o ko Hawaii Pae Aina a me Amerika Huipuia...	46
O ka Haawina Kokua he \$1,500 no ka holopuni hookahi ana, e ukuia hoi i ka Hui Mokumahu Oceanica, no ka lawe ana i na mawaena o na awa ku-moku o Honolulu a me Kapalakiko, e hoomaka ana mai ka la 31 o Maraki, 1886, a e hoopauia i ka la 31 o Maraki, 1888.....	
Hoakakaia na Kumu.	

HALAWAI HOOKUI ma ka Moana, e pale aku ai. 136

HANA ANA I NA MEA INU mailoko mai o na hua, mea
ulu ma Honolulu. 159

Haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi
i laikini no ka hana ana i na mea inu mailoko
mai o na hua, mea ulu ma Honolulu, no ka mana-
wa he 15 makahiki. E kuai ia aku nae ma ka
nui i emi iho malalo o elima galani i na maloko o
ka pahu, elua kakini omole kuata a i ole eha ka-
kini omole paina. Uku no ka laikini \$150 no ka
makahiki, a i elima keneta ka Auhau no ke galani.

O na mea i laweia mai no ka hana ana i ka mea
inu, a ohe duto ia.

HOI HOU ana o na Aina i ke Aupuni Hawaii, ka hoopo-
nopo ana. 14

Na ka Loio Kuhina e waiho aku i ka palapala
hoopii. Na ka Aha Hookolokolo e hoopuka i ka
palapala kii na ka Loio Kuhina e kena ia aku ai
ka mea e paa ana i ka aina, a e pai ia hoi ia mea
ma kekahi Nupepa i hoolaha akea ia ma Honolulu
iloko o ekolu malama. A ke ikeia ua hooiaio ia
na kumu i hooia ia, alaila e hoopukaia nei ka
olelo hooholo ua hoi hou ka waiwai i ke Aupuni
(Pauku 1).

Eia na kumu e hooiaio ia ai:

Ua make ka mea hope loa nona ua waiwai la me
ka hooilina ole, ke hoike ia mai ua kaawale aku ua
mea la nona ka aina no umikumamalima maka-
hiki, aole hoi oia i lohe iki ia iloko o ia manawa,
a kauoha mai paha ma ke kakau ana, aole hoi
ma o kekahi agena la a ano e ae paha ka paa ia
ana o ka aina, aole hoi i waiho ia mai kekahi pa-
lapala noi luna hooko kauoha a luna hooponopo-

no waiwai imua o kekahi Aha Hookolokolo iloko o keia Aupuni i loa ka mana hookolokolo hoonopono waiwai iloko o ia manawa.

Aole hoi he pilikoko i koe o ka mea hope loa nona ka waiwai, a ina paha aole i waiho iho i kekahi koi no ua waiwai la iloko o na makahiki elima, i ka hala ana o na makahiki he umikumamalima (Pauku 2).

Aole e hiki i kekahi mea e pale aku maluna o ke kumu aia oia iluna o ka waiwai kahi i noho ai, aia wale no a hooiaio ia aia oia ke noho la maluna o ua waiwai la malalo o kekahi ano kuleana, a i ole, ua noho oia maluna o ua aina la me ke keakea ole ia no kekahi manawa i emi ole malalo o iwakalua makahiki; a ua ia e ia na auhau o ke Aupuni iloko o na makahiki hope eono o ia manawa (Pauku 3).

Ina o ka olelo hooholo no ka pono o ke Aupuni, e kuai kudala ia ka aina, a o ka loa e waiho ia ma ka Waihona Aupuni, malaila e waihoia ai no ke koi ana mai o kekahi pilikoko; iloko o na makahiki elima e koi ia mai ai ia mau dala (Pauku 4).

Ke hooholo ka Aha Kiekie i ka pono o ke noi, alaila e uku aku ke Kuhina Waiwai i ua mau dala loa 'la no ka uku panee i oi ole mamua o eono keneta (Pauku 5).

HOOHOLU MOKUMAHU—Hoohoihoi ana. 10

Ua hoomana ia ke Kuhina Kalaiaina e komo aku ma na aelike ana me na Hui Mokuahi, e komo mai, hooili, hoolei a waiho ukana a me na ohua ma Honolulu, me ka uku ole ma i na uku awa no na hale kukui, mouo, uapo a wai mai na paipu wai Aupuni mai, koe wale no aole e ahuai ia a

hoohana ia ia wai no ka holo ana i na oneka
(Pauku 1).

O na lanahu a pau, mekini a me na lako ai i makemake no ka pono o ua mau Hui laina mokuahi la i oleloia, e hookomo ia mai no me ke dute ole ia, a o na moku a pau e lawe mai ana i ke awa o Honolulu i ka lanahu, mekini, a me na lako ai no ka pono a me ka ai ana a ua mau Hui 'la i oleloia, e noa mai na auhau awa ke ole ia mau lako he hapa wale no ia no ka ukana o ia moku, a ma ia mea na ka Luna Dute Nui e mahele i ka mea e hoonoa ai. E auhau ia no ua moku la i ka uku uapo mahope iho o na hora he iwakaluakumama-ha (Pauku 2).

Na ke Kuhina Kalaiaina e hookaawale i mau wahi hoahu lanahu a me na mekini (Pauku 3).

HUI—E ae ana a e hooponopono ai. 153

Ua hiki e hana ia kekahi hoohui ana mawaena o elua a oi ae mau mea no ka lawelawe ana i kekahi hana ku i ke Kanawai. Ua hiki e hana ia kekahi hoohui ana ma ke ano ua hoopaa wale ia no na aie e like me ka nui o ka waiwai i hookomo ia iloko o ka hui, mawaena o hookahi a oi ae mau mea i kapaia he mau hoahui i hoopaa ia no na aie a pau o ka hui, a me hookahi a oi ae mau mea i kapaia he mau hoahui i hoopaa ia wale no e like me ka nui o kona waiwai i komo iloko o ka hui, no ka lawelawe ana i kekahi hana ku i ke Kanawai.

HUIKALA I KE KUHINA WAIWAI. 93

No ka huina o \$61,843.14.

HOFFNUNG—E hookupa ana ia Abraham Hoffnung a me Sidney B. Francis Hoffnung. 39

HOOMAINOINO HOLOHOLONA..... 23

Ke ahewaia, e hoouku ia aole e oi aku i na dala
he iwakalua, a i ole, e hoopaahao ia ma ka hana
olea a hana olea ole paha aole e oi aku mamua
o ka malama hookahi, a i ole e hoopai pa-lua ia.

HOOPAI me na koina ma na hihia hoopai Karaima..... 45

O ka poe i hoopai ia e uku i ka hoopai a me na
koina, a o kahi paha o ia mau mea e hoopaahaoia
a hiki i ka manawa e kaa ai, e helu ia ka manawa
e paahao ai i mea e hookuu ia ai, ma ka hapalua
dala o ka la hookahi.

HOOPII HOOTALAHALA, NA:

Hoololi ana i ke Kanawai e hooponopono ana i
na hoopii hooalahala mai na Aha Hoomalu a
me na Aha Apana mai 123

Me ka hoi ke ana aku i ka manao hooalahala, me
ka uku ana i na koina, a me ka haawi ana i na
bona, ua hiki no ke hooalahala i kekahi Luna-
kanawai Kaapuni ma ke Keena, a ina hoi ma
Oahu imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kie-
kie ma ke Keena, a i ole ia, i ka Aha Kaapuni a
ia Apana Hookolokolo Kaapuni, a imua hoi o ka
Aha Kiekie, ina ma ka Mokupuni o Oahu, e like
me ka makemake o ka mea e hooalahala ana, i
ka manawa e waiho ia aku ai ka manao hooala-
hala, a aole e ae ia kekahi hooalahala hou aku
ma kekahi kumu e ae.

J

JIURE, na hooalahala ana—E hoololi ana i ka Pauku I
o ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1884, e pili
ana ia mea 22

Mawaho ae o na hooalahala i na poe i koho ia i Jiure i ae ia e ke Kanawai, e ae pakahi ia ka mea hoopii a me ka mea i hoopii ia e hooalahala i na Jiure elua wale no, me ka hai ole i na kumu no ia hooalahala ana; aka, i na he lehulehu na mea ma kela a me keia aoao, e hui no lakou ma ia mau hooalahala ana.

K

KAHI NOHO—E hoakaka ana i kahi noho i kauohaia ma ke Kanawai i kupono e loaa ka mana koho. 134

E noho maoli maloko o ka Apana Koho aole e emi malalo o kanakolu la mamua o ka la koho.

O ka hoopai ke ku ka hewa aole e emi malalo o \$10, aole hoi e oi aku mamua o \$100, a i ole e hoopaa haoia ma ka hana oolea, aole e oi aku mamua o elua malama.

KANAWAI, AUHAU—Na Kanawai o 1882 37

E auhau ia na waiwai paa a pau i hookahi keneta maluna o ka waiwai io.

O na waiwai lewa a pau i hoakaka ole ia ka auhau ma ke Kanawai, e auhau ia i hookahi keneta i kela a me keia makahiki ma ke kumu waiwai io.

KANAWAI AUHAU, NA:

E hoololi ana i na Kanawai o 1882. 57

Na Auhau Kuloko, e hoololi a e hoohui ai i ke Kanawai o Augate 7, 1882. 64

Mahele ana o na Apana no ka Oihana Auhau, Oihana Hoonauao a me ka Oihana Hookolokolo. 101

KE ANA ia ana o na Moku i ka manawa e kope ia ai ma ka Hale Dute. 28

KOHŌ BALŌTA, na Kanawai:

E hoakaka ana i kahi noho i kupono e loaā ka
mana kohō..... 134

No na Luna nana kohō 56

No ka nana kohō, &c., ... 56

Na “Na Luna Nana Kohō,” &c., e kakau i mau
papahelu inoa o na kanaka kupono i ke kohō
balota, e hoonohonoho pi-a-pa ia ana mai ka A, a
pela aku, oia hoi ka poe i hoike ia mai na inoa
imua ʻo na Luna Nana e ka Luna Auhau, a e hoo-
lahaia, aku keia mau papa inoa ma ke kapili ana
i hookahi ma kahi kohō, a ma na wahi akea e ae
i elua iloko o ia Apana. E hanaia keia mau hana
i 15 la mamua o ka la kohō Lunamakaainana (koe
nae na la &c.)

Hoakaka ano o na huaolelo “Na Luna Nana
Kohō.”

KUKULU ana i na Hale maloko o ke Kulanakauhale o
Honolulu a me na wahi e ae maloko o keia Au-
puni..... 26

(E pono e loaā ka palapala ae mai ka Luna Nui
mai o na Hana Hou. Na ka Luna Nui a luna
kupono e ae paha e haawi i palapala no ke ku-
kulu ana, &c, i ka hale, mamuli o ke noi ana aku
o kekahi kanaka mamuli o ka hooko ana i na
kumu i hoakakaia).

KUKULU ana a me ka hana hou ana i na Hale maloko o
na Palena Pale Ahi o Honolulu..... 3

Hoakaka no na palena pale ahi.

Ke ano e kukulu ai i na hale (Pauku 2) Aole e
hoano-e ia na hale laau e ku nei maloko o na pa-

lena pale ahi o Honolulu ke ole e ae ke Kuhina Kalaiaina. Aole hoi e loa ka ae ina he hookahi hapakolu o ka hale kai makemakeia e hoano-e. Ina e loa ka ae, e hoomaka ia ka hana iloko o na la he 10, a e paa hoi iloko o na la he 90 (Pauku 3).

E hanaia na aniani, a me na lanai e like me ka hoakaka a ke Kanawai. Aole hoi e aeia na hoailona oihana e kau ma ke alo (Pauku 4) Aole aeia ke kapili ana aku maluna o kekahi hale pale ahi, na laau apo hoonani a me na ano laau hookinohinohi e ae (Pauku 5) O na puka a pau ma na paia aoao, a paku pale paha, e pale ia me ka hao, a olepelepe hao paha i aponoia e ke Kuhina Kalaiaina (Pauku 6).

Hoopai no ka hewa Mikamīna, aole e oi aku i ka \$500. E manaoia ke hoomau ia hewa, alaila he hewa hou ia i kela a me keia la. Na ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi, ka Ilamuku o ke Aupuni, Hope a Makai e ae paha e hoike ae i ke Kuhina Kalaiaina.

KULANA LAUMANIA O NA ALANUI a me na Alaloa, a me na kulana laumania a me na akea o na Alahale kau aoao iloko o ke Kulanakauhale o Honolulu..... 125

E koho ke Kuhina Kalaiaina i ekolu mau eneginia kivila i Komisina, hookahi nae o lakou oia no ka Luna Nui o na Hana Hou, a na ia Komisina e hooponopono i na kulana laumania o na alanui a pau me na alaloa, a me na kulana laumania a me na akea o na alahale kau aoao.

L

LAIKINI—Laikini Waapa..... 24

No ka hana ana i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu.

Oihana Lapaaui Hawaii.....	53
Ka lawe ana mai a me ke kuai ana i ka Opiuma.	
Na Palapala Ae Mare.....	39
No ka Alekohola a me na Wai Ikaika e ae.....	115
No ka Poe Hoaie Dala ma na Waiwai Lewa	51
No ke kuai ana i na waiwai mai na aina e mai...	48
No na waiona.....	9
No na Pu ki manu a me ka hahai holoholona....	122
E hoochaiki ana i ka haawi ana i na Laikini ma Honolulu.....	117
LAIKINI, e hoochaiki ana i ka haawi ana ma Honolulu...	117
<p>E hoole no ke Kuhina Kalaiaina i ka haawi ana i na laikini no kela a me keia ano hana, koe wale no iloko o na hale pale ahi ma ka hikinā o ke alanui Alakea a me ka Akau o alanui Beritania, ina na e o ke ano o ia hana he mea e hoopilikia ai i ka poe e kokoke mai ana i ke ahi.....</p>	
LAIKINI—Pauku 62 o ke Kanawai Kivila.....	48
<p>O na kanaka e kuai ana i na ukana a me na waiwai mai na aina e mai me ka laikini ole, a e kua ana paha i ka Pauku 60, a o kela a me keia mea e paa ana i ka laikini a ae aku i kekahi mea i laikini ole ia, e kuai aku ia mau ano waiwai malalo o ka inoa o ua mea 'la i laikini ia, koe nae ka poe i hoonoho mau ia e ia e lawelawe nona ma kona wahi mau, e hoopai ia i na dala aole e oi aku i ka \$500, a ke uku ole ia e hoopaaahaoia aole e oi aku mamua o eono malama, me ka hana oolea a hana oolea ole paha e like me ka manao o ka Aha; koe nae ke Kapena a Aliimoku i loa ka ae mai ke</p>	

Kuhina Kalaiaina mai ma kona uku ana aku he
\$100 no ka Waihona Aupuni.

LEKA MAKE, na--Hoololi o ka Pauku 409 o ke Kanawai
Kivila 59

E hoololi ana i ka manawa a me ke ano o ka hoi-
hoi ana i ua mau leka make ala.

LEPERA--E hookuu ana i kekahi poe ma Molokai a me
Kalaupapa mai ka uku ana i na Auhau pili kino a
me na Auhau maluna o na waiwai lewa..... 99

LUNAKANAWAI Kaulike a me na Hope Lunakanawai Kau-
like 111

O ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Kiekie oia
ka Lunakanawai Kaulike, a iaia no ka mana e pili
ana ia oihana ma ke Kanawai i kakau ole ia, a he
mana kona ma ke Keena e hooko i na moraki, a e
hoolohe a e hooholo no na mea a pau e pili ana i
ke kaulike, no ka aie kaa ole, a noka hookolokolo
moku; a o na Hoa Lunakanawai o ka Aha Kiekie
o laua no na Hope Lunakanawai Kaulike, a ua
loaa ia laua ka mana like ma ke keena me ko ka
Lunakanawa Kaulike.

M

MANA HOOKOLOKOLO, e haawi ana i ka Lunakanawai
Hoomalu a me ka Lunakanawai Apana o Kona,
Oahu, ma'ua hui a pau e kue ia ai ke Kanawai e
hooponopono ana i ke kukulu ana a me ka hana
hou ana i na hale maloko o na palena pale ahi o
Honolulu 11

MANU O KA LEWA, e papa ana i ka pepehi wale ana..... 121

Ke kue ia na mea i hoakakaia ma ke Kanawai, e
hoopai dala ia aole emi malalo o ka \$10, aole oi

aku mamua o ke \$50, ke kaa ole, e hoopaahao ia aole e emi malalo o umi la, aole hoi e oi aku mamua o elua mahina.

MONI O KE AUPUNI, hooponopono ana 61

O ke Dala Gula o Amerika Huipuia o ia ke Dala Aupuni a Dala Kanawai hoi no ka hookaa aie ana. O na dala keokeo o ke Aupuni Hawaii, o ia no ke dala Kanawai no ka hookaa ana i ka huina aole e oi mamua o ka umi dala.

O na kikoo dala i hoopukaia a e hoopukaia ana paha, koe nae na kikoo no umi dala, e hookaa ia no ma ko lakou waiwai io i ikeia ma ke dala gula o Amerika Huipuia.

E hiki no i ke Kuhina Waiwai ke hoopuka i na kikoo dala hou, aole nae e oi aku mamua o \$325,000.

OIHANA KOA o ke Aupuni, ke kukulu ana 40

Ka Oihana kua Aina a me Moana ; o ke Kuhina o ko na Aina E, ke kakauolelo o ka Oihana kua Aina a me Moana, a e lawelawe hoi ma na mea pili kikoo dala.

O ka Papa Aliikoa Luna Nui, o ke poo o ia Papa, oia ka Lutanela Generala i hookohuia a Komisina ia hoi e ke 'Lii ka Moi oiai kona makemake i Aliikoa Nui malalo aku o ka mana kiekie o ka , Moi ma kona ano Alihikaua.

O na Aliikoa o ka Papa Aliikoa Luna Nui, oia no ka Akukana Kenerala, Puuku Kenerala, me ko lakou mau lalo, ke Aliikoa Kumua, ka Ahaiolelo a me ke Kakauolelo.

O na Aliikoa a pau o ka Oihana Koa, Koa Pualu a me Aumoku, na ka Lutanela Kenerala e waiho aku, a na ke 'Lii ka Moi e hookohu a e Komisina aku, oiai ko ka Moi makemake.

Haawina he \$21,000 no kela a me keia elua makahiki.

OIHANA LOIO—E hooponopono ana i ka lawelawe ana ma na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana (1878)... 124

Aole e ae ia kekahi mea e lawelawe i ka Oihana Loio ma na Aha Hoomalu a me na Aha Apana, me ka loa ole o ka Palapala Ae; aka, ua hiki no i na mea a pau ke hoopii a pale aku i kona hihia pono i a me kona ohana me ka palapala ae ole.

OIHANA WAI o ke Aupuni..... 49

Na ke Kuhina Kalaiaina e malama i na ohe wai e pono ai ke Kulanakauhale a me ke awa o Honolulu a me na wahi e ae iloko o keia Aupuni. Nana e hooponopono i na uku.

OLBA, BIHOPA O—E hoomana ana i ke Kuhina Kalaiaina e hookuu a hoolilo aku ia Hermann Kockemann, Bihopa o Olba, a Hope Apokolo o ko Hawaii Pae Aina, i kekahi apana aina e nohoia nei e ua Misiona la no na hana manawalea..... 135

OPIUMA, e hooponopono ai i ka lawe ana mai a me ke kuai ana..... 161

Ua hoomana ia ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae o ka Moi iloko o kona Aha Kuhina, e haawi i kekahi mea e noi mai ana i laikini no ka lawe ana mai a me ke kuai ana i ka Opiuma, a mea paha i hana ia me ka Opiuma, ma keia Aupuni ke ukuia na dala no ka laikini he \$30,000 no ka ma-

kahiki, umikumamalima pa-keneta dute maluna o ke kumukuai mua, a he \$1 no ke kini.

O ka Bona \$10,000. Palapala Ae a ke Kauka.

O ka Opiuma i hopu ia e kuai ia aku i ka mea i loaia iaia ka laikini no \$1 o ke tini, a he 15 pa-keneta dute maluna o ke kumukuai mua.

P

PAU AHI na, e pili ana i na Kanawai e hooponopono ai i ke kukulu ana, a me ka hana hou ana i na hale maloko o na palena pale ahi o Honolulu. 3

E haawi ana i ka mana maluna o ka Lunakanawai Hoomalu a me ka Lunakanawai Apana o Kona, Oahu, ma na hihia no ke kue ana i ke Kanawai "E hooponopono ai i ke kukulu, a me ka hana hou ana i na hale ma ke Kulanakauhale o Honolulu, maloko o kekahi mau palena pale ahi i hoakakaia," i apono ia ma ka la 29 o Mei 1886. . . . 11

Ke kukulu ana i na Hale maloko o ke Kulanakauhale o Honolulu, a me na wahi e ae 26

PALAOA KALO, e hoohoihoi ana i ka hana ana a me ka hoouna ana 158

Ua hoomana ia ke Kuhina Waiwai e uku i \$20 no ke tona palaoa kalo e hoouna ia ana i na aina e no ka manawa ekolu makahiki.

PALAPALA AE MARE 39

Hoomahuahua ia ka uku no ka palapala ae mare mai ka iwakalua kumamalima keneta a ke hookahi dala. Na ke Kuhina Kalaiaina, ma ke koho ana a ka Papa Hoonaanao, e hoonoho i poe luna kupono iloko nei o ke Aupuni e haawi i na palapala ae mare, a e ohi i ka uku. A ke paewaewa kana

hana, alaila e hoouku ia oia aole e oi aku i na dala he kanalima.

PALAPALA HOOMALU WAIWAI, a me ka hooki ana, Pauku
1023, Mokuna XVIII, Kanawai Kivila 128

Na ka luna makai nana e ohi ana, iloko o na la he kanakolu, a manawa paha i olelo ia e ka Aha, e hoolaha aku i ka olelo kuai, ma ke kau ana i ka palapala hoolaha kakau lima a pai ia paha ma na wahi akea ekolu iloko o ka Apana i waiho ai o ka waiwai, a ina ma Oahu nei ka waiwai, alaila e hoolaha ia maloko o kekahi Nupepa ma Honolulu.

PALEKAI, Uwapo a Wahi Pai ku i ke Kanawai. 13

Na ke Kuhina Waiwai e koho i kekahi awa kumoku a wahi pae e ae paha no ka hoahu ukana, a pela aku, a nana no hoi e hoopau i ka mana o ia mea (Pauku 1).

Aole e ae ia na moku me na waiwai a me na lako o luna, e kipa ma kekahi wahi, ke ae ole ka Luna Dute Nui a o kona mau hope paha, koe wale no ma ke awa i ae ia malalo o ke Kanawai, a i ole mamuli o ka pilikia i ka ino, a me kekahi mau ulia e ae i hiki ole ke pale ia (Pauku 2).

E lilo no ke Aupuni na waiwai i hookomo malu ia mai e kekahi poe. O na moku a waapa i hana ia no ka huna a hoonalo ana i na waiwai i paha ia a hookapuia e lilo no ke Aupuni (Pauku 3).

Ua hiki i na luna o ka Oihana Dute a me na kanaka i hoolimalima ia no ka hookapu ana aku i ka hoopae malu ana mai, ke kau aku iluna o na moku a me na waapa a pau, maloko o na palena o na awa kumoku a pau (Pauku 4.)

E hiki no i na luna o ka Oihana Dute a luna a ae ke huli i na ohua a me na waiwai iloko o na hora he iwakalauakumamaha mahope iho o ka hoolelo ia ana mai (Pauku 5.)

Ina aohe kumu mau kumu kupono ole, alaila e hookuu ia na ohua e ka Luna Dute Nui, a pela pu hoi me ka ukana (Pauku 6.)

O ke kanaka e wawahi ana a hana ino paha i na waiwai i mea e hiki ole ai ke hopu iaia ma ke Kanawai, a i ole e kue mai paha i ka luna o ka oihana dute, e hoopai ia aole e oi aku i na \$500 (Pauku 7).

O ka poe a pau i komo pu ma ka hoopae malu ana mai i ka Opiuma, a waiwai paha i papa ia a i uku ole ia ke dute, o ka hoopai aole e oi mamua o \$500 (Pauku 8).

PAPA OLA HAWAII, e hooonopono ai. 53

Na ka Moi e hoonoho i elima mau kanaka Hawaii maoli i Papa Ola Hawaii; a hookahi o lakou i Peresidena. E haawi ke Kuhina Kalaiaina i laikiini lapaau, ke loa ka palapala hoapono no ka makaukau lapaau; uku he \$20.

PAPA KUAAUHAU—Kokua ana i ka Papa Kuauhau o na Alii o Hawaii. 105

Kauoha ia ke Kuhina Waiwai e uku aku i ka Peresidena o ka Papa i \$12,500.

PILIWAIWAI, e hoololi ana i ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana ia mea. 96

'Ka hoolilo ana i ka waiwai paa a waiwai lewa paha mamuli o kekahi lealea ulia, o ka hoopai aole oi mamua o ka \$500.

Hoopai no kela a me keia hewa lealea ulia wale, lulu, &c., he \$500.

O na hewa lealea ulia wale (lottery) a hoolilo waiwai aku paha mamuli o na balota, he \$500 ka hoopai no ka hewa mua, a no ka hewa elua he \$500 me ka hoopaahao ma ka hana oolea eono mahina.

E haawi no ke Kuhina Kalaiaina i ka laikini no ka lulu a lealea ulia e ai paha, &c., no na waiwai i hana noeau ia a mau waiwai o ke ano meka-nika paha.

E hoopai ia no ka ona a mau ona paha no lakou na mea paahana pili waiwai i na dala aole e oi aku mamua o \$500, no ka hewa elua he hoopai dala me ka hoopaahao ma ka hana oolea no ekolu mahina me ka wawahi ia o ia mau mea paahana.

He mana ko na Lunakanawai Hoomalu a Apana e hoolohe ai a e hoocholo ai i na hoopii o keia ano.

POE MALALO O NA PALAPALA HOOPAA HANA, ka hoomalu ana—Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila..... 55

Ua ae ia ke Kuhina Kalaiaina e hookohu i luna a mau luna paha ma kela a me keia apana koho no ka hooiaio ana i na Palapala Hoopaa Hana i ae ia mamuli o ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila. Ua hiki no i na luna ke hookohu i mau hope no lakou. Na hoopai.

POE HOAIE DALA, laikini ana..... 51

E haawi no ke Kuhina Kalaiaina i laikini i ka poe i hoakaka ia he "poe hoaie dala," no hoo-kahi makahiki no ka lawelawe ana i ka oihana hoaie dala ke uku mai i na dala he 150.

Hoakakaia na kumu.

PU—E ae ai i na Palapala Ae no ka lawe ana i na pu no ke ki manu; a me ka hahai holoholona ana..... 122

He \$5 no ka Palapala Ae no ka makahiki hookahi.
O ka hoopai ke lawelawe i na pu me ka palapala
ae ole, he \$50, a ke kaa ole ia hoopai e hoopaa hao
ia a kaa ka hoopai me na koina.

S

SABATI, e hooponopono ai i ka malama ia ana. 112

Ua papa ia na ano hana a pau, a koe kahi mau
hana. Ke kue ia ke kanawai, he hoopai dala aole
e oi mamua o \$50, a i ole he hoopaa hao aole e oi
i na la he kanakolu.

U

UKU, NA—Na lilo o na Aha Hookolokolo a me na lilo e
ae o ke Aupuni, a hiki i ka la 31, o Augatē 1886,
ka hookaa ana. 12

Ua hoomana ia ke Kuhina Waiwai e hookaa i ka
ekolu hapaha o na uku malama o na luna Aupuni,
a koe na Lunakanawai Kiekie.

UKU, NA—E hoomaopopo ai i ka hookaa ana o na uku o
na luna Aupuni a me na lilo o kela a me keia
keena o ke Aupuni a hiki i ka hooholo ia ana o
ka Bila Haawina o 1886 a 1888. 16

Hoopau ana i ke kanawai mua.

UWEA OLELO MOANA. 25

I ka wa e hoo hui ia ai o Honolulu a me kekahi
awa ma Amerika Akau, e hui ana me ka Oihana
Telegarapa o Amerika, ua hoomana ia ke Kuhina
Waiwai e hana i aelike no umikumamalima maka-
hiki e uku ia ai na dala kokua he \$20,000.

W

WAAPA LAIKINI. 24

E haawi no ke Kuhina Kalaiaina i ka palapala ae
hooholo waapa ma ke awa o Honolulu, Lahaina,

Hilo a me Kahului, no ka makahiki hookahi no
na uku i hoakakaia.

WAI, Oihana Wai o Honolulu 49

WAIONA—E hoololi ana i ka Pauku 517, Haawina XV o
ke Kanawai Kivila 115

Hoololi ia na dute maluna o ka Alekohola a me
na wai ikaika e ae, \$10 no ke galani. O na
wai ikaika e ae i oi aku ka ikaika mamua o kana-
kolu hapa haneri, \$3 no ke galani. Pili no keia
kanawai i na waiwai a pau e waiho ana ma ma ka
bona.

WAIONA—Hopu ana 116

Ua hiki no i kekahi Lunakanawai Apana a Hoo-
malu, Ilamuku, kona Hope a Makai e ae, e hopu
me ka palapala hopu ole, e hopu aku i na waiona
a pau ke manao kupono ia he mea e kuai ia ana
ke ano kue kanawai. O ka hoopai, aole mamua
o \$500 aole emi malalo o \$50, me ka hoopaa hao
ia ma ka hana olea aole e oi aku mamua o eono
malama, aole e emi malalo o hookahi malama.
O ka hapalua o ka uku hoopai dala e haawi ia i
ka mea nana i hai mai.

E hoolilo ia aku na waiona a me na ipu no ka
pomaikai o ke Aupuni.

WAIONA—E hoololi ana i na Pauku 16, 16A, 18 a me 18
o ka Mokuna XLIV, o na Kanawai o 1882, e like
me ia i hoololi ia ai, e ka Mokuna XXXVI o na
Kanawai o 1882 8

E hooponopono ia ke kuai a me ka hoolilo ana o
ka waiona e like me na olelo o loko o ka laikini.
O ka hoopai, no ka hewa mua, hoopai dala aole
emi malalo o \$25 aole oi mamua o \$50; hewa elua
aole emi malalo o \$50 aole oi mamua o \$200; hewa

ekolu e hoopau ia ka laikini a e hoopai ia aole emi malalo o ka \$200 aole oi mamua o \$500, a i ole e hoopaa hao me ka hana oolea aole emi malalo o ekolu mahina aole oi mamua o eono mahina, a i ole o ia mau hoopai a i elua, e like me ka manao o ka Lunakanawai; eia nae, ina e pau a poino kahi i lawelawe ia ai hana, e hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i laikini ma kekahi wahi okoa ae (Pauku 1).

O kela a me keia ina aole oia he hope a kauwa paha o ka mea iaia ka laikini nana i kuai a hoolilo aku i kekahi waiona, a ua kauoha ia hoi e hana pela me ke kue i keia kanawai, no ka hewa mua, e hoopai ia aole emi malalo o \$100 aole oi mamua o \$500; a no kela a me keia hana hewa mahope iho, e hoopaa hao ia aole emi malalo o ekolu mahina aole oi mamua o eono mahina, a e hoopai dala ia aole emi malalo o elima haneri, aole hoi e oi aku mamua o hookahi tausani dala (Pauku 2).

Aole e ae ia kekahi mea kuai liliu i ka waiona e kuai ia mea i na keiki oo ole, na wahine a i kekahi kanaka i ike ia he ona mau (Pauku 3).

Ua hiki i ka mea iaia ia ano laikini ke kuai aku i na waiona mai ka hora 5:30 o ke kakahiaka a ka hora 11:30 o ka po o kela la keia la, koe ka la pule (Pauku 4).

WAINA, no na dute i lawe ia mai. 114

E hoololi ana i ka Pauku 2 o ka Mokuna XXVIII
o na Kanawai o 1878.

WAIWAI KOMO MAI, aole dute. 50

Ua komo pu na waiwai mai na Pae Aina mai o ka Hema.

Archives